

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_202127

UNIVERSAL
LIBRARY

OSMANIA UNIVERSITY LIBRARY

Call No. K349.545 Accession No. K4904

Author N. Z. S. ...

Title ...

This book should be returned on or before the date last marked below.

ಮನೋಹರವಾದ ಮೂಲರಾಮಾಯಣವೆಂಬ ಸೂಕ್ತಿರತ್ನಾ ಕಥದಲ್ಲಿ ವಿಹರಿಸುವ ನನ್ನ ಗುರುಗಳಾದ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮರು ನನ್ನೀ ಕೃತಿಯಿಂದ ಸುಪ್ರೀತರಾಗಲಿ. ಕರುಗಳು ಹಸುವಿನ ಹಾಲಿನಿಂದ ಉಪಜೀವಿಸುವಂತೆ ಕವಿಗಳು ಆದಿಕಾವ್ಯವಾದ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣವನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸುತ್ತಾರೆ. ಶ್ರೀಹರಿಪಾದಗಳನ್ನೇ ಆಶ್ರಯಿಸಿ ಪರಮಪವಿತ್ರನೆನಿಸಿದ, ಆದಿಕವಿ ವಾಲ್ಮೀಕಿಯ ರಾಮಾಯಣರೂಪದ ವಾಕ್ಯವಾಹವು ನಮ್ಮನ್ನು ಪಾವನ ಗೊಳಿಸಲಿ.

ಜ್ಞಾನಾನಂದಪರಿಪೂರ್ಣನೂ, ಆತ್ಮಾರಾಮನೂ ಆದ ನಾರಾಯಣನ ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನು ಪ್ರಳಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮನೋಹರ ಸಂಚರೂಪಗಳುಳಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೊಡನೆ ಕ್ರೇಡಿಸುತ್ತಲಿದ್ದನು. ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ನುಂಗಿ ನಿದ್ರಿಸುತ್ತಿರುವವನಂತೆ ಮಲಗಿದ್ದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಶ್ರುತ್ಯಭಿಮಾನಿದೇವತೆಯಾದ ಶ್ರೀಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಎಂದಿಮಾಗಧರಂತೆ ಸ್ತುತಿಸಿದಳು. ಆಗ ಜಗದುತ್ಪಾದನೆಗಾಗಿ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದ ನಾರಾಯಣನು ಮೊದಲಿಗೆ ವಾಸುದೇವರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದನು. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಮಾಯಾ ಎಂಬ ಹೆಸರುಳ್ಳ ತನ್ನ ದೊಂದು ರೂಪದಿಂದ ಆತನ ಸೇವೆಗೆ ಸಿದ್ಧಳಾದಳು. ಸಾಧನಪೂರ್ವಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದ ಜೀವರನ್ನು ಉದರದಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಿ ಶ್ರೇತದ್ವೀಪಾದಿ ಮುಕ್ತಿಸ್ಥಾನಗಳಿಗೆ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ನಂತರ ನಾರಾಯಣನು ಸಂಕರ್ಷಣರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿದನು. ಸಂಹಾರಕಾರ್ಯವನ್ನೆಸಗುವ ಈ ರೂಪದ ಪ್ರಖರತೇಜಸ್ಸಿಗೆ ಇಡೀ ಜಗತ್ತೇ ಆಜ್ಯಬಿಂದುವೆನಿಸುತ್ತದೆ. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಜಯಾರೂಪದಿಂದ ಈತನನ್ನು ಸೇವಿಸಿದಳು. ಜಗತ್ಸೃಷ್ಟಿಗಾಗಿ ಈ ನಾರಾಯಣನೇ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನಾದನು. ನಿರ್ವಿಕಾರನೂ, ಅಪ್ರಾಕೃತಸ್ವರೂಪನೂ ಆದ ಈತನು ಪ್ರಾಕೃತಸೃಷ್ಟಿಗೆ ಕಾರಣನೆನಿಸುವುದು ಇವನ ವಿಚಿತ್ರಲೀಲೆಯು. ಈತನೊಡನೆ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಕೃತಿರೂಪ

ದಿಂದ ವಿಹರಿಸಿದಳು. ಜಗತ್ಪಾಲನೆಗಾಗಿ ಇವನೇ ಪುನಃ ಅನಿರುದ್ಧನಾದನು. ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು ಶಾಂತಿರೂಪದಿಂದ ಇವನ ಅನುಚರೆಯಾದಳು.

ಈತನೇ ಬಶರೂಪಿಯೂ, ದ್ವಾದಶರೂಪಿಯೂ, ಶತರೂಪಿಯೂ, ಸಹಸ್ರರೂಪಿಯೂ, ಅನಂತರೂಪಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಎಲ್ಲ ರೂಪಗಳೂ ನಿತ್ಯನಿರ್ವಿಕಾರವಾದವುಗಳೆ. ಈ ರೂಪಗಳಲ್ಲಿ ಪರಸ್ಪರ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಜ್ಞಾನ, ಆನಂದ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಾದಿ ಸಮಸ್ತ ಅಪ್ರಾಕೃತ ಸದ್ಗುಣಗಳೇ ಈ ಎಲ್ಲ ರೂಪಗಳ ಸ್ವರೂಪವು. ಕ್ಲೇಶ, ನಾಶ, ಪರಾಧೀನತೆ, ಜನನ ಮುಂಜಾದಿಗಳಾವುವೂ ಈತನನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸವು. ಹೀಗೆಂಬಲ್ಲಿ ವೇದವೇದಾಂತ ಸಹಿತವಾದ ಪುರಾಣ, ಇತಿಹಾಸ, ಪಂಚರಾತ್ರ, ಬ್ರಹ್ಮತರ್ಕಾದಿ ಗ್ರಂಥಗಳೇ ಸಾಕ್ಷಿಗಳಾಗಿವೆ

ಶ್ರೀಹರಿಯು ಪ್ರಕೃತಿಯಲ್ಲಿರುವ ಸತ್ಪರಜಸ್ತಮೋಗುಣ ಜಗದುತ್ಪತ್ತಿಗಳನ್ನು ವಿಷಮಗೊಳಿಸಿ ಮೊದಲಿಗೆ ಮಹತ್ತ್ವವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಅದರಿಂದ ಅಹಂಕಾರತತ್ತ್ವವು ಸೃಷ್ಟವಾಯಿತು. ಇದು ತಾಮಸ, ತೈಜಸ, ವೈಕಾರಿಕವೆಂದು ಮೂರು ವಿಧವಾದುದು. ತಾಮಸಾಹಂಕಾರದಿಂದ ಪಂಚಭೂತಗಳನ್ನೂ, ತೈಜಸದಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಗಳನ್ನೂ, ವೈಕಾರಿಕದಿಂದ ಇಂದ್ರಿಯಾಭಿಮಾನಿದೇವತೆಗಳ ಶರೀರವನ್ನೂ ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಈ ಎಲ್ಲ ತತ್ತ್ವಗಳೂ ಮತ್ತು ದೇವತೆಗಳೂ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರೂ ಬ್ರಹ್ಮಾಂಡದ ಸೃಷ್ಟಿಯಲ್ಲಿ ಶಕ್ತರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅವರೆಲ್ಲರೂ ಹರಿಯನ್ನೇ ಮರೆಹೊಕ್ಕರು. ಆಗ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಈ ಎಲ್ಲರಲ್ಲಿಯೂ ತಾನೇ ಪ್ರವಿಷ್ಟನಾಗಿ ವಿಸ್ತಾರವಾದ ಜಗತ್ತನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಸೃಷ್ಟಿಮಾಡಲು ಪೂರ್ಣಕಾಮನಾದ ಈತನ ಅಪಾರ ಕಾರುಣ್ಯವೇ ಕಾರಣ.

ಈ ಜಗನ್ನಾಥನ ನಾಭಿಕಮಲದಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಹುಟ್ಟಿದನು. ಆತನು ದೇವಾಸುರನರರನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನು. ಸನಕಾದಿಮುನಿಗಳೂ ಈ

ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಾನಸಛತ್ರರು. ಇವರು ಪ್ರಜೋತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ರಾಗದಿರಲು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಕುಪಿತನಾದನು. ಆಗ ಆತನ ಲಲಾಟದಿಂದ ರುದ್ರನು ಜನಿಸಿದನು. ಈತನೇ ಅಹಂಕಾರತತ್ವದ ಅಭಿಮಾನಿಯು. ಜೀವೋತ್ತಮನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಮರೀಚಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಋಷಿಗಳು ಜನಿಸಿದರು. ಈ ಮರೀಚಿಯ ಮಗನೇ ಕಶ್ಯಪನು, ಕಶ್ಯಪನಿಗೆ ದಿತಿ, ಅದಿತಿ, ದನು, ಕದ್ರು, ವಿನತಾ, ಕೀಕಸಾ ಎಂದು ಆರು ಜನ ಪತ್ನಿಯರು. ದಿತಿಯಲ್ಲಿ ದೈತ್ಯರೂ, ಅದಿತಿಯಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳೂ, ದನುವಿನಲ್ಲಿ ದಾನವರೂ, ಕದ್ರುವಿನಲ್ಲಿ ನಾಗರೂ, ವಿನತೆಯಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿಗಳೂ, ಕೀಕಸೆಯಲ್ಲಿ ಯಾತುಧಾನರೂ ಜನಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಕಶ್ಯಪನು ಈ ಜಗದ್ವ್ಯಕ್ತದ ಬೀಜನೆನಿಸಿದನು.

ಸೂರ್ಯವಂಶದ ಪರಂಪರೆ

ಶೋಭಿಸಿದರು.

ವಿವಸ್ವಾನನು ಕಶ್ಯಪರಿಂದ ಅದಿತಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲೊಬ್ಬನು. ಇವನ ಮಗನೇ ಶ್ರಾದ್ಧದೇವನೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮನುವು ಇವನ ವಂಶದಲ್ಲಿಯೇ ಇಕ್ವಾಕು ಮೊದಲಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು

ದಶರಥ ಸಾರ್ವಭೌಮ

ಈ ವಿಮಲ ರಾಜವಂಶದಲ್ಲಿಯೇ ದಶರಥನು ಜನಿಸಿದನು. ಈತನ ರಾಜಧಾನಿ ಆಯೋಧ್ಯೆ. ಸಪ್ತದ್ವೀಪಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭೂಮಂಡಲವೇ ಇವನ ರಾಜ್ಯ. ಇವನ ರಾಜ್ಯವು ಧರ್ಮದ ಸೆಲೆಬೀಡಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ದೊರೆಯ ಕೊಡುಗೆಯಿಂದ ದಾನ ಪಡೆಯದವನಿಲ್ಲ. ಈತನ ನಿಡುತೋಳ್ಗೆ ಲಗ ಬಲಿಯಾಗದ ಶತ್ರುವಿಲ್ಲ. ಇವನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದಿರುವುದೊಂದೇ ಕೊರತೆ. ತನ್ನ ಮೂರುಜನ ಮಹಿಷಿಯರಲ್ಲಿಯೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆಯದೇ ಚಿಂತೆಗೊಳಗಾದನು. ಸಂಸಾರತರುವಿಗೆ ಸಂತಾನವು ಫಲವಲ್ಲವೆ? ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಮಂತ್ರಕುಶಲನಾದ ಸುಮಂತ್ರನೊಡನೆ ಆಲೋಚಿಸಿ ಪುತ್ರಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಅಶ್ವಮೇಧಯಜ್ಞದಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿ

ಸಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು ಶ್ರೀನಿಕೇಶನನು ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾದರೆ ದುರ್ಲಭವಾವುದು? ಸುಮಂತ್ರನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಮಂತ್ರತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕುಶಲರಾದ ಋಷಿಗ್ವನರನ್ನೂ, ಗುರುಗಳಾದ ವಸಿಷ್ಠರನ್ನೂ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಆಹ್ವಾನಿತರಾಗಿ ಬಂದ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಜಗದಭಿರಾಮನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ ದಶರಥನು ನಮಿಸಿದನು.

ಪ್ರಕರಣ ೨

ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕ್ಷೀರಸಾಗರಶಾಯಿಯ ದರ್ಶನ

ಯಜ್ಞಸ್ರೇಯಸ್ಕ
ಮತ್ತು
ಋಷ್ಯಶೃಂಗರ
ಆಗಮನ

ಈ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸುಯಜ್ಞ, ವಾಮದೇವ, ಜಾಬಾಲಿ, ಕಶ್ಯಪ, ವಸಿಷ್ಠರೆಂಬ ಋಷಿಗಳು ಪಂಚಾಗ್ನಿಗಳಂತೆ ಶೋಭಿಸಿದರು. ಸಪರಿವಾರವಾಗಿ ಬಂದ ಆ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ರಾಜನು ಯಜ್ಞಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದನು. ಪುತ್ರಲಾಲಸೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ರಾಜ

ನನ್ನು ಕುರಿತು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಸುಮಂತ್ರನು ಹೀಗೆ ನುಡಿದನು “ಎಲೈ ರಾಜೇಂದ್ರ, ತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಸನತ್ತುಮಾರನು ಮುನಿಗಳ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ನಿರೂಪಿಸಿದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಲಾಲಿಸು. ‘ಕಶ್ಯಪರಿಗೆ ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯಾದ ವಿಭಾಂಡಕನೆಂಬ ಮಗನಿದ್ದಾನೆ. ಈತನಿಗೆ ಋಷ್ಯಶೃಂಗನೆಂಬ ಅತಿತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಪುತ್ರನು ದಯಿಸುವನು. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದ ವರ್ಚಸ್ವಿಯಾದ ಇವನನ್ನು ಲೋನುಪಾದನೆಂಬ ರಾಜನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬರಮಾಡುವನು. ಮುನಿವೇಷದ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದ ವಂಚಿತನಾಗಿ ಇವನು ಲೋನುಪಾದನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬರುವನು. ಅನಾವೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪೀಡಿತನಾದ ಆ ದೇಶವು ಇವನ ಆಗಮನದಿಂದ ವೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ರಾಜನು ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ಶಾಂತಳನ್ನು ಈ

ಬ್ರಹ್ಮನ ಮಾನಸಛತ್ರರು. ಇವರು ಪ್ರಜೋತ್ಪಾದನೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತಿ ರಾಗದಿರಲು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ಕುಪಿತನಾದನು. ಆಗ ಆತನ ಲಲಾಟದಿಂದ ರುದ್ರನು ಜನಿಸಿದನು. ಈತನೇ ಅಹಂಕಾರತತ್ವದ ಅಭಿಮಾನಿಯು. ಜೀವೋತ್ತಮನಾದ ಬ್ರಹ್ಮದೇವನ ಇಂದ್ರಿಯಗಳಿಂದ ಮರೀಚಿಯೇ ಮೊದಲಾದ ಋಷಿಗಳು ಜನಿಸಿದರು. ಈ ಮರೀಚಿಯ ಮಗನೇ ಕಶ್ಯಪನು, ಕಶ್ಯಪನಿಗೆ ದಿತಿ, ಅದಿತಿ, ದನು, ಕದ್ರು, ವಿನತಾ, ಕೀಕಸಾ ಎಂದು ಆರು ಜನ ಪತ್ನಿಯರು. ದಿತಿಯಲ್ಲಿ ದೈತ್ಯರೂ, ಅದಿತಿಯಲ್ಲಿ ದೇವತೆಗಳೂ, ದನುವಿನಲ್ಲಿ ದಾನವರೂ, ಕದ್ರುವಿನಲ್ಲಿ ನಾಗರೂ, ವಿನತೆಯಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿಗಳೂ, ಕೀಕಸೆಯಲ್ಲಿ ಯಾತುಧಾನರೂ ಜನಿಸಿದರು. ಹೀಗೆ ಕಶ್ಯಪನು ಈ ಜಗದ್ವ್ಯಕ್ತದ ಬೀಜನೆನಿಸಿದನು.

ಸೂರ್ಯವಂಶದ ಪೆರಂಪರೆ

ಶೋಭಿಸಿದರು

ದಶರಥ ಸಾರ್ವಭೌಮ

ವಿವಸ್ವಾನನು ಕಶ್ಯಪರಿಂದ ಅದಿತಿಯಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದ ಮಕ್ಕಳಲ್ಲೊಬ್ಬನು. ಇವನ ಮಗನೇ ಶ್ರಾದ್ಧದೇವನೆಂಬ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ಮನುವು ಇವನ ವಂಶದಲ್ಲಿಯೇ ಇಕ್ವಾಕು ಮೊದಲಾದ ಚಕ್ರವರ್ತಿಗಳು ಶೋಭಿಸಿದರು

ಈ ವಿಮಲ ರಾಜವಂಶದಲ್ಲಿಯೇ ದಶರಥನು ಜನಿಸಿದನು. ಈತನ ರಾಜಧಾನಿ ಆಯೋಧ್ಯೆ. ಸಪ್ತದ್ವೀಪಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭೂಮಂಡಲವೇ ಇವನ ರಾಜ್ಯ. ಇವನ ರಾಜ್ಯವು ಧರ್ಮದ ಸೆಲೆಬೀಡಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಈ ದೊರೆಯ ಕೊಡುಗೆಯಿಂದ ದಾನ ಪಡೆಯದವನಿಲ್ಲ. ಈತನ ನಿಡುತೋಳ್ಳಿಗೆ ಬಲಿಯಾಗದ ಶತ್ರುವಿಲ್ಲ. ಇವನಿಗೆ ಮಕ್ಕಳಿಲ್ಲದಿರುವುದೊಂದೇ ಕೊರತೆ. ತನ್ನ ಮೂರುಜನ ಮಹಿಷಿಯರಲ್ಲಿಯೂ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಪಡೆಯದೇ ಚಿಂತೆಗೊಳಗಾದನು. ಸಂಸಾರತರುವಿಗೆ ಸಂತಾನವು ಫಲವಲ್ಲವೆ? ಚಕ್ರವರ್ತಿಯು ಮಂತ್ರಕುಶಲನಾದ ಸುಮಂತ್ರನೊಡನೆ ಆಲೋಚಿಸಿ ಛತ್ರಪ್ರಾಪ್ತಿಗಾಗಿ ಅಶ್ವಮೇಧಯಜ್ಞದಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಪೂಜಿ

ಸಲು ನಿಶ್ಚಯಿಸಿದನು ಶ್ರೀನಿಕೇಶನನು ಸುಪ್ರಸನ್ನನಾದರೆ ದುರ್ಲಭವಾವುದು? ಸುಮಂತ್ರನಿಗೆ ಹೇಳಿ ಮಂತ್ರತಂತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಕುಶಲರಾದ ಋಷಿಗ್ವನರನ್ನೂ, ಗುರುಗಳಾದ ವಸಿಷ್ಠರನ್ನೂ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಆಹ್ವಾನಿತರಾಗಿ ಬಂದ ಬ್ರಹ್ಮಜ್ಞಾನಿಗಳನ್ನು ಜಗದಭಿರಾಮನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸ್ಮರಿಸುತ್ತಾ ದಶರಥನು ನಮಿಸಿದನು.

ಸೈಕರಣಿ ೨

ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕ್ಷೀರಸಾಗರಶಾಯಿಯ ದರ್ಶನ

ಯಜ್ಞಸ್ರೇಯಸ್ಕ
ಮತ್ತು
ಋಷ್ಯಶೃಂಗರ
ಆಗಮನ

ಈ ಯಜ್ಞಕ್ಕೆ ಬಂದ ಸುಯಜ್ಞ, ವಾಮದೇವ, ಜಾಬಾಲಿ, ಕಶ್ಯಪ, ವಸಿಷ್ಠರೆಂಬ ಋಷಿಗಳು ಪಂಚಾಗ್ನಿಗಳಂತೆ ಶೋಭಿಸಿದರು. ಸಪರಿವಾರವಾಗಿ ಬಂದ ಆ ಜ್ಞಾನಿಗಳ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ರಾಜನು ಯಜ್ಞಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದನು. ಪುತ್ರಲಾಲಸೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ರಾಜನನ್ನು ಕುರಿತು ಏಕಾಂತದಲ್ಲಿ ಸುಮಂತ್ರನು ಹೀಗೆ ನುಡಿದನು: “ಎಲೈ ರಾಜೇಂದ್ರ, ತ್ರಿಕಾಲಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಸನತ್ತುಮಾರನು ಮುನಿಗಳ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಹಿಂದೆ ನಿರೂಪಿಸಿದ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಲಾಲಿಸು. ‘ಕಶ್ಯಪರಿಗೆ ಮಹಾತಪಸ್ವಿಯಾದ ವಿಭಾಂಡಕನೆಂಬ ಮಗನಿದ್ದಾನೆ. ಈತನಿಗೆ ಋಷ್ಯಶೃಂಗನೆಂಬ ಅತಿತೇಜಸ್ವಿಯಾದ ಪುತ್ರನು ದಯಿಸುವನು. ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯದಿಂದ ವರ್ಚಸ್ವಿಯಾದ ಇವನನ್ನು ಲೋಮಪಾದನೆಂಬ ರಾಜನು ತನ್ನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬರಮಾಡುವನು. ಮುನಿವೇಷದ ಸ್ತ್ರೀಯರಿಂದ ವಂಚಿತನಾಗಿ ಇವನು ಲೋಮಪಾದನ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಬರುವನು. ಅನಾವೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಪೀಡಿತವಾದ ಆ ದೇಶವು ಇವನ ಆಗಮನದಿಂದ ವೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಪೂರ್ಣವಾಗುತ್ತದೆ. ಇದರಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ರಾಜನು ತನ್ನ ಮಗಳಾದ ಶಾಂತಳನ್ನು ಈ

ಖುಷಿಗೆ ವಿವಾಹಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತಾನೆ. ಮುಂದೆ ದಶರಥನೆಂಬ ರಾಜನು ಈ ಮುನಿಯನ್ನು ಕರೆತಂದು ಪುತ್ರಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಯಜ್ಞಮಾಡುತ್ತಾನೆ. ಈ ಯಜ್ಞದಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ದಶರಥಪುತ್ರನಾಗಿ ರಾಮರೂಪದಿಂದ ಅವತರಿಸುತ್ತಾನೆ. ರಮಣೀಯವಾದ ಆ ರಾಮಚಂದ್ರನ ಕೀರ್ತಿಚಂದ್ರಮನು ಜಗತ್ತಿನ ಕತ್ತಲನ್ನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವನು. ಆನಂದ ಚಂದ್ರಿಕೆಯು ಜಗತ್ತನ್ನು ವ್ಯಾಪಿಸುವುದು ' ದೇವಗುಹ್ಯವಾದ ಈ ಕಥೆಯನ್ನು ಸನತ್ತುಮಾರನು ಹೇಳುತ್ತಿರಲು ನಾನೂ ಕೇಳಿದೆನು. ಆದುದರಿಂದ ನೀನು ಲೋಮಪಾದನ ಮನೆಯಿಂದ ಆ ಮುನಿಯನ್ನು ಕರೆತಂದು ನಿನ್ನ ಯಜ್ಞವನ್ನು ನಡೆಯಿಸು" ಎಂದನು. ಈ ಮಾತನ್ನು ಕೇಳಿದಶರಥನು ವಸಿಷ್ಠರ ಅಪ್ಪಣೆಯನ್ನು ಪಡೆದು ತಾನೇ ಹೋಗಿ ಆ ಮುನೀಂದ್ರನನ್ನು ಕರೆತಂದನು. ಯಜ್ಞಹಯವು ಭೂಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆ ಮಾಡಿ ಬಂತು. ಸರಯೂ ನದಿಯ ಉತ್ತರತೀರದಲ್ಲಿ ರಾಜನು ಯಜ್ಞದೀಕ್ಷೆಯನ್ನು ವಹಿಸಿದನು.

ಆಹ್ವಾನಿತರಾದ ರಾಜರು ಕಪ್ಪುಕಾಣಿಕೆಗಳಿಂದ ಅಶ್ವಮೇಧಯಜ್ಞ ಸಹಿತರಾಗಿ ಯಜ್ಞಮಂಟಪಕ್ಕೆ ಬಂದರು ಅಲ್ಲಿ ಅತಿಥಿಸತ್ಕಾರವು ಯಥೇಚ್ಛವಾಗಿ ನಡೆಯಿತು. ಈ ಮಹೋತ್ಸವವನ್ನು ನೋಡಲು ಪ್ರಜೆಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ನೆರೆದರು. ಕರ್ಮಕಾಂಡಪರಿಣತರೂ, ಗುಣಸಂಪನ್ನರೂ ಆದ ಋಷಿಗಂಜನರಿಂದ ಕೂಡಿ ಋಷ್ಯಶೃಂಗ ಮತ್ತು ವಸಿಷ್ಠರು ಈ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದರು; ಮಂತ್ರ, ತಂತ್ರ, ಕರಣ, ಕರ್ತೃ, ವಹ್ನಿ, ದೇಶ, ಕಾಲ, ಇವೆಲ್ಲದರಲ್ಲಿಯೂ ಕೇಶವನನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿದರು. ಯಜ್ಞಾಂಗಗಳಾದ ಇಷಿ ಮತ್ತು ಪ್ರವರ್ಗಗಳಲ್ಲಿ ಸೋಮರಸದಿಂದಲೂ, ಪಶುಗಳಿಂದಲೂ ಮುಖ್ಯ ಪ್ರಾಣನೇ ಮೊದಲಾಗುಳ್ಳ ದೇವಸಮೂಹವನ್ನು ಸಂತುಷ್ಟಗೊಳಿಸಿದರು; ದಶರಥನೇ ಯಜಮಾನ; ಬ್ರಹ್ಮಪುತ್ರನೇ ಯಾಜಕ; ರಾಮೋದಯವೇ ಫಲವಾದ ಈ ಯಜ್ಞವು ವರ್ಣಿಸಲಸದಳವು ದಿಕ್ಪಾಲಕರಿಗೆ ಹವಿಸ್ಸು

ಅರ್ಪಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿತು. ರಾಜನು ಲಕ್ಷಾಂತರ ಗೋವುಗಳನ್ನೂ, ಅರ್ಬುಹ ಸಂಖ್ಯೆಯ ಸುವರ್ಣವನ್ನೂ ಋತ್ವಿಗ್ವನರಿಗೆ ದಾನಮಾಡಿದನು. ಸುವರ್ಣದ ನಾಲ್ಕರಷ್ಟು ರಜತವನ್ನು ದಾನಗೈದನು. ಎಲ್ಲವೂ ಹರಿಗರ್ಪಿತವೆಂದು ನಮಸ್ಕರಿಸಿದನು. ದಾನದಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ರಾಜನನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದರು. ಅಶ್ವಮೇಧಾಗ್ನಿಯು ರಾಜನ ಪಾಪವನ್ನೆಲ್ಲಾ ದಹಿಸಿತು.

ಈ ಕ್ಷತ್ರಿಯೇಂದ್ರನಿಗೆ ಪುತ್ರಪ್ರದವಾದ ಇಷ್ಟಿಯನ್ನು ಋಷ್ಯಶೃಂಗನು ಮಾಡಿದನು. ಯೋಗಿಯಾದ ಈ ಮುನಿಯು ಹವಿರ್ಭಾಗಾರ್ಥವಾಗಿ ಬಂದ ಇಂದ್ರಸಹಿತರಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕೈಮುಗಿದು ಈರೀತಿ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು “ದಶರಥನು ಪುತ್ರಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ನಿಮ್ಮನ್ನು ಮೊರೆಹೊಕ್ಕಿದ್ದಾನೆ. ಇವನ ಮೇಲೆ ಸುಪ್ರೀತರಾಗಿರಿ. ಇವನು ತ್ರಿಲೋಕವಿಖ್ಯಾತರಾದ ಅನುಪಮರಾದ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಯಸುತ್ತಾನೆ. ದೇವಕಾರ್ಯವನ್ನೂ ಅನುಲಕ್ಷಿಸಿ ಇವನ ಮೇಲೆ ಅನುಗ್ರಹಿಸಿರಿ.” ದೇವತೆಗಳು ದಶರಥನಿಗೆ ಬೇಡಿದ ವರವನ್ನಿತ್ತು ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು.

ದೇವತೆಗಳು ಸೃಷ್ಟಿಕರ್ತನಾದ ಚತುರ್ಮುಖಬ್ರಹ್ಮನನ್ನು ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಕೈಮುಗಿದು, “ಹೇ ನಾಥಾ, ರಾಕ್ಷಸಶೇಷಶಾಯಿಯನ್ನು ಸರಿಂದ ಪೀಡಿತರಾದ ಪ್ರಜೆಗಳನ್ನು ರಕ್ಷಿಸು. ಮರೆಹೊಗುವುದು ವಿಶ್ರಾವಸುವಿಗೆ ರಾವಣ ಕುಂಭಕರ್ಣರೆಂಬ ಇಬ್ಬರು ಪ್ರತಾಪಶಾಲಿಗಳಾದ ಮಕ್ಕಳು. ಕುಂಭಕರ್ಣನೇ ಹಿರಿಯ. ರಾವಣನು ಅವನತಮ್ಮನು. ಅವರಿಬ್ಬರೂ ನಿನ್ನ ವರದಿಂದ ಅವಧ್ಯರಾಗಿ ಲೋಕಕಂಟಕರಾಗಿದ್ದಾರೆ ದಶಕಂಠನಾದ ರಾವಣನು ಮಾನವರನ್ನು ಹುರಿದು ತಿನ್ನುತ್ತಾನೆ. ಸಿಂಹವು ಮೃಗಗಳನ್ನು ಸೀಳುವಂತೆ ಈತನು ಅನೇಕ ದೇವತೆಗಳನ್ನೂ, ಗಂಧರ್ವರನ್ನೂ, ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನೂ, ರಾಜರನ್ನೂ, ಮತ್ತಿತರರನ್ನೂ ಒಳಗೆ ಕೊಲ್ಲುತ್ತಿರುವನು. ಸುಂದರವಾದ ಯಾವ ವಸ್ತುವನ್ನೂ

ಈ ಘೋರನು ಲಂಕೆಗೆ ಎಳೆದೊಯ್ಯದೇ ಬಿಡನು ರತ್ನಾ ಭರಣಗಳಿಂದ ಅಲಂಕೃತರಾದ ಸ್ತ್ರೀರತ್ನ ಗಳನ್ನು ಎಲ್ಲೆಡೆಂದಿರಿಸಲಿಯೇ ಅಪಹರಿಸುತ್ತಾನೆ. ಮಾನಿನಿಯರ ಮಾನಹರಣವೇ ತನಗೆ ಭೂಷಣವೆಂದು ತಿಳಿದಿದ್ದಾನೆ. ವೇದಾಧ್ಯಯನ ಮತ್ತು ಯಜ್ಞ ಯಾಗಾದಿಗಳಿಗೆ ಕಂಟಕನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ದುರಾಚಾರಿಯು ನಿತ್ಯದಲ್ಲಿಯೂ ದೇವಪುಷಿಗಳಿಗೆ ಅನಿಷ್ಟವನ್ನೇ ಆಚರಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆ. ಇಂದ್ರಾದಿದೇವತೆಗಳಾದ ನಮ್ಮನ್ನು ಆನೆಯು ಆಡನ್ನು ಓಡಿಸುವಂತೆ ಓಡಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇವನ ಪರಾಕ್ರಮವು ನಮ್ಮನ್ನು ವಿಸ್ಮಯಗೊಳಿಸಿದೆ. ಹೇ ಸ್ವಾಮಿ, ನಿನ್ನ ವರದಿಂದ ಅವಧ್ಯನಾದ ಇವನ ಸಾಶೋಪಾಯವನ್ನು ಕೂಡಲೇ ಹೇಳದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಜಗತ್ತಿನ ಸಾಶವು ನಿಶ್ಚಯ” ಎಂದು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. “ಯಾರು ನಮ್ಮ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಕರ್ತೃವೋ ಅವನ ಪ್ರೇರಣೆಯಿಂದಲೇ ಈ ವರಪ್ರದಾನವಾಗಿದೆ ಈ ವಿಪತ್ತಿನ ನಿವಾರಣೋಪಾಯವನ್ನು ಆತನೇ ಬಲ್ಲನು” ಎಂದು ಹೇಳಿ ರುದ್ರೇಂದ್ರಾದಿ ದೇವತೆಗಳೊಡನೆ ಆ ಕಂಜಸಂಭವನು ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಅಮೃತಭೋಜನರಾದ ದೇವತೆಗಳು ಸಾರಾಯಣನ ಕೀರ್ತಿವಾರ್ಧಿಯ ಪ್ರತಿಬಿಂಬದಂತಿದ್ದ ಕ್ಷೀರಸಮುದ್ರವನ್ನು ಕಂಡರು.

ಈ ರತ್ನಾ ಕರನು ವೈಕುಂಠದಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸಿದನು. ಪಾಲ್ಗಡಲ ಉತ್ತುಂಗತರಂಗಗಳು ವೈಕುಂಠದ ಪ್ರಾಕಾರದಂತೆ ಒಪ್ಪಿದವು. ಗಂಭೀರ ಸೋತ್ರನಾದದಿಂದಲೂ, ಕುತೂಹಲಯುಕ್ತ ಹೃದಯದಿಂದಲೂ ನರ್ತನ ಮಾಡುವ ವಿಷ್ಣು ಭಕ್ತನಂತೆ ವಿರಾಜಿಸಿತು ಆ ಪಯೋನಿಧಿ. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿಗಳು ಪ್ರಸನ್ನ ಮನಸ್ಕರಾಗಿ ಗೋವಿಂದನನ್ನು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. “ಹೇ ಶೇಷ ಶಾಯಿ, ಅಧ್ಯಂತಮಧ್ಯರಹಿತ, ನಾನಾವಿಲಾಸಿನ್, ಹೇ ಸಾರಾಯಣ ನಿನಗೆ ನಮಸ್ಕರವು. ಜಗತ್ತಿನ ಉತ್ಪತ್ತಿ, ಸ್ಥಿತಿ, ಲಯ, ನಿಯತಿ, ಜ್ಞಾನ, ಅಜ್ಞಾನ, ಬಂಧ ಮೋಕ್ಷಗಳ ಪ್ರಧಾನಕಾರಣನು ನೀನಾಗಿರುತ್ತಿ. ನಿನ್ನ ಅನಂತಕಲ್ಯಾಣಗುಣಗಳನ್ನು ಸದಾ ಗಾನಮಾಡುತ್ತಲಿರುವ ಸಾವೇ ಸಾಕಲೈನ ತಿಳಿಯಲಾರೆವು. ಉಳಿದವರ ಪಾಡೇನು ? ಹೇ ಸ್ವಾಮಿ, ರಾವಣಾಗ್ನಿಯು ಜಗತ್ತನ್ನು ದಹಿಸುತ್ತಲಿದೆ. ನೀನು ದಾಶರಥಿಯಾಗಿ

ಅವತರಿಸಿ ನಿನ್ನ ಪರಾಕ್ರಮವೆಂಬ ಸಮುದ್ರೋದಕದಿಂದ ಈ ವಹ್ನಿ ಯನ್ನು ಶಮನಗೊಳಿಸು. ಅನನ್ಯಶರಣರಾದ ನಿನ್ನ ಭಕ್ತರ ತಾಪವನ್ನು ಶಾಂತಗೊಳಿಸು.” ದೇವತೆಗಳ ಸ್ತೋತ್ರದಿಂದ ಸುಪ್ರೀತನಾಗಿ ಪುರಾಣಪುರುಷನಾದ ಆ ನಾರಾಯಣನು ಬಾಲಸೂರ್ಯಪ್ರಭೆಯಿಂದೊಡಗೂಡಿ ಪೀತಾಂಬರವನ್ನು ಟ್ಟಿ ಕಾಸ್ತುಭವನ್ನು ತೊಟ್ಟು ಮನೋಭಿರಾಮವಾದ ರೂಪದಿಂದ ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷವಾದನು.

ಪ್ರಕರಣ ೩

ಅಖಿಲೋತ್ತಮನ ಅವತಾರ

ಶ್ರೀಹರಿಯು ಚಂದ್ರಿಕಾಸಮ ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ನಾರಾಯಣನ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಆಹ್ಲಾದವನ್ನುಂಟುಮಾಡಿದನು.

ಅಭಯ ಮೇಘಗಂಭೀರವಾಕ್ಯಗಳಿಂದ ಅವರ ಭಯ ಶಮನಮಾಡಿದನು. “ಎಲೈ, ನಿರ್ಜರರೇ ಹೆದರಬೇಡಿ. ಸ್ವಸ್ಥ ಚಿತ್ತರಾಗಿ ನಿಮ್ಮ ನಿಮ್ಮ ಸ್ಥಳಗಳಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿ ಮೂರುಲೋಕಗಳನ್ನು ಜಯಿಸಿದ್ದರೂ ನಿಮ್ಮ ಶತ್ರುವನ್ನು ನಾನು ನಾಶಗೊಳಿಸುವೆನು” ಎಂದು ಹೇಳಿದನು. ಈ ಮಾತುಗಳು ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಕರ್ಣಾಮೃತವಾದವು. ಅಭಯಪ್ರದಾನದಿಂದ ಸಂತುಷ್ಟರಾದ ಅಮರರು ಕೃತಕೃತ್ಯರಾಗಿ ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು.

ಇದೇ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಇತ್ತ ರಾಜನ ಯಜ್ಞಕುಂಡದಿಂದ ಪಾಯಸಪ್ರದಾನ ಸುವರ್ಣಭವ್ಯವಾದ ಪುರುಷಾಕೃತಿಯೊಂದು ಮೇಲಕ್ಕೆದ್ದು ಪರಮಾನ್ನವನ್ನು ತುಂಬಿದ ಪಾತ್ರೆಯೊಂದನ್ನು ರಾಜನ ಕೈಗಿತ್ತು, “ಇದು ಪುತ್ರಪ್ರದವು” ಎಂದು ಹೇಳಿತಕ್ಷಣದಲ್ಲಿಯೇ ಅದೃಶ್ಯವಾಯಿತು. ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ದಶರಥನು ತನ್ನ ಪ್ರಿಯಮಡದಿಯಾದ ಕೌಸಲ್ಯೆಗೆ ಆ ಪರಮಾನ್ನದಲ್ಲಿ ಅರ್ಧಭಾಗವನ್ನು

ಕೊಟ್ಟನು ಉಳಿದುದರಲ್ಲಿ ಅರ್ಧವನ್ನು ಸುಮಿತ್ರೈಗಿತ್ತನು ಉಳಿದ ಪರಮಾನ್ನವನ್ನು ಮತ್ತೆ ಅರ್ಧ ಮಾಡಿ ಒಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಕೈಕೇಯಿಗೂ, ಇನ್ನೊಂದು ಭಾಗವನ್ನು ಪುನಃ ಸುಮಿತ್ರೈಗೂ ಕೊಟ್ಟನು. ಈ ಪಾಯಸಾಂಶಗಳನ್ನು ಭುಂಜಿಸಿ ದೇವಿಯರು ಅತಿಯಾಗಿ ಶೋಭಿಸಿದರು. ಆ ವರಾಂಗನೆಯರು ಕಾಲಕ್ರಮದಲ್ಲಿ ದಶರಥನಿಂದ ಗರ್ಭಧಾರಣೆ ಮಾಡಿದರು. ದಶರಥನ ಮನೆಯಲ್ಲಿ ಗದಾಪಾಣಿಯು ಅವತರಿಸುವನೆಂದು ತಿಳಿದು ಬ್ರಹ್ಮದೇವನು ದೇವತೆಗಳನ್ನು ಕೂರಿತು, “ಪೂರ್ಣಕಾಮನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಸಜ್ಜನರಲ್ಲಿ ದಯೆದೋರಿ ಅವರ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಅವತರಿಸಲಿರುವನು. ಅವನನ್ನು ಸೇವಿಸಲು ಕರಡಿ ಕಪಿಗಳೇ ಮೊದಲಾದ ನಾಸಾಯೋಜಿಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿರಿ” ಎಂದು ನುಡಿದನು.

ದೇವತೆಗಳ ಅವತರಣ ಆಗ ದೇವತೆಗಳು ಬ್ರಹ್ಮನ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಕೆಲವರು ಗೋಲಾಂಗೂಲಗಳಾಗಿಯೂ (ಸಿಂಗಳೀಕ), ಕೆಲವರು ಕರಡಿಗಳಾಗಿಯೂ, ಕೆಲವರು ವಾನರರಾಗಿಯೂ, ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ವನುಷ್ಯರಾಗಿಯೂ ಜನ್ಮತಾಳಿದರು.

ಬ್ರಹ್ಮನುಖದಿಂದ ಯಮದೇವನು ಆದಿಜಾಂಬವನಾಗಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದನು. ಅಖಿಲಜೀವೋತ್ತಮನಾದ ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣನು ಹನುಮಂತನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದನು. ಇಂದ್ರನು ವಾಲಿಯಾದನು ಚಂದ್ರನು ಇವನ ಮಗನಾದ ಅಂಗದನಾದನು ಸೂರ್ಯನು ಸುಗ್ರೀವನಾಗಿಯೂ, ಅಗ್ನಿಯು ನೀಲನೆಂಬ ಕಪಿಯಾಗಿಯೂ ಅವತರಿಸಿದರು. ವರಾಣಸಿಶ್ಚಕರ್ಮರು ಸುಷೇಣನಳರೆಂಬ ಕಪಿಗಳಾದರು. ಅಶ್ವಿನಿದೇವತೆಗಳು ಮೈಂದವಿವಿದರಾಗಿಯೂ, ಪುಚಪ್ರಾಣರು ಗಜ, ಗಾಂಧೀ, ಗವಯ, ವೃಕ್ಷ, ಗಂಧಮಾದನರಾಗಿಯೂ ಕಪಿರೂಪದಿಂದ ಜನ್ಮಿಸಿದರು. ಅಷ್ವಿನಿಗಳ ಅಂಶದಿಂದ ಪನಸ ಮತ್ತು ತತಬಲಿಗಳೆಂಬ ಕಪಿಗಳಾದರು. ಮರದ ಉಪರಿ ಶ್ರೇಷ್ಠರಾದಿಬ್ಬರು ಜಟಾಯು ಸಂಪಾತಿಯೆಂಬ ಕಪಿರಾಜರಾದರು. ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಬೃಹಸ್ಪತಿಯು ತಾರನೇಂಬ ಕಪಿಯಾಗಿ ಜನ್ಮಿಸಿದನು. ಇಂದ್ರಮಹಿಸಿಯಾದ

ಶಚಿಯು ಈ ತಾರನ ತಂಗಿಯಾದಳು. ಕುಬೇರನು ಕತ್ಥನನೆಂಬ ಕಪಿ ಯಾದನು. ನಿರೋಮತಿಯು ದುರ್ಮುಖನಾದನು. ಮರುದ್ಗಣದಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದವನೇ ಕೇಸರೀ ಎಂಬ ಕಪಿಪುಂಗವನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದನು. ಪರ್ಜನ್ಯನು ಶರಭನಾಗಿ ಜನಿಸಿದನು ಇವರಲ್ಲದೇ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಸಹಸ್ರಾರು ಋಷಿ, ಗಂಧರ್ವ, ಸಿದ್ಧರೇ ಮೊದಲಾದವರು ಅವತರಿಸಿದರು. ಪ್ರಾಯಃ ಇವರೆಲ್ಲರೂ ತಮ್ಮ ಮೂಲರೂಪದ ಒಂದಂಶದಿಂದಲೇ ಆಯಾ ಮೂಲರೂಪದ ಪುತ್ರರಾಗಿಯೇ ಜನಿಸಿದರು ಇವರೇನು ಸಾಮಾನ್ಯರಲ್ಲ. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬೊಬ್ಬರೂ ಹತ್ತುಸಹಸ್ರ ಆನೆಗಳ ಬಲವುಳ್ಳವರು. ರೆಕ್ಕೆ ಗಳಲ್ಲದ ಪರ್ವತಗಳಂತೆ ಬೃಹದಾಕಾರದವರು. ಕುಪಿತರಾದರೆ ಪರ್ವತ ಗಳನ್ನೆತ್ತಿ ಎಸೆಯಬಲ್ಲರು; ಭೂಮಿಯನ್ನೇ ಸೀಳುವ ಪರಾಕ್ರಮಿಗಳು; ಉಗುರು, ಹಲ್ಲುಗಳೇ ಇವರ ಆಯುಧಗಳು. ನಾನಾಯೋನಿಗಳಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದ ಇವರುಗಳು ನಾನಾಯುಧವಿಶಾರದರು. ಅಮಿತವಿಕ್ರಮನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಸೇವಿಸಲು ಅವತರಿಸಿದವರು. ರಾಜಾಗಮನವನ್ನು ಸೂಚಿಸಲು ಮೊದಲು ಬರುವ ಭೃತ್ಯರಂತೆ ರಾಮಾವತಾರಕ್ಕೆ ಮೊದಲು ಭೂಮಂಡಲವನ್ನು ಅಲಂಕರಿಸಿದರು.

ವೈವಸ್ವತಮನ್ವಂತರದ ಶ್ರೇತಾಯುಗ; ಉತ್ತರಾ ರಾಮ, ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಯುಧದ ಜೈತ್ರಶುಕ್ಲ ನವಮಿ; ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಭರತ, ಶತ್ರುಘ್ನರ ಪುನರ್ನವಮಿ ನಕ್ಷತ್ರ; ಕರ್ಕಾಟಕಲಗ್ನದಲ್ಲಿ ಗುರು ಅವತಾರ ಚಂದ್ರರ ಉದಯವಾಗಿದೆ. ಸೂರ್ಯನು ಮೇಷ ರಾಶಿಗೆ ಕಾಲಿಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಮಂಗಳ, ಬುಧ, ಗುರು, ಕುಕ್ರ, ಶನಿಗಳೆಂಬ ಗ್ರಹಪಂಚಕವು ಉಚ್ಚಸ್ಥಾನಗಳಲ್ಲಿರುವ ಶುಭ ಮುಹೂರ್ತದಲ್ಲಿ ದಿವ್ಯವ್ರತಗಳಿಂದ ಪರಿಶುದ್ಧಳಾದ ಕೌಸಲ್ಯಾ ದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಸರಮವುರುಷ ನಾರಾಯಣನು ಅವತರಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಜಗನ್ನಾಥನುದಯಿಸಲು ಸಜ್ಜನರು ವ್ಯಾಕುಲರಹಿತರಾಗಿ ಸಂತೋಷಿಸಿದರು ದುರ್ಜನರು ಕಳವಳಗೊಂಡರು. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆ

ಗಳು ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿವಾಡಿದರು ದೇವದುಂದುಭಿಗಳು ಮೊಳಗಿದುವು ರಾಜಧಾನಿಯಾದ ಅಯೋಧ್ಯೆಯು ಜಯಘೋಷದಿಂದ ತುಂಬಿತು. ಅನಂತರ್ಯಂಕನಾದ ಶೇಷದೇವನು ಪ್ರಭುಸೇವೆಗಾಗಿ ಆಶ್ಲೇಷಾನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ರವಿಯು ಕರ್ಕಾಟಕಲಗ್ನದಲ್ಲಿರಲು ಜನಿಸಿದನು. ಚಕ್ರಾಭಿಮಾನಿಯಾದ ಕಾಮದೇವನು ಕೈಕೇಯಿಯಿಂದ ಪುಷ್ಯನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದನು. ದೇವದ್ವೇಷಿಗಳ ಹೃದಯವಿದಾರಕ ಪಾಂಚಜನ್ಯದ ಅಭಿಮಾನಿ ಕಾಮಪುತ್ರ ಅನಿರುದ್ಧನು ಸುಮಿತ್ರೆಯ ಎರಡನೇ ಮಗನಾಗಿ ಸ್ವಾಮಿಸೇವೆಗಾಗಿ ಜನಿಸಿದನು. ಶ್ರೀನಾರಾಯಣನ ಚತುರ್ವ್ಯೂಹದ ಚತುರ್ಮೂರ್ತಿಗಳಲ್ಲಿ ಮೊದಲಿಗನಾದ ವಾಸುದೇವನೇ ರಾಮನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದನು. ಲಕ್ಷ್ಮಣನಲ್ಲಿ ಸಂಕರ್ಷಣನೂ, ಭರತನಲ್ಲಿ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನನೂ, ಶತ್ರುಘ್ನನಲ್ಲಿ ಅನಿರುದ್ಧನೂ ಆವಿಷ್ಟರಾದರು.

ಅವುತ್ರನಾಗಿದ್ದ ರಾಜನು ಹೀಗೆ ಸತ್ತುತ್ತರನ್ನು ಜಾತಕರ್ಮ, ಪಡೆದು ಕಡುಬಡವನು ಚಿಂತಾಮಣಿಯನ್ನು ಪಡೆ ನಾಮಕರಣ ದಂತೆ ಹರ್ಷಿಸಿದನು. ಮಕ್ಕಳಂತೆ ಪಾಲಿತರಾದ ಅನ್ನಪ್ರಾಶನ ಅವನ ಪ್ರಜೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಈ ಪುತ್ರೋತ್ಸವದಿಂದ ಆನಂದಿ ಇತ್ಯಾದಿ ಸಿದರು. ಅಯೋಧ್ಯೆಯ ನರನಾರಿಯರು ಅಭೂತಪೂರ್ವವಾದ ಉತ್ಸವದಲ್ಲಿ ಮಗ್ನರಾದರು ಸೇವಕರೆಲ್ಲಾ ನೃತ್ಯಗಾನಗಳಲ್ಲಿ ವೈಮರೆದರು. ರಾಜ್ಞೀಕುಮುದಗಳು ಈ ಸುತಾನ ನೇಂದುಗಳಿಂದ ಆನಂದ ಹೊಂದಿದವು. ರಾಜನ ಮನೋರಥಾರ್ಥವವು ಮಕ್ಕಳ ಮುಖಚಂದ್ರಗಳಿಂದ ಉಕ್ಕೇರಿತು. ರಾಜನು ಜಾತಕರ್ಮಾದಿ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳಿಂದ ಶಿಶುಗಳನ್ನು ಪವಿತ್ರಗೊಳಿಸಿದನು. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಆಶೀರ್ವದಿಸಿದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಭೂರಿವಕ್ಷಿಣೆಯಿಂದ ತುಷ್ಟರಾದರು ಅನಂತನಾಮನಾದ ನಾರಾಯಣನಿಗೆ ನೃಪನು ನಾಮಕರಣ ಮಾಡಿದನು. ಸರ್ವರಿಗೂ ಅಭಿರಾಮನಾದುದರಿಂದಲೂ, ಮರಕತಶ್ಯಾಮನಾದುದರಿಂದಲೂ, ರಮಾಚಕೋರವಿಧುವಾದುದರಿಂದಲೂ, ಆಶ್ರಿತ

ಜನರಿಗೆ ಸಂಪತ್ತದನಾದುದರಿಂದಲೂ, ರಾಮಾ (ಸ್ತ್ರೀ) ಹೃದಯಾಪಹಾರ ಕನಾದುದರಿಂದಲೂ ಇವನಿಗೆ ರಾಮನೆಂಬ ಹೆಸರು ಒಪ್ಪಿತು ಸಾಧು ಲಕ್ಷಣಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದುದರಿಂದ ಸುಮಿತ್ರಾತನಯನಿಗೆ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೆಂದು ಹೆಸರಾಯಿತು. ಇವನ ತಮ್ಮನೇ ಶತ್ರುನಾಶಕನಾದ ಶತ್ರುಘ್ನನು. ಕೈಕೇಯಿಯ ಮಗನು ಭಕ್ತಿಭರಿತನಾದುದರಿಂದ ಅವನಿಗೆ ಭರತನೆಂಬ ಹೆಸರು ಅನ್ವರ್ಥವಾಯಿತು. ಈ ನಾಲ್ಕುಜನ ಕುಮಾರರು ಕುಮಾರ ನಂತೆ ಶೋಭಿಸಿದರು. ರಾಜನು ವೇದಪಾರಂಗತರಾದ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರಿಂದ ಅನ್ನ ಪ್ರಾಶನಾದಿ ಸಂಸ್ಕಾರಗಳನ್ನು ಮಾಡಿಸಿದನು. ಉಪನೀತರಾದ ಈ ಬಾಲಕರು ಗುರುಶುಶ್ರೂಷೆಯಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿ ಪಡಂಗಸಹಿತವಾಗಿ ವೇದ ಗಳನ್ನು ಅಧ್ಯಯನ ಮಾಡಿದರು. ಧನುರ್ವೇದದಲ್ಲಿಯೂ ಪಾರಂಗತ ರಾದರು ಭೂಮಿಗಳಿದ ಈ ದೇವತೆಗಳು ಶೌರ್ಯ, ಧೈರ್ಯ, ಔದಾರ್ಯ, ಶಾಂತಿ, ಇಂದ್ರಿಯನಿಗ್ರಹ, ಐಶ್ವರ್ಯಾದಿಗಳಿಂದ ಕೀರ್ತಿಶಾಲಿಗಳಾದರು. ದಶರಥನ ಪಂಚಪ್ರಾಣರಾದರು. ಜಗತ್ತಿಗೆ ಸಾಕ್ಷಾತ್ ದೈವಸಂತೆಯೂ, ಮಾತೃಹೃದಯಗಳಿಗೆ ಆನಂದಪ್ರದರಾದ ನಂದನಂತೆಯೂ ಪ್ರಕಾಶಿಸಿದರು. ಮಲಗಿರಲಿ, ನಿದಿರಲಿ, ಕ್ರೀಡೆಯಲ್ಲಿರಲಿ, ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಲ್ಲಿರಲಿ ಅಗ್ರಜನನ್ನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನು ಅರೆಘಳಿಗಯೂ ಅಗಲುತ್ತಿರಲಿಲ್ಲ. ಹೀಗೆಯೇ ಶತ್ರುಘ್ನನು ಭರತನನ್ನು ಎಡಬಿಡವೇ ಅನುಸರಿಸಿದನು. ಶ್ರೀರಾಮನ ಮಂದಸ್ಥಿತಯುಕ್ತ ಕಟಾಕ್ಷವೀಕ್ಷಣವೂ, ಬ್ರಹ್ಮನ ರಾಣಿ ಘಣಿವೇಣಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಣಿಯನ್ನೂ ಆಕರ್ಷಿಸುವ ಅವನ ಸುವಧುರವಾಣಿಯೂ ಸ್ವಜನ ಹೃದಯವನ್ನು ಆನಂದಗೊಳಿಸಿದವು.

ಪ್ರಕರಣ ೪

ವಿಜಯಾಂಕುರ

ಪುತ್ರವತ್ಸಲನಾದ ದಶರಥನು ತನ್ನ ಕುಮಾರರ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರ ಮದುವೆಗಾಗಿ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿದ್ದನು. ರಾಜನ ಮನೋರಥ ಆಗಮನ ವನ್ನೀಡೇರಿಸಲೋ ಎಂಬಂತೆ ಆ ಕಾಲಕ್ಕೆ ಸರಿಯಾಗಿ

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಭುಷಿಯು ಆಗಮಿಸಿದನು. ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಾನ್. ಆಸನಾದಿಗಳಿಂದ ಭುಷಿಯನ್ನು ಸತ್ಕರಿಸಿ, ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ರಾಜನು ಏನಯದಿಂದ ಈ ರೀತಿ ನುಡಿದನು. “ಭಗವದ್ಭಕ್ತರಾದ ತನುಗೆ ನಮಿಸಿದಾಗಬೇಕಾದ ಪ್ರಯೋಜನವಿಲ್ಲದಿದ್ದರೂ ನನ್ನ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗಾಗಿ ತಪ್ಪು ಸೇವೆಯನ್ನು ಅಜ್ಞಾಪಿಸಿರಿ, ಶಿರಸಾ ವಹಿಸುವೆನು.” “ಎಲೈ ರಾಜನೇ, ಸತ್ಯವನ್ನೇ ನುಡಿದಿರುವೆ. ರಾಕ್ಷಸರಿಂದ ನನ್ನ ಯಜ್ಞವು ಪುನಃಪುನಃ ನಾಶಗೊಳಿಸಲ್ಪಡುತ್ತಲಿತ್ತು. ಯಜ್ಞರಕ್ಷಣೋದ್ದೇಶದಿಂದ ನಾನು ನಿನ್ನ ಸಹಾಯವನ್ನು ಅವೇಕ್ಷಿಸಿ ಬಂದಿದ್ದೇನೆ. ಶಂಭುವರದಿಂದ ಅವಧ್ಯರಾದ ಆ ರಾಕ್ಷಸರಲ್ಲಿ ನನ್ನ ಶಾಸನು ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ನಿಷ್ಪ್ರಯೋಜನವಾಗಿದೆ. ಇವರ ವಧೆಗಾಗಿ ನಿನ್ನ ಜ್ಯೇಷ್ಠಪುತ್ರನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿಕೊಡು. ಇದರಿಂದ ನಿನಗೆ ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಸುಂಟು. ಹೇ ರಾಜಾ, ಶ್ರೀರಾಮನು ವೇದೈಕಗಮ್ಯನೆಂಬುದನ್ನು ನಾನು ಅರಿತಿದ್ದೇನೆ. ನಿನ್ನ ಗುರುವಾದ ವಸಿಷ್ಠರು ತಿಳಿದಿದ್ದಾರೆ” ಎಂದು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ನುಡಿದನು. ಮುಂಬರುವ ಪುತ್ರವಿರಹವನ್ನು ಭಾವಿಸಿ ರಾಜನು ಮೂರ್ಛಿಹೊಂದಿದನು. ಸ್ವಲ್ಪಹೊತ್ತಿನಲ್ಲಿಯೇ ಎಚ್ಚಿತ್ತ ನರಪಾಲನು ನಿಟ್ಟುಸಿರು ಬಿಡುತ್ತಾ, “ಹೇ ಮುನೇ, ನನ್ನ ರಾಮನು ಎಳೆಯಸ್ಥನ ಸುಕುಮಾರನು. ಸುಖದಲ್ಲಿಯೇ ಬೆಳೆದವನು. ಶಸ್ತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನರಿಯದ ಪಸುಳಿ. ಯುದ್ಧವೆಂದರೇನೆಂಬುದನ್ನೇ ತಿಳಿಯದ ಕಂದವ್ವು. ನಾನಾದರೋ ಒಂಬತ್ತುಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಕಾಲ ಪುತ್ರೇಚ್ಛೆಯಿಂದ ಪರಿತಪಿಸಿ ಇದೀಗ ರಾಮಮುಖೇಂದುವಿನಿಂದ ಸಂತಸಗೊಂಡಿದ್ದೇನೆ. ಹೇ ಬ್ರಹ್ಮಣ, ಇವನನ್ನೆ ಗಲಿ ನಾಸಿರಲಾರೆ. ಮಾಯಾವಿಗಳಾದ ರಾಕ್ಷಸರೊಡನೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಈ ಬಾಲಕನು ಶಕ್ತನಾಗಲಾರನು ಯುದ್ಧಕುಶಲನಾದ ನಾನೇ ಚತುರಂಗಬಲಸಹಿತನಾಗಿ ನಿಮ್ಮೊಡನೆ ಬಂದು ಯಜ್ಞಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡುತ್ತೇನೆ. ಆ ರಾಕ್ಷಸರು ರಾವಣನನ್ನು ಆಶ್ರಯಿಸಿ ನಿಮ್ಮ ಯಜ್ಞನಾಶದಲ್ಲಿ ಪ್ರವೃತ್ತರಾಗಿದ್ದರಂತೂ ಸರ್ವನಾಶವಾದಂತೆಯೇ. ಜಗತ್ತೇ ತಲೆಕೆಳಗಾದಂತೆ ಸರಿ. ಈ ರಾವಣನ ಹೆಸರನ್ನು ಕೇಳಿದ ಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಇಂದ್ರಾದಿ

ದೇವತೆಗಳೇ ಓಡುತ್ತಾರೆ. ಇಂತಹವನೊಡನೆ ನಿಷ್ಕಾರಣವಾಗಿ ನಾನೆಂತು ವೈರ ಬೆಳೆಸಲಿ? ಆದರೆ ನನ್ನೇ ಕ್ಷತ್ರಿಯದೇಹವು ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣರ ಹಿತಕ್ಕಾಗಿಯೇ ವಿಸ್ತರಿಸಿದೆ ಪ್ರಾಣವಿರುವವರೆಗೂ ನಿಮ್ಮ ಶತ್ರುಗಳೊಡನೆ ಹೋರಾಡುತ್ತೇನೆ. ರಾಮನನ್ನು ಮಾತ್ರ ಕೇಳಬೇಡಿರಿ” ಎಂದು ದೇವನು ದಿಂದ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. ನೊದಲೇ ರಾಕ್ಷಸ ಶುಷ್ಕವೃಕ್ಷದಿಂದ ಜ್ವಲಿಸುತ್ತಿದ್ದ ಆ ತಾಪಸಾನಲವು ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಕೆರಳಿತು ಇದನ್ನರಿತ ವಸಿಷ್ಠನು ರಾಜನನ್ನು ಕುರಿತು, “ಹೇ ರಾಜಾ, ಈ ಋಷಿಯ ಮನೋ ಭೀಷ್ಯವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸುವೆನೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿದ್ದೀಯೆ. ಇವನಾಚರಣೆಯೆಲ್ಲ ರಕ್ಷಣಾರ್ಥಿಯಾಗಿ ಬಂದಿರುವನು ಉತ್ತಮ ಹರಿಭಕ್ತನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಇಂತಹವನಿಗೆ ಮಾತುಕೊಟ್ಟು ತಪ್ಪುವುದುಚಿತವಲ್ಲ. ನಿನ್ನ ಮಗನ ತೇಜಸ್ಸು ಈವರೆಗೆ ಗೂಢವಾಗಿದೆ. ಈ ಮುನಿಯು ಮುನಿದರೆ ಚತುರ್ದಶ ಲೋಕಗಳನ್ನೂ ದಹಿಸಬಲ್ಲನು. ಈ ಶಕ್ತಿಯೂ ನಿನ್ನ ಮಗ ರಾಮನ ಅನುಗ್ರಹರೂಪವಾದುದೇ. ಈ ಋಷಿಯು ಸಾರಾಯಣಪರಾಯಣನೂ, ತೇಜಸ್ವಿಯೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಈ ಬ್ರಹ್ಮಋಷಿಯು ಕ್ಷತ್ರಿಯನಾಗಿದ್ದಾಗಲೇ ದಕ್ಷಕನ್ಯೆಯರಾದ ಜಯಾ, ಸುಪ್ರಭೆಯರಿಂದ ಒಂದು ನೂರು ದಿವ್ಯಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ, ಅನೇಕ ಇತರ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನೂ ಪಡೆದಿರುತ್ತಾನೆ. ಎಲೈ ರಾಜೇಂದ್ರ, ಶ್ರೀರಾಮನು ಈ ಮುನಿಯೊಡನೆ ಹೋಗಲಿ. ರಾಕ್ಷಸ ಸಮೂಹವನ್ನು ಜಯಿಸಿ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಸಂಸ್ಥಿಸಲಿ” ಎಂದು ನುಡಿದನು ವಸಿಷ್ಠರ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಪ್ರೀತನಾದ ದಶರಥನು ರಾಮನನ್ನು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರರಿಗೆ ಅರ್ಪಿಸಿದನು ಲಕ್ಷ್ಮಣನೂ ಅವನೊಂದಿಗೆ ಹೊರಟನು. ಕಿಶೋರರಾದರೂ ಶೂರರಾದ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಕೋದಂಡಪಾಣಿಗಳಾದರು. ಬತ್ತಿಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದರು. ಸಲ್ಲಾಹಗಳಿಂದ ಮಂದಸ್ಥಿತ ರಾಗಿ ಮುನಿಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದರು. ಹಿಂದೆ ಬೃಹಸ್ಪತ್ಯಾಚಾರ್ಯನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದ ಉವೇಂದ್ರ, ಇಂದ್ರರಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸಿದರು. ರಾಜಬೀದಿಯಲ್ಲಿ ನಡೆದ ಇವರನ್ನು ನೋಡಿ ಪ್ರಜೆಗಳು ಅನಂದಿಸಿದರು.

ಅಯೋಧ್ಯೆಯನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ಒಂದೂವರೆ
ಮಂತ್ರೋಪದೇಶ- ಯೋಜನ ಪ್ರಯಾಣಮಾಡಿ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣ
ಅನಂಗಾಶ್ರಮದರ್ಶನ ಸಹಿತನಾದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಸರಯೂ ನದೀ
 ತೀರವನ್ನು ಸೇರಿದನು. ಅಲ್ಲಿ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣ
 ರಿಗೆ ಬಲ, ಅತಿಬಲಗಳೆಂಬ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಹಸಿವೆ,
 ನೀರಡಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಹರಿಸಬಲ್ಲ ಈ ಮಂತ್ರಗಳು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನಿಗೆ ಬ್ರಹ್ಮ
 ನಿಂದ ಉಪದಿಷ್ಟವಾದವುಗಳು. ಲಕ್ಷ್ಮೀಕುತಿಯಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಸರ್ವಜ್ಞ
 ನೂ, ಪೂರ್ಣ ಕಾಮನೂ ಆದರೂ ಲೋಕಶಿಕ್ಷಣಾರ್ಥವಾಗಿ ಈ ಮಂತ್ರಗಳನ್ನು
 ಉಪದೇಶಗೊಂಡನು. ಆ ಸರಯೂ ತೀರದಲ್ಲಿ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು
 ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನಿಂದ ಲಾಲಿತರಾದರು. ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಸಂಧ್ಯಾದಿ ಕೃತ್ಯಗಳನ್ನು
 ಮುಗಿಸಿ ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಮಹಾತೇಜಸ್ವಿಗಳಾದ ಆ ರಾಜಕುಮಾರರು
 ಋಷಿಯೊಡನೆ ಸರಯೂಗಂಗಾ ಸಂಗಮವನ್ನು ಸೇರಿದರು. ಕಾಮಾರಿಯು
 ನೇತ್ರಾಗ್ನಿಯಿಂದ ಅನಂಗನು ಅನಂಗತ್ವವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಸ್ಥಳವಿದು.
 ಅಲ್ಲಿ ಅವರು ಆ ರಾತ್ರಿ ವಿಶ್ರಮಿಸಿದರು. ಪ್ರಭಾತವಾಗಲು ರಾಮನನ್ನು
 ಸಾಕ್ಷಾತ್ ಹರಿಯೆಂದು ತಿಳಿದ ಅಲ್ಲಿಯ ಮುನಿಕುಲವು ಪೂಜಿಸಿತು.
 ನವದ್ಯುನಾಥನ ಪ್ರಭೆಯಿಂದೊಪ್ಪುವ ಶ್ರೀರಾಮನ ಮುಖದಲ್ಲಿ ಸೂರ್ಯಾಂತ
 ಗತ ನಾರಾಯಣನನ್ನು ಚಿಂತಿಸಿ ತಮ್ಮ ಅಹ್ನೀಕಗಳನ್ನೆಸಗಿದರು.
 ಸರಯೂನದಿಯ ಮಂಜುಳ ನಿನದವು ಗಂಗೆಯ ಗಾಂಭೀರ್ಯದೊಂದಿಗೆ
 ಸೇರಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಿರಲು, ರಾಜಕುಮಾರರು ಮುನಿಸಹಿತವಾಗಿ ನಾವೆಯ
 ನ್ನೇರಿ ಗಂಗೆಯನ್ನು ದಾಟಿದರು

ಕೆಲದೂರ ನಡೆದು ಬರಲು ಘೋರಾರಣ್ಯವೊಂದು
ಶಾಟಿಕಾದರ್ಶನ ಗೋಚರಿಸಿತು. ಆನನವಾವುದೆಂದು ರಾಮಚಂದ್ರನು
ಮತ್ತು ವಧೆ ಮುನಿ ಶಾರ್ದೂಲನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು,
 "ಎಲೈ ರಾಮನೇ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಇವು ಮಲದ, ಕರೂಶ
ನೆಂಬ ಇಂದ್ರಪೋಷಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಈಗಲಾದರೋ

ತಾಟಕಿಯೆಂಬ ಘೋರರಕ್ತಸಿಯ ಆವಾಸವಾಗಿದೆ. ಈಕೆಯು ಸುಕೇತು ವೆಂಬ ಯಕ್ಷನ ಮಗಳು. ಬ್ರಹ್ಮವರದಿಂದ ಅವಧ್ಯಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ಹತ್ತು ಸಾವಿರ ಅನೆಗಳ ಬಲವುಳ್ಳವಳು. ಸುಂದನೆಂಬ ಅಸುರನ ಪತ್ನಿಯಾದ ಈಕೆಯು ಅಗಸ್ತ್ಯಮುಷಿಯ ಶಾಪದಿಂದ ರಾಕ್ಷಸಿಯಾದಳು. ತನ್ನ ಮಗ ನಾದ ದುಷ್ಯ ಮಾರೀಚನೆಂದಿಗೆ ಇಲ್ಲಿ ವಾಸವಾಗಿರುವಳು. ಈ ಮಾತಾ ಪುತ್ರರು ನಿರ್ದಯರಾಗಿ ಮನುಷ್ಯರನ್ನು ತಿನ್ನುತ್ತಾರೆ. ಇಗೋ ನೋಡು, ಇಲ್ಲಿ ಕಾಣುವ ಬೆಟ್ಟದಂತಹ ತಲೆಮೂಳೆಗಳ ರಾಶಿಯನ್ನು. ಮಹಾ ಕ್ರೂರಿಗಳಾದ ಇವರ ಕೃತ್ಯಗಳ ಅರಿವಾಯಿತೇ? ರಾಮಾ?" ಎಂದು ನುಡಿದು ಸುಮ್ಮನಾದನು. ಮುನಿಜನಪ್ರಿಯನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಲಕ್ಷ್ಮಣ ಸಹಿತನಾಗಿ ತಾಟಕಾಭವನವಾದ ಆ ಅರಣ್ಯವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಧನುಸ್ಸಂಕಾರ ಮಾಡಿದನು. ತಾಟಕಿಯ ಕಿವಿಯಲ್ಲಿ ಕಾದ ಸೀಸವನ್ನು ಸುರಿದಂತಾಯಿತು. ಭಯಗೊಂಡ ಆ ನಿಶಾಚರಿಯು ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಮೇಲೆ ಬಿದ್ದಳು. ವಿಸ್ತಾರವಾಗಿ ತೆರೆದ ಬಾಯಿ, ಎತ್ತಿದ ಕೈಗಳುಳ್ಳ ಆ ಮಹಾ ಕಾಯಳನ್ನು ನೋಡಿಯೂ ಶ್ರೀರಾಮನು ನಿರಾಕುಲನಾಗಿ ನಿಂತನು. ಆ ತಾಟಕಿಯು ಕೋಲಾಹಲಧ್ವನಿಗೈದು ನೇಗದಿಂದ ರಾಮನೆಡೆಗೆ ಸಾಗಿ ಅವನ ಮೇಲೆ ಧೂಳಿನ ಮಳೆಗರೆದಳು. ಪುನಃ ಆ ಮಾಯಾವಿನಿಯು ಕಲ್ಲಿನ ಮಳೆಗರೆದಳು ಪನ್ನ ಗಾರಿಧ್ವಜನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಎರಡು ಬಾಣಗಳಿಂದ ಅತಿಘೋರವಾದ ಅವಳ ಕೈಗಳನ್ನು ಕತ್ತರಿಸಿದನು. ಆ ಕಾಮರೂಪಿಣಿಯು ಅದೃಶ್ಯಳಾಗಿ ಆಯುಧಗಳನ್ನು ಸುರಿಸಿದಳು. ಸ್ತ್ರೀ ವಧಾಲಜ್ಜಿತನಾಗಿ ನಿಂತ ರಾಮನನ್ನು ಕುರಿತು ಆ ಮುನಿಯು, "ಹೇ ವತ್ಸ! ಸಜ್ಜನಶತ್ರುವಾದ ಇವಳನ್ನು ಬೇಗನೆ ಕೊಲ್ಲು" ಎಂದನು. ಮಂದ ಸ್ಥಿತನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಚಕ್ರದಂತೆ ಸುತ್ತುತ್ತಲಿದ್ದ ಆ ಪಿಶಾಚಸ್ವರೂಪ ಳನ್ನು ನಿರಾಯಾಸವಾಗಿ ಶರಪಂಜರದಲ್ಲಿ ಹೊಗಿಸಿ, ಮೇಲೆ ಬೀಳುವ ದುಷ್ಯವ್ಯಕ್ತಿಯು ಪುರುಷನಾಗಲಿ, ಸ್ತ್ರೀಯಾಗಲಿ ವಧಾರ್ಹನೇ ಸರಿಯೆಂಬ ಧರ್ಮವಾರ್ಗವನ್ನು ಲೋಕಕ್ಕೆ ತೋರುವವನಾಗಿ, ತನ್ನ ಕೂರಂಭಿನಿಂದ ಅವಳ ಹೃದಯಕವಾಟವನ್ನು ಸೀಳಿದನು. ದೇವತೆಗಳು ಜಯಕಾರ

ಗಳಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಸ್ತುತಿಸಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಈ ವಿಜಯಾಂಕು ರವು ಕಲ್ಪದ್ರುಮವಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲೆಂದು ಕೋರಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಮೇಲೆ ಹೂಮಳೆಗರೆದರು.

ಪ್ರಕರಣ ೫

ಯಜ್ಞ ರಕ್ಷಣೆ-ಗಂಗಾವೃತ್ತಾಂತ

ಮುನಿಜನಪೂಜಿತನಾದ ಆ ಜಗನ್ನಾಥನು ಸಿದ್ಧಾಶ್ರಮಾಗಮನ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೊಡನೆ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ತಾಟಕಾವನದಲ್ಲಿ ಕಳೆದನು. ಬೆಳಗಾಗುತ್ತಲೇ ಸಂಧ್ಯಾದಿ ಕರ್ಮಗಳನ್ನಾಚರಿಸಿದನು. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ವೈಷ್ಣವ, ಬ್ರಾಹ್ಮ ಶೈವ, ಆಗ್ನೇಯಾದಿ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ರಹಸ್ಯದಲ್ಲಿ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಉಪ ಸಂಹಾರಸಹಿತವಾದ ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ವಿಶೇಷಾಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಸಹ ಉಪದೇಶಿಸಿದನು. ಸರ್ವಜ್ಞನೂ, ಸರ್ವಧಾರಕನೂ ಆದ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಈ ಉಪದೇಶದಿಂದ ಆಗಬೇಕಾದುದೇನೂ ಇರಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಕೇವಲ ತನ್ನ ಕರ್ತವ್ಯತಾದೃಷ್ಟಿಯಿಂದ ಈ ಕಾರ್ಯವನ್ನೆಸಗಿದನು. ಅಸ್ಮಾಭಿವಾಸಿಗಳಾದ ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ ಸಮಸ್ತದೇವತೆಗಳೂ ಅಂಜಲಿಬದ್ಧರಾಗಿ ಶ್ರೀರಾಮನ ಸುತ್ತಲೂ ನಿಂತರು. ಬೃಹನ್ಮತಿಯಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣನೂ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನಿಂದ ಅಸ್ತ್ರೋಪದೇಶವನ್ನು ಪಡೆದನು. ಶ್ರೀರಾಮನು ತನ್ನ ಸುತ್ತಲೂ ನಿಂತಿದ್ದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹೋಗಲಪ್ಪಣೆಯಿತ್ತು ಬರುತ್ತಾ ದೂರದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಮ ಒಂದನ್ನು ಕಂಡನು. ಅದಾವುದೆಂದು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನನ್ನು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು. ಗಾಧಿಸುತನು “ಹೇ ವತ್ಸ, ಇದು ಪರಮಾಶ್ರಮವು. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟ್ಯಾದಿಕರ್ತನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ನೆಲಸಿದ್ದ ಸ್ಥಾನವು. ಇಲ್ಲಿ ತಪವನ್ನಾಚರಿಸಿ ಅನೇಕ ಸಿದ್ಧರು ತಪಸ್ಸಿದ್ದಿಯನ್ನು ಪಡೆದರು. ಆದುದರಿಂದ ಇದನ್ನು ಸಿದ್ಧಾಶ್ರಮವೆನ್ನುವರು. ತಪಸ್ಸಿದ್ದಿಯನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸುವವನೂ ಶ್ರೀಹರಿಯಷ್ಟೇ? ಹಿಂದೆ ಒಲೆಯಿಂದ ಪೀಡಿತರಾದ ದೇವತೆ

ಗಳು ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನು ಮರೆಹೊಕ್ಕು ಸ್ತುತಿಸಿದರು. ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಆ ದೇವೋತ್ತಮನು ಕಶ್ಯಪಋಷಿಯಿಂದ ಅದಿತಿಯಲ್ಲಿ ಮಗನಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದನು. ಈತನೇ ದೇವದ್ವೇಷಿಗಳ ಶತ್ರುವಾದ ವಾಮನನು. ಮೂರು ಪಾದ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಬೇಡಿ ಬಲಿಯಿಂದ ಪಡೆದನು. ಅಣೋರಣೀಯನೂ, ಮಹತೋಮಹೀಯನೂ ಆದ ಈತನು ವಿಶ್ವವ್ಯಾಪಕವಾದ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮರೂಪವನ್ನು ತಾಳಿ ಬಲಿಯನ್ನು ಅನುಗ್ರಹಿಸಿದನು. ಹೇ ಚಿತ್ರ ಪರಾಕ್ರಮಿಯೇ! ಆ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮನ ಸ್ಥಾನವಿದು. ನಾನೂ ಮತ್ತು ಇನ್ನೂ ಅನೇಕ ಋಷಿಗಳೂ ಇಲ್ಲಿಯೇ ವಾಸವಾಗಿದ್ದೇವೆ.” ಹೀಗೆಂದು ಹೇಳಿ ಆ ರಾಜಕುಮಾರರೊಡನೆ ಸೂರ್ಯಾಸ್ತಮಯಕಾಲದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಹೊಕ್ಕನು. ಶ್ರೀರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರನ್ನು ಕಂಡ ಆಶ್ರಮವಾಸಿಗಳು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಆನಂದಿಸಿದರು.

ಮಾರನೇದಿನ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಸಪ್ತಋಷಿಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಯಜ್ಞ ರಕ್ಷಣೆ ಆರುದಿನಗಳವರೆಗೂ ನಡೆಯಬೇಕಾದ ಯಜ್ಞವನ್ನು ಶ್ರೀರಾಮನ ಆಜ್ಞೆಯಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿದನು. ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಯಜ್ಞ ರಕ್ಷಕರಾಗಿ ನಿಂತರು. ಆರನೆಯ ದಿನ ಕಲಾಭಿಪೂರ್ಣವಾದ ಯಜ್ಞವೇದಿಕೆಯು ಅಗ್ನಿಯಿಂದ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶೋಭಿಸುತ್ತಲಿದೆ. ಇನ್ನೇನು ಪೂರ್ಣಾಹುತಿ ಹಾಕಬೇಕೆನ್ನುವುದರಲ್ಲಿ ಹಠಾತ್ತನೆ ದೊಡ್ಡದಾದ ಹಾಹಾಕಾರವೆದ್ದಿತು ಅಂಬರದಲ್ಲಿ ಕಲಕಲಶಬ್ದವಾಯಿತು ಅಲ್ಲಿ ಸುಬಾಹು ಮಾರೀಚರು ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡರು. ಕೂಡಲೇ ಲಕ್ಷ್ಮಣನಿಗೆ ಸಿದ್ಧನಾಗುವಂತೆ ಹೇಳಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಹಿಡಿದನು. ಯಜ್ಞವು ರಾಕ್ಷಸರಿಂದ ಅಪವಿತ್ರವಾಗುವ ಮುನ್ನವೇ ಯಜ್ಞೇಶ್ವರನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಅವರ ಮೇಲೆ ಕ್ರೂರವಾದ ಬಾಣಗಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟನು. ಒಂದೇ ಬಾಣದಿಂದ ನೂರು ಯೋಜನ ಒಯ್ಯಲ್ಪಟ್ಟ ದುಷ್ಟ ಮಾರೀಚನು ಸತ್ತೆನೆಂದು ಚೀರಿ ಸಮುದ್ರದಲ್ಲಿ ಮುಳುಗಿದನು. ಅಗ್ನಿ ಸದೃಶವಾದ ಇನ್ನೊಂದು ಬಾಣದಿಂದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಬಲಶಾಲಿಯಾದ ಸುಬಾಹುವನ್ನು ಯಮಸದನಕ್ಕಟ್ಟಿದನು. ತಾಲವೃಕ್ಷಗಳಿಂದ ಹಣ್ಣು

ವಾದ, ಸುಂದರವೂ, ವಿಸ್ತಾರವೂ, ಸಂಪದ್ಯುಕ್ತವೂ ಆದ ವೈಶಾಲೀಪುರಿಯನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿದನು. ಕೌಶಿಕನು ರಾಘವನಿಗೆ ವಿಶಾಲನ ಪೂರ್ವ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ವಿವರಿಸಿದನು. “ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ದೇವಾಸುರರು ಆವೃತ ಕ್ಯಾಗಿ ಸಮುದ್ರಮಥನ ಮಾಡಿದರು ಮಂದರವನ್ನು ಕಡೆಗೋಲಾಗಿಯೂ, ಸರ್ಪಾಧಿಪನಾದ ವಾಸುಕಿಯನ್ನು ಹಗ್ಗವಾಗಿಯೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿದರು. ನೀರಿನಲ್ಲಿ ಮುಳುಗುವ ಮಂದರಕರ್ವತವನ್ನು ಕೂರ್ಮರೂಪದಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಎತ್ತಿಹಿಡಿದು ಮಥನಕಾರ್ಯಕ್ಕೆ ಅನುಕೂಲನಾದನು. ದೇವದಾನವರು ಶ್ರಾಂತರಾಗಲು ಶ್ರೀಹರಿಯೇ ಅಜಿತರೂಪದಿಂದ ಸರ್ಪವನ್ನು ಹಿಡಿದು ದಿವ್ಯಕಂಕಣಭೂಷಿತವಾದ ತನ್ನ ಕೈಗಳಿಂದ ಕಡೆದನು ಇದರಿಂದ ಚಂದ್ರ, ಇಂದಿರೆ, ಅಪ್ಸರೆಯರೇ ಮೊದಲಾದ ವಸ್ತುಗಳು ಉದ್ಭವಿಸಿದವು. ಕೊನೆಗೆ ಧನ್ವಂತರಿರೂಪದಿಂದ ಶ್ರೀಹರಿಯು ಆವೃತಕಲಶಹಸ್ತನಾಗಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದನು. ದೈತ್ಯರು ದುರಾಶೆಯಿಂದ ಆವೃತಕಲಶವನ್ನ ಹಹರಿಸಿಕೊಂಡು ಓಡಿದರು. ಅಸುರಾಂತಕನು ಜಗನ್ನೋಹಿನಿಯಾಗಿ ತನ್ನ ರೂಪಲಾವಣ್ಯಗಳಿಂದ ದೈತ್ಯರನ್ನು ಮೋಹಗೊಳಿಸಿ ಸ್ವಭಕ್ತರಾದ ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಆವೃತವನ್ನು ದೊರಕಿಸಿದನು ಯುದ್ಧವನ್ನು ಹೂಡಿದ ದೈತ್ಯರೆ ರೂರಣದಲ್ಲಿ ಮಡಿದರು. ಹತಪುತ್ರಳಾದ ದಿತಿಯು ದೇವೇಂದ್ರನನ್ನು ನಾಶಮಾಡುವ ಮಗನನ್ನು ಪಡೆಯಬೇಕೆಂದು ಸಂಕಲ್ಪಿಸಿದಳು. ಪತಿದೇವನನ್ನು ಸೇವಿಸಿ ಅವನ ಅನುಗ್ರಹದಿಂದ ಗರ್ಭವತಿಯಾದಳು ಗರ್ಭಿಣಿಯಾದ ಚಿಕ್ಕಮ್ಮನ ಸೇವೆಗೆ ಇಂದ್ರನೇ ನಿಂತನು. ಒಮ್ಮೆ ಅವಳು ನೃತತಪ್ಪಿ ಮಲಗಿರಲು ಅವಳ ಉದರವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಗರ್ಭವನ್ನು ಸೀಳಿದನು. ಗರ್ಭವು ನಲವತ್ತೊಂಬತ್ತು ತುಂಡಾಗಿ ಒಡೆದು ಗರ್ಭಗತ ಮಕ್ಕಳು ರೋದಿಸಲು “ಮಾರೋದೀಃ”-ಎಂದರೆ ಅಳಬೇಡಿರೆಂದು ಇಂದ್ರನೆಂದನು. ಆದುದರಿಂದಲೇ ಇವರು “ಮರುತ”ರೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧರಾದ ಇಂದ್ರಸಖರಾದರು. ಹೀಗೆ ದೈನಭಕ್ತರಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಸಂಪದಗಳೇ ದೊರೆಯುವುವು. ಸಮುದ್ರಮಥನಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಅಪ್ಸರೆಯರಲ್ಲಿ ಅಲಂಬುಸಾ ಎಷ್ಟುಬಹಳು ಅತಿಸುಂದರಿ. ನಿನ್ನ ಪೂರ್ವಜನಾದ ಇಕ್ಷ್ವಾಕುವಿನಿಂದ

ಇವಳಲ್ಲಿ ವಿಶಾಲನೆಂಬ ರಾಜಕುಮಾರನು ದಯಿಸಿದನು. ಈ ನಗರವು ಅವನಿಂದ ನಿರ್ಮಿತವಾದುದು” ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾ ವಿಶಾಲಾ ನಗರವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು ಈ ಸುರುಷಶ್ರೇಷ್ಠರನ್ನು ಕಂಡು ವಿಶಾಲಕುಲಸಂಭೂತನಾದ ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ಸುಮತಿಯು ಇವರನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದನು. ವಿಶ್ವಾ ಮಿತ್ರನು ಸುಮತಿಗೆ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರ ಪರಿಚಯ ಮಾಡಿಸಿದನು. ಆ ರಾತ್ರಿ ಅಲ್ಲಿ ಕಳೆದು ಪ್ರತೀಕಾಲ ಅಲ್ಲಿಂದ ದೂರಟು ಮಂದಮಾರುತ ನಿಂದ ಉಪಸೇವಿತವಾದ ವಿಧಿಲಾಪಟ್ಟಣದ ಗಡಿಯನ್ನು ಸೇರಿದರು. ವಿಧಿಲೋಪವನ ಪ್ರಾಂತದಲ್ಲಿ ಆಶ್ರಮವೊಂದು ಕಂಗೊಳಿಸಿತು. ಅದರ ವಿಷಯವನ್ನು ಪ್ರಸ್ತಾಪಿಸುತ್ತಾ ಗಾಧಿವುತ್ರನು ಮಧುಸೂದನನನ್ನು ಕುರಿತು ಮಧುರವಚನಗಳಿಂದ ಹೀಗೆಂದನು.

“ಎಲೈ ರಾಮಚಂದ್ರ, ಇಲ್ಲಿ ಕಂಗೊಳಿಸುವುದೇ ಅಹಲೋದ್ಧಾರ ಗೌತಮರ ಆಶ್ರಮ. ಒಮ್ಮೆ ಈ ಮುಷಿಯು ತನ್ನ ಯೋಗ್ಯತೆಗೆ ಮಿಕ್ಕ ಉತ್ತಮ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿದನು. ಇದು ಅವನಿಗೂ ಶ್ರೇಯಸ್ಕರವಲ್ಲ ಅದುದರಿಂದಲೇ ದೇವತೆಗಳೂ ಅವನ್ನು ಸಹಿಸದಾದರು. ಹೆಚ್ಚಿನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಅಪಹರಿಸುವ ದೇವಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಸುರಪತಿಯು ಗೌತಮರಿಂದ ಕಾಲವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರವೇಶಿಸಿ ಅವರ ಪತ್ನಿಯಾದ ಅಹಲೈಯಲ್ಲಿ ಜಾರತ್ಪವನ್ನೆಸಗಿದನು. ಮನೆಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಿದ ಗೌತಮರು ಇದನ್ನರಿತು ಜಾರನಾದ ದೇವೇಂದ್ರನು ವಿಫಲನಾಗುವಂತೆಯೂ, ಜಾರಿಣಿಯಾದ ತನ್ನ ಪತ್ನಿಯು ಕಲ್ಲಾಗುವಂತೆಯೂ ಶಪಿಸಿದನು. ಮುಂದೆ ರಾಮದರ್ಶನ ದಿಂದ ಉದ್ಧೃತಳಾಗುವಂತೆ ವಿಶಾಪವನ್ನೂ ಕರುಣಿಸಿದನು ಹೀಗೆ ಸುರ ಪತಿಗೆ ಶಾಪವನ್ನಿತ್ತ ಗೌತಮನು ಅತಿರಿಕ್ತವಾದ ತಪಸ್ಸನ್ನು ಕಳೆದು ಕೊಂಡನು ದೇವಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಶಪ್ತನಾದ ದೇವೇಂದ್ರನಿಗೆ ಪಿತೃಗಳೂ, ದೇವತೆಗಳೂ ತಮ್ಮ ಯೋಗಶಕ್ತಿಯಿಂದ ಪುರುಷತ್ವವನ್ನು ದಯಪಾಲಿಸಿದರು. “ಹೇ ಭಕ್ತವತ್ಸಲ, ಇಂದ್ರನ ಈ ಮನೋಶಲ್ಯವನ್ನು ಹೋಗ

ಲಾಡಿಸು ಕಲ್ಯಾಣಿಯಾದ ಅಹಲೈಯಲ್ಲಿ ದಯೆದೋರು. ನೀನು ಕರುಣಾಸಮುದ್ರನಷ್ಟೆ!" ಇದನ್ನು ಕೇಳಿದ ಶ್ರೀರಾಮನು, ಹರ್ಷದಿಂದ ಆಶ್ರಮವನ್ನು ಹೊಕ್ಕು, ತನ್ನ ಅಪಾಂಗನೋಟವನ್ನು ಬೀರಲು, ಅಹಲೈಯು ಶುದ್ಧಳಾಗಿ ಸಹಜಸ್ತ್ರೀರೂಪದಿಂದ ಪತಿಪ್ರೇಮಪರಾಯಣೆಯಾದಳು. ಭ್ರೂವಿಲಾಸಮಾತ್ರದಿಂದ ವಿಶ್ವಸಂಚಾಲನಗೈವ ಶ್ರೀರಾಮನಿಗೆ ಇದೇನಾಶ್ಚರ್ಯವು?! ಗೌತಮನು ಭಕ್ತಿಭರಿತನಾಗಿ ಪತ್ನಿಯೊಡನೆ ಉದಾರಚರಿತನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದನು. ಉಪಕಾರವನ್ನು ಸ್ಮರಿಸಿ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನನ್ನು ಸನ್ಮಾನಿಸಿದನು.

ಅಲ್ಲಿಂದ ಮುಂದೆ ಸ್ವಲ್ಪ ದೂರ ನಡೆದು ಜನಕನ ಅಪೂರ್ವಪುರುಷ ಯಜ್ಞಸಭೆಯನ್ನು ಕಂಡರು. ಜನಭರಿತವಾದ ನೊಡನೆ ಜನಕ ಯಜ್ಞಸಭೆಯಿಂದ ಸ್ವಲ್ಪದೂರದಲ್ಲಿ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರು ಮುನಿಯೊಡನೆ ವಿಶ್ರಮಿಸಿದರು ಅಲೌಕಿಕ ಸಮಾಗಮ

ವುರುಷನೊಡನೆ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಬಂದಿರುವನೆಂದು ಕೇಳಿ ಜನಕನು ಶತಾನಂದರೇ ಮೊದಲಾದವರೊಡನೆ ಅವರನ್ನು ಎದುರು ಗೊಂಡನು. ನಾನಾ ದೇಶಗಳಿಂದ ಉತ್ಸವಕ್ಕಾಗಿ ಬಂದ ನರನಾರಿಯರು ಈ ಅಪೂರ್ವ ಪುರುಷನನ್ನು ನೋಡಲು ಗಂಪುಗಂಪಾಗಿ ಬಂದರು. ಸಪರಿವಾರನಾದ ಮುನಿಯನ್ನು ಜನಕನು ಯಥಾವಿಧಿಯಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿ ಲೋಕನಾಥನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ನೋಡಿ ಹೀಗೆಂದನು. "ಹೇ ಮುನೀ, ಈ ಪುರುಷ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾರು? ಇಂದ್ರನೀಲಮಣಿಯಂತೆ ಶ್ಯಾಮಸುಂದರನೂ, ಪ್ರಪುಲ್ಲ ಪದ್ಮದಂತೆ ನಯನವುಳ್ಳವನೂ, ನವಯೌವನಯುಕ್ತನೂ ಆಗಿದ್ದಾನೆ. ಸಿಂಹಸ್ಥಂಭ; ವಿಶಾಲವಾದ ವಕ್ಷಸ್ಥಳ; ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನಂತೆ ಮುಖ; ಆಳವಾದ ನಾಭಿ; ಕಂಬುಕಂಠ; ಮತ್ತು ಮಹಾಭುಜಗಳಿಂದೊಪ್ಪುವ ಈತನಾರು? ಮಂದಹಾಸದಿಂದೊಳ್ಳುವ ಮುಖ; ಗಜರಾಜನಂತೆ ಗವನ; ಅಮಿತಾರ್ಥವುಳ್ಳ ಮಿತನುಡಿ; ಇಂತಿರುವ ಈ ವಿನಯೋಪೇತನಾರು? ಅಂಗನೆಯರಿಗೆ ಅನಂಗನಂತೆಯೂ, ಮುನಿಜನರಿಗೆ ಸೇವಕನಂತೆಯೂ, ವೈರಿಗಳಿಗೆ ಯಮನಂತೆಯೂ, ಯೋಗಿ

ಗಳಿಗೆ ಯೋಗೇಶನಂತೆಯೂ ಇರುವ ಈ ಪುರುಷನು ಯಾರಾ? ಈ ಸುಕುಮಾರನಾದ ಬಾಲಕನು ಜನಗಳ ಕಣ್ಮನಗಳಿಗೆ ಉತ್ಸವವನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತಿರುವನು. ಇವನ ಕೋಮಲ ಪಾದಪಲ್ಲವಗಳು ಭೂಸ್ಪರ್ಶ ಮಾಡುವುದನ್ನು ನಾನು ಸಹಿಸಲಾರೆ. ಇವನೊಡನಿರುವ ಇನ್ನೊಬ್ಬನಾರು; ಇವನ ಪ್ರತಿಬಿಂಬ ಸದೃಶನಾಗಿದ್ದಾನೆ. ಬಿಂಬಾಧರನಾಗಿದ್ದಾನೆ.” ಶುದ್ಧ ಹೃದಯನಾದ ರಾಜನ ಈ ನುಡಿಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಗಾಧಿಪುತ್ರನು ಮಂದ ಸ್ಥಿತನಾಗಿ “ಹೇ ರಾಜಾ ಇವನು ದಶರಥಪುತ್ರನು; ಸುರಕಾರ್ಯಕ್ಕಾಗಿ ಅವತರಿಸಿದ ಶ್ರೀಹರಿಯು. ಮನೋರಮನಾದ ಈ ಪುರುಷೋತ್ತಮನು ರಾಮನೆಂದು ಪ್ರಸಿದ್ಧನು. ಇವನ ಪಕ್ಕದಲ್ಲಿರುವವನೇ ಇವನ ತಮ್ಮನು. ಶುಭಲಕ್ಷಣಸಂಪನ್ನನಾದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಲಕ್ಷ್ಮಣನು. ನಾನು ಇವರಿಬ್ಬರನ್ನೂ ಅಯೋಧ್ಯೆಯಿಂದ ಕರೆತಂದೆನು. ಸಿದ್ಧಾಶ್ರಮದಲ್ಲಿ ಅನಾಯಾಸವಾಗಿ ರಾಕ್ಷಸರನ್ನು ಸಂಹರಿಸಿ ನನ್ನ ಯಜ್ಞ ಸಂರಕ್ಷಣೆ ಮಾಡಿದರು. ಶ್ರೀರಾಮನ ಕಟಾಕ್ಷದಿಂದಲೇ ಕಲ್ಲಾಗಿದ್ದ ಮುನಿಪತ್ನಿ ಅಹಲೈಯು ಶಾಪದಿಂದ ವಿಮುಕ್ತಳಾದಳು. ಧನ್ವಿಗಳಲ್ಲಿ ಶ್ರೇಷ್ಠನಾದ ಇವನು ನಿನ್ನ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ನೋಡಲಿಚ್ಛಿಸುತ್ತಾನೆ. ಧನುರ್ಧಾರಿಗಳೆಂಬ ಸುವರ್ಣಕ್ಕೆ ಈತನು ಒರಗಲ್ಲಿನಂತಿರುವನು. ಹೇ ವೀರ, ಹಿಂದೆ ಸಮುದ್ರರಾಜನು ಅಜಿತ ನಾಮಕ ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು ಅಳಿಯನನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿಕೊಂಡಂತೆ, ನೀನು ದರೂ ಇವನನ್ನು ನಿನ್ನ ಅಳಿಯನನ್ನಾಗಿ ಆರಿಸು” ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಗಾಧಿಪುತ್ರನ ಈ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಕೇಳಿ ಗೌತಮಪುತ್ರನಾದ ಶತಾನಂದನು ಹರ್ಷಿತನಾಗಿ ಹೀಗೆಂದನು.

“ಹೇ ಜಗನ್ನಾಥ, ಸೋದರಸಹಿತನಾದ ದೇವ, ನಿನಗೆ ವಿಶಾಮಿತ್ರನ ಸುಸ್ವಾಗತವು. ನಿನ್ನ ಕರುಣೆಯಿಂದ ನನ್ನ ತಾಯಿಯು ಕಥೆ ಪಾವನೆಯಾದಳು. ಶಿಷ್ಯನಂತೆ ನಿನ್ನಿಂದ ಹಿಂಬಾಲಿತನಾದ ಈ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ಧನ್ಯ! ಧನ್ಯ! ಇವನೇನು ಸಾಮಾನ್ಯನಲ್ಲ. ಹೇ ರಾಮ, ಈ ಗಾಧಿಪುತ್ರನು ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಮಹಾಬಲ ಶಾಲಿಯಾದ ರಾಜನು. ಒಮ್ಮೆ ಈತನು ವಸಿಷ್ಠನ ಸರ್ವಾರ್ಥಪ್ರದವಾದ

ಕಾಮಧೇನುವನ್ನು ಸೆಳೆದನು. ಅದರ ರಕ್ಷಣೆಗಾಗಿ ಅದರ ಅಂಗಗಳಲ್ಲಿ ತತ್ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಉದ್ಭವಿಸಿದ ಶಕ, ಮೈಂಥ, ಯವನ, ಪಲ್ಲವರೇ ವೇದಲಾ ದನರುಗಳಿಂದ ಈತನ ಬಲವು ನಾಶವಾಯಿತು. ಈ ರಾಜನು ಮಹಾ ದೇವನನ್ನು ತಪಸ್ಸಿನಿಂದ ತುಷ್ಟಿಗೊಳಿಸಿ ಅನೇಕ ಅಸ್ತ್ರಗಳನ್ನು ಪಡೆದನು. ತನ್ನ ವಶವಿದ್ದ ಸಲಕ ಮಂತ್ರಾಸ್ತ್ರಗಳಿಂದ ವಸಿಷ್ಠನೊಂದಿಗೆ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿದನು. ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರವನ್ನೂ ಉಪಯೋಗಿಸಿದನು. ಆದರೂ ವಸಿಷ್ಠ ನನ್ನು ಜಯಿಸಲಾಗಲಿಲ್ಲ. ಬ್ರಹ್ಮಾಸ್ತ್ರನಾದ ವಸಿಷ್ಠನು ಅವುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಕೇವಲ ತನ್ನ ಬ್ರಹ್ಮದಂಡದಿಂದ ಎದುರಿಸಿದನು. ಹೀಗೆ ಪರಾಜಿತನಾದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ದೀರ್ಘ ತಪಸ್ಸನ್ನೂ ಚರಿಸಿ ವಸಿಷ್ಠ ಪುತ್ರನಿಂದ ಚಂಡಾಲ ತ್ವವನ್ನು ಪಡೆದು ತ್ರಿಶಂಕುವನ್ನು, ಪ್ರತಿಸ್ಪರ್ಗವನ್ನೇ ನಿರ್ಮಿಸಿ ಅದರಲ್ಲಿ ಸ್ಥಾಪಿಸಿದನು. ಅಂಬರೀಷನ ಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಪಶುವಾಗಿ ನಿಯಮಿತನಾದ ಶುನಶ್ಶೇಷನನ್ನು ಈ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ರಕ್ಷಿಸಿದನು. ಪುನಃ ವಾಸುದೇವ ನನ್ನು ಕುರಿತು ಘೋರ ತಪಸ್ಸನ್ನೂ ಚರಿಸಿದನು. ದೈವಮಾಯೆಯಿಂದ ಕಾಮಪರವಶನಾಗಿ ಮೇನಕೆಯೊಡನೆ ಹನ್ನೆರಡು ವರ್ಷ ಸಂಸಾರ ಮಾಡಿದನು. ರಂಭೆಯಲ್ಲಿ ಕ್ರುದ್ಧನಾಗಿ ತನ್ನ ತಪಸ್ಸನ್ನು ವ್ಯರ್ಥಗೊಳಿಸಿ ಕೊಂಡು ಪುನಃ ಚಕ್ರಿಯನ್ನು ಕುರಿತು ನಿರಾಹಾರನಾಗಿ ಶ್ವಾಸಬಂಧ ಮಾಡಿ ನಿಶ್ಚಲನಾಗಿ ದೋಷರಹಿತನಾಗಿ ಹತ್ತು ಸಹಸ್ರ ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಉತ್ತಮ ತಪವನ್ನೂ ಚರಿಸಿದನು. ಬ್ರಹ್ಮಾದಿದೇವತೆಗಳಿಂದಲೂ ಸನ್ಮಾನಿ ತನಾಗಿ ಕ್ರಮವಾಗಿ ರಾಜರ್ಷಿ, ಋಷಿ, ಮಹರ್ಷಿ, ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿ ಎಂಬ ಉನ್ನತ ಪದವಿಗಳನ್ನು ಪಡೆದನು. ಹೀಗೆ ವಾಸುದೇವಪ್ರಿಯನಾದ ಇವನಲ್ಲಿ ಬ್ರಹ್ಮಾಣ್ಯವತ್ಸಲನಾದ ನೀನು ಶಿಷ್ಯತ್ವವನ್ನು ವಹಿಸಿರುವುದೇ ನಾರ್ಶರ್ಯವು!" ಶತಾನಂದನಿಂದ ಈ ವೃತ್ತಾಂತವನ್ನು ಕೇಳಿದ ಶ್ರೀ ರಾಮನು ಮಂದಹಾಸದಿಂದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡಿದನು. ಸರ್ವಜ್ಞನಾದ ಈತನಿಗೆ ಕಥೆಯನ್ನು ಕೇಳುವುದು ಲೋಕವಿಡಂಬನೆಯು. ಜ್ಞಾನಸ್ವರೂಪನೂ ಜಗದೇಕಪ್ರಕಾಶನೂ ಆದ ಶ್ರೀರಾಮನಲ್ಲಿ ಅಜ್ಞಾನ ಲೇಶವೂ ಇಲ್ಲ; ಪ್ರಕಾಶಸ್ವರೂಪನಾದ ಸೂರ್ಯನಲ್ಲಿ ಅಂಧಕಾರಲವೂ ಎಂದೂ ಇರಲಾರದಷ್ಟೆ!

ಪ್ರಕರಣ ೭

ಶರ್ವಧನುರ್ಭಂಗ

ಮಾರನೆಯ ದಿನ ರಾಘವ ಸಹಿತನಾದ ಕೌಶಿಕ
ಶೈವಕಾರ್ಮುಕ ನನ್ನು ತನ್ನ ರಮನೆಗೆ ಕರೆದೊಯ್ದು ಅತಿ ಸಂತೋಷದಿಂದ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ನಮ್ರನಾಗಿ ಇಂತೆಂದನು.

“ಹೇ ಗಾಧಿಶಕ್ತ, ಯಜ್ಞಕೃತ್ಯಾಗಿ ಭೂಮಿಯನ್ನು ಉಳಿಸುತ್ತಲಿದ್ದ ನನಗೆ ಭುವನ ಮನೋಹರೆಯಾದ ಕನ್ಯೆಯೊಬ್ಬಳು ದೊರೆತಳು. ಸೀರಾಗ್ರದಲ್ಲಿ ಸಿಕ್ಕಿದುದರಿಂದ ಇವಳನ್ನು “ಸೀತಾ” ಎನ್ನುವರು. ಇವಳ ಲಾಭದಿಂದ ಕುಟ್ಟು ದರಿದ್ರನಿಗೆ ಮಹಾಸಿಧಿ ಸಿಕ್ಕಂತಾಯಿತೆನಗೆ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನಂತೆ ಅಭಿವೃದ್ಧಿಳಾದ ಈ ಬಾಲೆಯನ್ನು ನೋಡಿ ಇವಳಿಗನುರೂಪನಾದ ವರನು ಹೇಗೆ ದೊರೆತಾನೆಂದು ಚಿಂತೆಗೊಳಗಾದೆನು. ಆಯೋಗ್ಯನಿಗೆ ಇವಳನ್ನು ಹೇಗೆ ಕೊಡಲೆಂದು ಯೋಚಿಸಿದೆನು. ಶಂಭುವನ್ನು ಕುರಿತು ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಿದೆನು. ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಹರನು ಒಂದು ಚಾಪವನ್ನಿತ್ತಿದ್ದಾನೆ. ಅದಿವರಾಹನಲ್ಲದೇ ಭೂಮಿಯನ್ನೆತ್ತಲು ಅನ್ಯರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದಂತೆ ಈ ಧನಸ್ಸನ್ನು ಎತ್ತಿ ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲು ಸಾಮಾನ್ಯರಿಗೆ ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ. ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹರನಿಗೆ ದಕ್ಷಯಜ್ಞದಲ್ಲಿ ಹವಿರ್ಭಾಗವನ್ನು ಸಲ್ಲಿಸದಿರಲು ಆತನು ಈ ಬಿಲ್ಲಿನಿಂದಲೇ ದೇವತೆಗಳನ್ನು ತುಂಡರಿಸಿದನು. ಆದರೆ ಶೀಘ್ರವಾಗಿ ಪ್ರಸನ್ನನಾದ ಶಂಕರನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ಆ ದೇವತೆಗಳ ಅವಯವಗಳನ್ನು ಜೋಡಿಸಿಕೊಟ್ಟು ಉಜ್ಜೀವಿಸಿದನು. ಈ ಚಾಪವನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದವನಿಗೆ ನನ್ನ ಮಗಳನ್ನು ಕೊಡುತ್ತೇನೆಂದು ಪ್ರತಿಜ್ಞೆ ಮಾಡಿರುವೆನು. ಇದನ್ನು ದೇಶದಲ್ಲೆಲ್ಲಾ ಪ್ರಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿರುವೆನು. ಇದನ್ನು ತಿಳಿದ ಅನೇಕ ಯಕ್ಷ, ರಾಕ್ಷಸ, ದಾನವ, ದೈತ್ಯ ವೀರರಾಜ ಪುತ್ರರು ಈ ಸ್ವಯಂವರ ಮಂಟಪಕ್ಕೆ ರಾಜಹಂಸಗಳು ಪದ್ಮಾಕರಕ್ಕೆ ಬರುವಂತೆ ಬಂದರು. ಅವರಲ್ಲಿ ಕೆಲವರು ಧನಸ್ಸನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಹೆದರಿದರು. ಕೆಲವರು ಧನುಸ್ಸಿನ ಸಮೀಪಕ್ಕೆ ಬಂದು ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟಿದರು.

ಕೆಲವರು ಅದನ್ನು ಮುಟ್ಟಿನೋಡಿದರು. ಮತ್ತೆ ಕೆಲವರು ಅದನ್ನು ಚಲಿಸಲು ಯತ್ನಿಸಿ ವಿಫಲರಾದರು. ಇನ್ನು ಕೆಲವರು ಹೀಗೆ ಪರಾಜಿತ ರಾದವರನ್ನು ನೋಡಿಯೇ ಭೀತಿಗೊಂಡರು. ದಶಕಂಠನೇ ವೇದಲಾದ ವೀರರೂ ದರ್ಪದಿಂದ ಈ ಕಾರ್ಮುಕೋದ್ಧಾರಕ್ಕಾಗಿ ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿ ಮೈ ಬೆವರಿ, ಮೂರ್ಛಿತರಾಗಿ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದರು. ಮೂರ್ಛೆ ತಿಳಿದೆದ್ದು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ನಗರಾಭಿಮುಖರಾದರು. ಇಂತಹ ವೀರರ ಸ್ಥಿತಿಯೇ ಹೀಗಾದ ಮೇಲೆ ಉಳಿದವರ ಪಾಡೇನು? ಹೀಗೆ ವಿಫಲರಾದವರು ನನ್ನ ಗೂಢಶತ್ರುಗಳಾಗಿ ಬಲಾತ್ಕಾರದಿಂದ ಕನ್ಯೆಯನ್ನು ಕದ್ದೊಯ್ಯಲು ಪ್ರಯತ್ನಿಸಿದರು. ಉನ್ಮತ್ತರಾದ ಈ ಬಲಿಷ್ಠರಿಗೆ ಇದು ಸಾಧಿಸಲಿಲ್ಲ. ಒಂದು ವರ್ಷಕಾಲ ನನ್ನನ್ನು ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಎದುರಿಸಿದರು. ಬ್ರಹ್ಮವರಬಲದಿಂದ ನಾನು ಅವರನ್ನು ಪರಾಜಯಗೊಳಿಸಿದೆನು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಈ ಬಿಲ್ಲನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಲಿ. ಸೀತೆಯು ಇವನನ್ನು ಪತಿಯಾಗಿ ವರಿಸಲಿ. ಚಂದ್ರಕೇಯು ಚಂದ್ರಮನನ್ನೂ, ಪ್ರಭೆಯು ಪ್ರಭಾಸಾಥನನ್ನೂ ಹಿಂಬಾಲಿಸುವಂತೆ ಜಾನಕಿಯು ಈ ರಾಜಕುಮಾರನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಲಿ.” ಆಗ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ರಿಪುಭಯಂಕರವಾದ ಆ ಕಾರ್ಮುಕವನ್ನು ತರಿಸಲು ರಾಜನಿಗೆ ತಿಳಿಸಿದನು. ರಾಜಾಜ್ಞೆಯಾಯಿತು ಶಿವವರದಿಂದ ಬಲಿಷ್ಠರಾದ ಐದುಸಹಸ್ರ ವೀರೋತ್ತಮರು ಆ ಧನುಸ್ಸನ್ನಿಟ್ಟಿದ್ದ ಎಂಟುಚಕ್ರಗಳುಳ್ಳ ಉಕ್ಕಿನ ವೆಟ್ಟಿಗೆಯ ಗಾಡಿಯನ್ನು ಎಳೆತಂದರು.

ಆಗಲಾ ಮುನಿಯು “ಹೇ ವತ್ಸ, ರಾಮ, ಈ ಕಾರ್ಮುಕಭಂಗ ಶ್ರೇಷ್ಠಧನುಸ್ಸನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸು” ಎಂದು ನುಡಿದನು. ಸಮರ್ಥನಾದ ರಾಜಕುಮಾರನು ಆಗಲೆಂದು ಎದ್ದು ಧನುಸ್ಸಿನ ಸಮಾಪಕ್ಕೆ ಬಂದನು. ಕುಂಡಲಗಳ ಕಾಂತಿಯಿಂದ ಮನೋಹರವಾದ ಕಪೋಲಗಳುಳ್ಳ ಈ ಶ್ಯಾಮಸುಂದರ ಲೋಕೈಕನಾಥನನ್ನು ನೋಡಿ ಸ್ತ್ರೀಯರು ಅಚ್ಚರಿಗೊಂಡರು. ಆ ಹೆಂಗಳೆ ಯರು ಪರಸ್ಪರ ಸಲ್ಲಾಪಗಳಿಂದ ನೋಡಗೊಂಡರು. “ಈ ಸುಂದರನನ್ನು

ಹೆತ್ತ ಕೌಸಲ್ಯೆಯು ಧನ್ಯಳು. ಈ ತಾಪಹರನ ತಂದೆ ದಶರಥನೂ ಧನ್ಯ-
ವಿಧಾತನು ಸೌಂದರ್ಯಸಾರವಸ್ತುಗಳನ್ನೆಲ್ಲಾ ಒಟ್ಟುಗೂಡಿಸಿ ಈ ರೂಪ
ವನ್ನು ಸೃಷ್ಟಿಸಿದನೆಂದು ಹೇಳುವಂತಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ ಈ ಅಪ್ರಾಕೃತ
ಆಶ್ಚರ್ಯರತ್ನವು ಸಜ್ಜನರ ಹರ್ಷಕ್ಕಾಗಿ ತಾನೇ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಾದುರ್ಭವ
ವಿಸಿದೆ. ಲೋಕವಾನ್ಯಳಾದ ಜನಕಪುತ್ರಿ ಜಾನಕಿಯು ಸಾಮಾನ್ಯಕನ್ಯೆ
ಯಲ್ಲ. ಇವಳೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರೀತಿಯೇ. ಸಮುದ್ರದಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮಿಯು
ಉದಯಿಸಿದಂತೆ ಇವಳೂ ಯಾಗಭೂಮಿಯಿಂದ ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ.
ಸೀತೆಯು ರಾಮನ ಭಾರ್ಯೆಯಾಗಲಿ. ರಾಮನೇ ಅವಳಿಗೆ ಅನುರೂಪ
ನಾದ ವರನು. ಇಂದಿರಿಯು ಮುಕುಂದನಿಗೆ ಸರಿಯಾದ ಕನ್ಯೆ
ಮುಕುಂದನೇ ಇಂದಿರೆಗೆ ಅನುರೂಪನಾದ ವರನಷ್ಟೆ. ಧನುರ್ಭಂಗವನ್ನು
ಶ್ರೀರಾಮನ ಪರೀಕ್ಷೆಯೆಂದು ಜನಕರಾಜನು ತಿಳಿಯಲಾಗದು ಪ್ರಭಾಕ
ರನ ಪ್ರಕಾಶವನ್ನು ಹಣತೆಯ ದೀಪದಿಂದ ಪರೀಕ್ಷಿಸುವರೇ? ಸಖಿಯರೇ
ಈ ರಮಣೀಯನು ಜನಕಾತ್ಮಜೆಯ ಪಾಣಿಗ್ರಹಣ ಮಾಡಿ ಅವಳ ರಮಣ
ನಾಗಲಿ. ನಮ್ಮ ಸರ್ವಪುಣ್ಯಬಲದಿಂದ ಲಕ್ಷ್ಮೀಪತಿಯು ಇದನ್ನು ನಡೆ
ಸಿಕೊಂಡಲಿ” ಎಂದರು. ಕಿವಿಗಳಿಗೆ ಅವೃತವೆನಿಸುವ ಈ ಲಲನೆಯರ
ಆಲಾಪಗಳಿಂದ ವಿಸ್ಮಯಗೊಳ್ಳದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಮಂದಸ್ಥಿತನಾಗಿ ಎಡಗೈ
ಯಿಂದ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಮೇಲಕ್ಕೆತ್ತಿದನು. ಮುನಿಜನರು ಸ್ತುತಿವಾಚನ
ನುಡಿದರು ಜನಸಮೂಹದಿಂದ ಸಹಿತರಾದ ಜನಕರಾಜನೂ, ವಿಶ್ವಾ
ವಿತ್ರನೂ ರಾಜೀವಲೋಚನನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ವಿಸ್ಮಯದಿಂದ
ನೋಡುತ್ತಲಿದ್ದರು. ಮುಗುಳನಗೆಯನ್ನು ಬೀರುತ್ತಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನು
ನೋಡಿ ಶ್ರೀರಾಮನು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಶಿವಕಾರ್ಮುಕವನ್ನು ಬಗ್ಗಿಸಿ
ಹಗ್ಗವನ್ನು ಬಿಗಿದನು. ಐರಾವತದ ಕೈಗೆ ಸಿಕ್ಕ ಕಬ್ಬಿನ ಜಲ್ಲೆಯಂತೆ
ಜಗದೊಡೆಯನಾದ ರಾಘವನಿಂದ ಎಳೆಯಲ್ಪಟ್ಟ ಚಾಪವು ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ
ಮುರಿಯಿತು. ಧನುರ್ಭಂಗದಿಂದುಂಟಾದ ಆ ಧ್ವನಿಯು ಜಗತ್ತಯದಲ್ಲಿ
ಪ್ರಸರಿಸಿ ರಾಮನು ಜಾನಕಿಯನ್ನು ಕರೆದೊಯ್ಯುವನೆಂಬ ರಮಣೀಯ
ವಾರ್ತೆಯನ್ನು ಘೋಷಿಸಿತು. ಅನ್ಯರಿಂದ ಅಸಾಧ್ಯವಾದ ಆ ಶ್ರೇಷ್ಠ

ಕಾರ್ಮುಕವನ್ನು ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಮುರಿದ: ಆ ರಘುವೀನು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಹರ್ಷಪೂರ್ಣವಾದ ಮುಖವನ್ನು ನೋಡುತ್ತಾ ನಿಂತನು.

ಧನುರ್ಭಂಗದಿಂದ ಸಂತಸಗೊಂಡ ರಾಜನು ವೈದೇಹಿ ಜಾನಕಿಯ ಯನ್ನು ಕರೆತರಲು ಅಂತಃಪುರಕ್ಕೆ ಹೇಳಿಕಳುಹಿಸಿ ಮಾಲಾರ್ಪಣ ದನು. ಕರೆ ಬಂದೊಡನೆಯೇ ರಾಜಪುತ್ರಿಯು ವೈಭವಯುಕ್ತವಾದ ತನ್ನ ಅಂತಃಪುರದಿಂದ ಇಂದಿವರದಳನಯನೆಯಾದ ಇಂದಿರಿಯಂತೆ, ವೇದಗರ್ಭನಿಂದ ಹೊರಟ ವೇದವಾಣಿಯಂತೆ ಹೊರಬಂದಳು. ಅವಳ ನೂಪುರದ ಮಂಜುಳರವವು ಸುತ್ತಲೂ ಆವರಿಸಿತು. ಅವಳ ಗಮನಸಂಪತ್ತು ರಾಜಹಂಸಿಯನ್ನು ಸಾಚಿಸಿತು. ಹೆಜ್ಜೆ ಹೆಜ್ಜೆಗೂ ರಮ್ಯತರಳಾಗಿ ಶೋಭಿಸಿದಳು ನೋಡಿ ನೋಡಿದಂತೆ ಅವಳ ರೂಪದಲ್ಲಿ ನಾವೀನ್ಯತೆಯು ಹೊರಸೂಸಿತು. ಅವಳ ಮುಖವು ಸ್ವಾಭಾವಿಕ ಹಾಸಶೋಭೆಯಿಂದ ಬಿಳಗಿತು. ಅಲಪಿಸದಿದ್ದರೂ ಅಭಿಲಾಪ ಮಾಡುವವಳಂತೆ ಕಂಗೊಳಿಸಿದಳು. ನೆರೆದ ಜನರ ಕಂಗಳಿಗೆ ಉತ್ಸವವಾಯಿತು. ಈ ದೇವಿಯ ಔದಾರ್ಯ, ಸೌಂದರ್ಯ, ವಿಲಾಸಾದಿಗಳು ವರ್ಣಿಸಲಸದಳ. ಉತ್ಸುಕತೆಯಿಂದ ಇವುಗಳನ್ನು ಹೇಳಹೊರಟ ಆದಿಕವಿ ಚತುರ್ಮುಖನು ಅಚತುರನೆನಿಸಲು ನರಕವಿಗಳ ಪಾಡೇನು ? ಆ ಜಾನಕಿಯು ವೇಗದಿಂದ ಹರಿದುಬರುತ್ತಲಿದ್ದ ಲಜ್ಜಾನದಿಯನ್ನು ಭಕ್ತಿ ಮಹಾರ್ಣವದ ಮಹಾಪ್ರವಾಹದಿಂದ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿ ಮಂಗಳಾಂಗನಾದ ಜಗದೇಕನಾಥನನ್ನು ಕುಡಿಸೋಟದಿಂದ ನೋಡಿದಳು. ಪ್ರಸನ್ನವದನ ; ಸರಸೀರುಹೇಕ್ಷಣ ; ಶ್ಯಾಮಸುಂದರ ; ಸುಗಂಧಾರುಣಚಂದನಲಿಪ್ತಾಂಗ ; ಶೂರಕಿಶೋರ ; ಸಜ್ಜನಶರಣ್ಯನಾದ ಈ ತನ್ನ ಕಾಂತನನ್ನು ನೋಡಿ ಜಾನಕಿಯು ಪುಲಕಿತಳಾದಳು. ನವಸುಗಂಧದಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ವರ್ಣಮಯ ನೀರಜಹಾರವನ್ನು ಆ ನೀರಜಲೋಚನೆಯು ನೀರದಶ್ಯಾಮನ ಕಂಬುಕಂಠದಲ್ಲಿ ಸಮರ್ಪಿಸಿದಳು. ಶ್ರೀರಾಮನೂ ಪ್ರಣಯಾಮೃತಪೂರ್ಣಮನೋಜ್ಞದೃಷ್ಟಿಯನ್ನು ಜಾನಕಿಯೆಡೆಗೆ ಬೀರಿದನು. ಶಂಭು, ಶಂಕರ,

ಪುರಂದರಾದಿ ದೇವತೆಗಳು ಲಲನಾಸಹಿತನಾದ ಈ ಸುಂದರೀರಮಣನನ್ನು ನೋಡಿ ಹರ್ಷಗೊಂಡರು. ಗಂಧರ್ವರ ಗಾನ, ಅಪ್ಸರೆಯರ ನೃತ್ಯ, ದಿವ್ಯಮಂಗಳವಾದ್ಯಗಳ ಮಂಜುಳರವ ಮತ್ತು ಸುರಲಲನೆಯರ ದಿವ್ಯ ಪುಷ್ಪವೃಷ್ಟಿಗಳಿಂದ ಪೂಜಿತರಾದ ಶ್ರೀರಾಮನೂ, ರಾಮರಮಣಿಯೂ ಸಂತೋಷವನ್ನು ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿದರು

ಪ್ರಕರಣ ೮

ವೈದೇಹೀವಿವಾಹ-ಅಯೋಧ್ಯಾಗಮನ

ಜನಕನು ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನ ಅನುಮತಿಯನ್ನು ಪಡೆದು ದಶರಥನ ದಶರಥನೆಡೆಗೆ ದೂತರನ್ನು ಕಳುಹಿಸಿದನು. ಮೂರು ಆಗಮನ ದಿನ ಪ್ರಯಾಣ ಮಾಡಿ ಅಯೋಧ್ಯೆಯನ್ನು ಸೇರಿ ಮಾನಸಸರೋವರವನ್ನು ಹೊಂದಿದ ಹಂಸಗಳಂತೆ ಆ ದೂತರು ವಿಶ್ವಮಿಸಿದರು. ಮಂತ್ರಿಮಧ್ಯದಲ್ಲಿದ್ದ ರಾಜನನ್ನು ಕಾಣಿಸಿ ಕೊಂಡರು. ಕೈಮುಗಿದು ವಿನೀತರಾಗಿ ಜನಕರಾಜನ ಅಭಿಮತವನ್ನು ತಿಳುಹಿದರು. "ಹೇ ರಾಜಾ, ಭೂಮಂಡಲದಲ್ಲಿ ಸಮಸ್ತ ವೀರರೂ ಚಾಪ ಭಂಗಕ್ಕಾಗಿ ಯತ್ನಿಸಿದರು. ಯಾರೂ ಕೃತಕೃತ್ಯರಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆದರೆ ಕಮಲನಯನನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನು ಈ ಕೋದಂಡವನ್ನು ಮುರಿದನು. ಜಾನಕಿಯೂ ಅವನಲ್ಲಿ ಅನುರಕ್ತಳಾಗಿದ್ದಾಳೆ. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನು ನಿನ್ನನ್ನು ನಿರೀಕ್ಷಿಸುತ್ತಲಿರುವನು. ಮಗನ ಮದುವೆಗಾಗಿ ಬಾಂಧವರಿಂದ ಕೂಡ ದಯಮಾಡಬೇಕು" ಎಂದರು. ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ದಶರಥನು ಮಂತ್ರಿಗಳೊಡನೆ ಯೋಚಿಸಿ ಪ್ರಾತಃಕಾಲದಲ್ಲಿ ಹೊರಡಲು ತೀರ್ಮಾನಿಸಿದನು. ರತ್ನಾ ಭರಣಗಳೊಡನೆ ದೂತರನ್ನು ಮುಂಗಡವಾಗಿಯೇ ಕಳುಹಿಸಿದನು. ರಾಜಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ಸುಮಂತ್ರನು ಬಹುವೇಗವಾದ ಯಾನವನ್ನು ಸಿದ್ಧಗೊಳಿಸಿದನು. ಚತುರಂಗಬಲವು ಅಯೋಧ್ಯೆಯಿಂದ ಹೊರಟಿತು. ವಿಪ್ರ

ರಿಂದಲೂ, ವಸಿಷ್ಠನಿಂದಲೂ, ಮಂತ್ರಿಗಳಿಂದಲೂ, ಪತ್ನಿಯರಿಂದಲೂ ಕೂಡಿ ದಶರಥನು ಜನಕಾಲಯವನ್ನು ಕುರಿತು ತೆರಳಿದನು.

**ಕನ್ಯಾ
ವಾಗ್ದಾನ**

ಬರುತ್ತಲಿದ್ದ ರಾಜನನ್ನು ದೂರದಿಂದಲೇ ನೋಡಿ ಮಿಥಿಲಾಧಿಪನು ಶತಾನಂದರೊಡಗೂಡಿ ವೈಭವದಿಂದ ಎದರುಗೊಂಡನು. ಪುರಪ್ರವೇಶಗೋಪನ ಜನಕನು ಯಥಾವಿಧಿ ದಶರಥನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿ ಮಂಜನ ಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ನುಡಿದನು. “ಹೇ ರಾಜೇಂದ್ರ ಅದೃಷ್ಟವಶದಿಂದ ನನಗೆ ಹರಿಭಕ್ತರ ದರ್ಶನವಾಯಿತು. ಅದೃಷ್ಟದಿಂದಲೇ ರಘುಕುಲ ಶ್ರೇಷ್ಠರೊಡನೆ ಬಂಧುತ್ವ ಬೆಳೆಯಿತು. ನನ್ನ ಪುತ್ರಿಯರಾದ ಸೀಮ ಮತ್ತು ಉರ್ಮಿಗಳೆಯರನ್ನು ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣರಿಗೆ ವಿವಾಹ ಮಾಡಿಕೊಲಿಚ್ಛಿಸುತ್ತೇನೆ” ದಶರಥನು ಸಂತೋಷದಿಂದ ಕನ್ಯಾಸ್ವೀಕಾರವನ್ನೊಪ್ಪಿ ಮಕ್ಕಳೊಡಗೂಡಿ ಗೃಹಾಂತರಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದನು. ಭಗವದ್ಗುಣಗಾನ ಕರಾದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಾದಿಗಳೊಡನೆ ಆ ರಾತ್ರಿಯನ್ನು ಕಳೆದನು. ಇಜನಕನು ಇಕ್ಷ್ವಕುಲದಿಂದ ತನ್ನ ಸೋದರನಾದ ಕುಶಧ್ವಜನನ ದೂತರಿಂದ ಬರಮಾಡಿಕೊಂಡನು. ಪುರೋಹಿತನಾದ ವಸಿಷ್ಠನು ಕುಲದಿಂದ ಆ ರಘುವಂಶದರಸರ ಕುಲಾಚಾರಗಳನ್ನು ತಪ್ಪದೇ ನೆರವೇರಿಸಿದನು. ಕನ್ಯಾವಾಗ್ದಾನ ಕಾರ್ಯವು ಏರ್ಪಟ್ಟಿತು. ವಸಿಷ್ಠನು ದಶರಥ ಶ್ರೇಷ್ಠವಂಶವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದನು. ಇಕ್ಷ್ವಾಕು, ಮಾಂಧಾತ, ಸಗ, ಅಂಬರೀಷ, ರಘು, ಅಜನೇ ಮೊದಲಾದ ಹರಿಭಕ್ತರು ಬೆಳಗದ ಪವಿತ್ರವಂಶವನ್ನು ವಿಸ್ತರಿಸಿದನು ಮುನಿಗಳಾಜ್ಞೆಯಂತೆ ಜನಕನೂ ಕನಕವಂಶವನ್ನು ಚ್ಚರಿಸಿದನು. ನಿಮಿ, ದೇವರಾತ್, ಹ್ರಸ್ವರೋಮ ಮೊದಲಾದ ನೃಪರುದಯಿಸಿದ ಉತ್ತಮ ವಂಶಜನಾದ ಜನಕನು ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣ ಗಾಗಿ ತನ್ನ ಕನ್ಯಾರತ್ನಗಳನ್ನು ಕೊಡಲು ವಾಗ್ದಾನ ಮಾಡಿದನು. ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರ ವಸಿಷ್ಠರು, ಕುಶಧ್ವಜನ ಇಬ್ಬರು ಹೆಣ್ಣುಮಕ್ಕಳಾದ ಮಾಲವಿ ವಿಜಯಕೀರ್ತಿರನ್ನು ಭರತ ಶತ್ರುಘ್ನರಿಗೆ ಕೊಡಲು ಸೂಚಿಸಿದ

ಜನಕನು ಆನಂದದಿಂದ ಒಪ್ಪಿದನು ; ಯಥಾವಿಧಿ ವಾಗ್ದಾನವೂ ನೆರವೇರಿತು.

ಮಾರನೇ ದಿನ ದಶರಥನು ನಾಂದೀಪೂಜಾದಿ ವೇದೋಕ್ತ

ವಿವಾಹ ಉತ್ಸವಗಳನ್ನು ಶ್ರೀಹರಿಪ್ರೀತ್ಯರ್ಥವಾಗಿ ಆಚರಿಸಿದನು.

ತನ್ನ ಮಕ್ಕಳ ಶ್ರೇಯಸ್ಸಿಗಾಗಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಣರನ್ನು ಆಹ್ವಾನಿಸಿ ವಸ್ತ್ರಗಳಿಂದಲೂ ಸುವರ್ಣಾಲಂಕಾರಗಳಿಂದಲೂ ಶೋಭಿತವಾದ ನಾಲ್ಕು ಸಹಸ್ರ ಹಸುಗಳನ್ನು ದಾನಮಾಡಿದನು. ಭೂರಿಭೋಜನ ದಕ್ಷಿಣೆಗಳಿಂದ ಅವರನ್ನು ತುಷ್ಟಿಗೊಳಿಸಿದನು. ಈ ವೇಳೆಗೆ ಭರತನ ಸೋದರಮಾವ ಯುಧಾಜಿತನೂ ಬಂದನು. ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನಾದಿಗಳು ನಡೆಯುತ್ತಿರಲು ಸದ್ಗುಣಭೂಷಿತರಾದ ಈ ನಾಲ್ವರು ಕುಮಾರರೂ ರತ್ನ ಭೂಷಣಗಳಿಂದಲಂಕೃತರಾದರು. ಇತ್ಯ ಜನಕ ಕುಶಧ್ವಜರೂ ಶತಾನಂದರ ಅಪ್ಪಣೆಯಂತೆ ಕನ್ಯೆಯರಿಗಾಗಿ ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನ ನಾಂದೀಸ್ಥಾಪನಾದಿ ಶುಭ ಕಾರ್ಯಗಳನ್ನು ನೆರವೇರಿಸಿದರು. ನಾಲ್ಕು ವಿವಾಹಗಳೂ ಉತ್ತಮವಾದ ಉತ್ತರಾಫಲ್ಗುನೀ ಶುಭನಕ್ಷತ್ರದಲ್ಲಿಯೇ ನೆರವೇರಿದವು. ವಿವಾಹಾಂಗವಾಗಿ ವಸಿಷ್ಠರು ವಿಸ್ತಾನಿತ್ರರ ಮನುಮತಿಯಿಂದ ಹೋಮಮಾಡಿದರು. ಶ್ರೀರಾಮನು ಚಕ್ರಾಂಕಿತವಾದ ತನ್ನ ಅರುಣಹಸ್ತದಿಂದ ಸರೋಜಾಂಕಿತವಾದ ಸೀತೆಯ ಪಾಣಿಪಲ್ಲವವನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು ಅಗ್ನಿಯನ್ನು ಮೂರು ಬಾರಿ ಪ್ರದದಿಕ್ಷಣೆಮಾಡಿ ಸಪ್ತಪದಿಯನ್ನಾಚರಿಸಿದನು. ವೇದೋಕ್ತ ಕ್ರಿಯೆಗಳೆಲ್ಲಾ ಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಆಚರಿಸಲ್ಪಟ್ಟವು. ಜಗಜ್ಜನಕನಾದ ಶ್ರೀರಾಮನೂ ಜಗನ್ಮಾತೆಯಾದ ಜಾನಕಿಯೂ ವರ-ಕನ್ಯೆಯರಾಗಿ ವಿಹಾರಗೈದುದನ್ನು ಸುರರು ಅಂಬರದಿಂದೀಕ್ಷಿಸಿದರು. ರತ್ನ ಪ್ರಭೆಯಿಂದ ಶೋಭಿಸುವ ದೇವಗಂಧರ್ವರ ವಿಮಾನಾವಳಿಯು ನಭವನ್ನಲಂಕರಿಸಿತು. ದೇವತೆಗಳ ಮಂಗಳವಾದ್ಯಗಳು ಮೊಳಗಿದವು ; ಗಂಧರ್ವರು ಗಾನಮಾಡಿದರು ; ಅಪ್ಸರೆಯರು ನರ್ತಿಸಿದರು ; ಎಲ್ಲರೂ ಶ್ರೀ ಸೀತಾರಾಮರ ಮೇಲೆ ಪೂಜೆಗಳೆರೆದರು. ಸುರಾಂಗನೆಯರಂತೆ ಸರ್ವಾಭರಣ ಭೂಷಿತ

ರಾಜ ಮಂಗಳಾಂಗಿಯರು ಆ ವಿವಾಹ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ಅತಿ ಸಂಭ್ರಮದಿಂದ ಸಂಚರಿಸಿದರು. ಊರ್ಮಿಳೆಯು ಲಕ್ಷ್ಮಣನನ್ನೂ ಮಾಲವಿಯು (ಮಾಂಡವಿಯು) ಭರತನನ್ನೂ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿಯು ಶತ್ರುಘ್ನನನ್ನೂ ವರಿಸಿದರು. ಜನಕಮಹೀಪಾಲನು ವಸಿಷ್ಠರೇ ನೋದಲಾದ ಪುರೋಹಿತ ರನ್ನೂ ಇತರ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಸ್ತೋಮವನ್ನೂ ದಕ್ಷಿಣಾದಿಗಳಿಂದ ವಿಧಿವತ್ತಾಗಿ ಪೂಜಿಸಿ ಸನ್ಮಾನಿಸಿದನು.

ಮಾರನೇ ಪ್ರಾತಃಕಾಲ ಸಂತುಷ್ಟನಾದ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರನನ್ನು ಆನಂದಾಶ್ರುಗಳನ್ನು ಸುರಿಸುತ್ತಾ, ದಶರಥನು ಬೀಳ್ಕೊಟ್ಟನು. ಆತನು ಹಿಮವತ್ಸರ್ಮತದ ತಪ್ಪಲಿಗೆ ತಪಸ್ಸನ್ನಾಚರಿಸಲು ಹೊರಟನು ಜನಕ ರಾಜನು ದಶರಥ ಪುತ್ರರಿಗೆ ಕನ್ಯಾಬಳುವಳಿಗಳನ್ನೊಪ್ಪಿಸಿಕೊಟ್ಟನು. ದಿವ್ಯದುಕ್ಕೂಲಗಳನ್ನೂ, ಮಣಿರಾಶಿಗಳನ್ನೂ, ರತ್ನಗಂಬಳಗಳನ್ನೂ ಅನೇಕ ಲಕ್ಷ ಗೋವುಗಳನ್ನೂ ಚತುರಂಗ ಸೈನ್ಯವನ್ನೂ, ಇಪ್ಪತ್ತು ಸಹಸ್ರ ದಾಸಿಯರನ್ನೂ, ಅನೇಕ ಕೋಟಿ ಹಿರಣ್ಯವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿದನು. ದಕ್ಷಿಣಾ ದೇವಿಯು ಯಜ್ಞನಾಮಕ ಶ್ರೀಹರಿಯನ್ನೂ, ಇಂದಿರಿಯು ದಾಮೋದರ ನನ್ನೂ, ಜಯಂತಿಯು ಋಷಭನನ್ನೂ, ಹಿಂಬಾಲಿಸಿದಂತೆ ಜಾನಕಿಯು ಶ್ರೀರಾಮನನ್ನು ಅನುಸರಿಸಿದಳು. ಕಾಲನಿಮಿತ್ತಕವಾದ ಮುಪ್ಪು, ನಿದ್ರಾದಿವಿಕಾರಗಳೂ, ಅಜ್ಞಾನಾದಿ ಕಶ್ಮಲಗಳೂ, ಈ ಅಗಣ್ಯಗುಣ ಪೂರ್ಣರಾದ ವಿಮಲದಂಪತಿಗಳನ್ನು ಸೋಂಕವು. ಈ ಕಮಲಾಕಮಲೇ ಕ್ಷಣರು ಜಗತ್ತಿನ ಮಾತಾಪಿತೃಗಳು. ದೇವತೆಗಳ ಪ್ರಾರ್ಥನೆಯಿಂದ ಭೂಮಿಯಲ್ಲಿ ಅವತರಿಸಿದವರು. ಸರ್ವಪಾಪಹರವೂ ಮುಕ್ತಿಸೋಪಾನವೂ ಆದ ಈ ದಂಪತಿಗಳ ವಾರ್ತೆಯು ಪ್ರತಿಮನೆಯಲ್ಲಿಯೂ ಹರಡಿತು.

ಇತ್ತ ಜನಕನಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ಬ್ರಾಹ್ಮಣ ದಶರಥನ ಅಯೋಧ್ಯಾ ರಿಂದಲೂ ಸೇನೆಯಿಂದಲೂ, ಮಕ್ಕಳಿಂದಲೂ, ಪ್ರಯಾಣ ಮತ್ತು ಸೋಸೆಯಿಂದಲೂ, ಹೆಂಡತಿಯಿಂದಲೂ ಛಾರ್ಗವ ಚರ್ತನ ಕೂಡಿ ದಶರಥನು ಅಯೋಧ್ಯೆಗೆ ಹೊರಟನು.

ಮಾರ್ಗಮಧ್ಯದಲ್ಲಿ ಪಕ್ಷಿಗಳು ಹೃದಯ ವಿದಾರಕ ಸ್ವರದಿಂದ ಧ್ವನಿಗೈಯುತ್ತಾ ಬಲಗಡೆಯಿಂದ ಸುತ್ತಿದವು. ಮೃಗಗಳು ಬಲಗಡೆ ಹೋದವು. ಹೀಗೆ ಶುಭಾಶುಭ ಮಿತ್ರ ಶಕುನಗಳನ್ನು ಕಂಡು ನಿಮಿತ್ತ ಜ್ಞಾನಾದ ದಶರಥನು ವಿಪತ್ತನ್ನು ಶಂಕಿಸಿದನು. ಕುಲಪುರೋಹಿತ ನಾದ ವಸಿಷ್ಠನನ್ನು ಹೇಗೆ ಕಲ್ಯಾಣವಾದೀತೆಂದು ಪ್ರಶ್ನಿಸಿದನು. ಶೀಘ್ರ ದಲ್ಲಿ ಭಯಪ್ರಾಪ್ತಿಯೂ ಅದರ ಶಾಂತಿಯೂ ಆಗುವುದೆಂದು ಜ್ಞಾನಿಯಾದ ವಸಿಷ್ಠನು ನುಡಿದನು. ಅದೇ ಸಮಯಕ್ಕೆ ಪ್ರಳಯಾಗ್ನಿಗೆ ಸದೃಶ ವಾದ ತೇಜಃಪುಂಜರೂಪವೊಂದು ಮಾರ್ಗದಲ್ಲಿ ಕಾಣಿಸಿತು. ದುಷ್ಟ ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲವನ್ನು ಇಪ್ಪತ್ತೊಂದು ಬಾರಿ ನಾಶಮಾಡಿದ ಈ ಭೃಗು ನಂದನನೇಕೆ ಈಗ, ಇಲ್ಲಿ ಹೀಗೆ ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುತ್ತಲಿದ್ದಾನೆಂದು ಮಹರ್ಷಿ ಗಳು ಅಚ್ಚರಿಯಿಂದ ಆ ತೇಜೋರಾಶಿಯನ್ನು ವಿಶ್ಲೇಷಿಸಿದರು. ಕಠೋರ ವಾದ ಕೊಡಲಿಯನ್ನು ಕಂಠದಲ್ಲಿ ಧರಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಪ್ರಜ್ವಲಿಸುವ ಬಾಣ ಗಳನ್ನು ತೊಟ್ಟಿದ್ದಾನೆ. ಇವನೇಕೆ ಹೀಗೆ ಬಂದನೆಂದು ಅವರು ಹೆದರಿದರು. “ಕ್ಷತ್ರಿಯ ಕುಲವೆಂಬ ಒಣಹುಲ್ಲನ್ನು ಮತ್ತೊಮ್ಮೆ ದಹಿಸುವುದಿ ಲ್ಲವಷ್ಟೆ? ತ್ರಿಲೋಕಗಳನ್ನು ಸುಡಲುದ್ಯುಕ್ತನಾಗಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ? ಹೇ ಸರಶು ರಾಮ! ಪ್ರಸನ್ನನಾಗು,” ಎನ್ನುತ್ತಾ ವಸಿಷ್ಠರೇ ಮೊದಲಾದ ದ್ವಿಜರು ಅವನನ್ನು ಪೂಜಿಸಿದರು. ಸರಶುರಾಮನು ಧೀರ ದಶರಥರಾಮನೆಡೆಗೆ ಬಂದು ಹೀಗೆ ಮಾತನಾಡಿದನು. “ಹೇ ರಾಮ, ಪೂರ್ವದಲ್ಲಿ ಹರಿಹರರು ಎರಡು ಜಗತ್ಪ್ರಸಿದ್ಧವಾದ ಚಾಪಗಳಿಂದ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಿ ಸಕಲ ಜಗತ್ತನ್ನೂ ಜಯಿಸಿದರು. ದೇವತೆಗಳಿಗೆ ಹರಿಹರರಲ್ಲಿ ಅಧಿಕ ಬಲವಂತ ರಾರೆಂದು ತಿಳಿಯಲು ಕುತೂಹಲವಾಯಿತು. ದೇವತೆಗಳು ಅವರನ್ನು ತಮ್ಮ ಬಲಪ್ರದರ್ಶನಮಾಡಲು ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದರು. ಇವರಿಬ್ಬರೂ ಯುದ್ಧ ಮಾಡಲು ಸಿದ್ಧರಾಗಿ ತಮ್ಮ ಬಿಲ್ಲುಗಳನ್ನು ಧರಿಸಿದರು. ಬ್ರಹ್ಮೇಶರೊಡನೆ ಯನಾದ ಶ್ರೀಹರಿಯ ಹುಂಕಾರಮಾತ್ರದಿಂದಲೇ ಅಹಂಕಾರ ತತ್ತ್ವಾಭಿ ಮಾನಿಯಾದ ಹರನು ಗರುಡನನ್ನು ಕಂಡ ಸರ್ಪದಂತೆ ಸ್ತಂಭಿತನಾದನು.

ವಿಶ್ವವನ್ನೇ ತನ್ನ ಕುಡಿನೋಟದಿಂದ ನಿಯಮನ ಮಾಡುವ ಶ್ರೀಹರಿಗೆ ಇದೇನಾಶ್ಚರ್ಯ! ಜಯಶೀಲನಾದ ಹರಿಯನ್ನು ಬ್ರಹ್ಮಾದಿ-ದೇವತೆಗಳು ಸ್ತುತಿಸಿದರು ಆಗ ಹರನು ಧರಿಸಿದ್ದ ಕಾರ್ಮುಕವನ್ನೇ ನೀನೀಗ ಭಗ್ನ ಮಾಡಿರುವೆ. ಇಷ್ಟರಿಂದಲೇ ಅದ್ವಿತೀಯನೆಂದು ನಿನ್ನ ಕೀರ್ತಿಯು ಹರಡಿದೆ. ಹೇ ರಾಘವ! ಇಗೋ ಶ್ರೀಹರಿ ಧರಿಸಿದ ಆ ವೈಷ್ಣವ-ಧನುಸ್ಸು ನನ್ನಲ್ಲಿದೆ. ಇದನ್ನು ಪೂರ್ಣಗೊಳಿಸಿದರೆ ನನ್ನ ಸಮವೀರನಾಗುವಿ, ಮತ್ತು ನೀನು ಪರಮಪುರುಷನಂದೇ ಸಿದ್ಧವಾಗುವುದು”

ಯುದ್ಧಪ್ರಚೋದಕವಾದ ಭಾರ್ಗವನ ಈ ಗಂಭೀರ

ಭೃಗುರಾಮನೇ ನುಡಿಯನ್ನು ಕೇಳಿದ ದಶರಥನು ಬಾಹ್ಯಪೂರ್ಣ **ರಘುರಾಮನು** ನಾಗಿ, ಗದ್ದದಧ್ವನಿಯಿಂದ, ದೀನನಾಗಿ ನಮಸ್ಕರಿಸಿ ಹೀಗೆ ಪ್ರಾರ್ಥಿಸಿದನು. “ಹೇ ಭಾರ್ಗವ, ನೀನು ರಾಗದ್ವೇಷಾದಿಗಳಿಂದ ದೂರನಾದವನು. ಸಾಕ್ಷಾನ್ನ ರಾಯಣನೇ ಭೂಭಾರಹರಣಕ್ಕಾಗಿ ರೇಣುಕಾದೇವಿಯಲ್ಲಿ ಜಮದಗ್ನಿಯಿಂದ ಜನಿಸಿದೆ. ಹೇ ಸಮರ್ಥ! ಭಕ್ತವತ್ಸಲ! ವೃದ್ಧಭಕ್ತನಾದ ನನಗೆ ಶಸ್ತ್ರವನ್ನು ಕೆಳಗಿಳಿಸಿ ಪುತ್ರಭಿಕ್ಷೆಯನ್ನು ಕರುಣಿಸು” ಎಂದನು. ಇದನು ಕೇಳಿದ ಭೃಗು ಪುತ್ರನು “ನಿನಗೆ ಇನ್ನು ಲಿದ ಮೂರು ಜನ ಪುತ್ರರಲಿ, ಈ ರಾಮನು ನನಗೆ ಪ್ರತಿವೀರನಾಗಲಿ” ಎಂದು ನುಡಿದು “ಹೇ ರಾಮ, ಇಗೋ ಹಿಡಿ!” ಎಂದು ವೈಷ್ಣವ ಧನುಸ್ಸನ್ನು ಮುಂದೆ ಚಾಚಿದನು. ಮಂದಸ್ಥಿತನಾದ ರಾಮನು ಅದನ್ನು ಸ್ವೀಕರಿಸಿದನು. ಜ್ಯೋತಿರ್ಮಯವಾದ ಆ ಬಿಲ್ಲಿಗೆ ರಘುರಾಮನು ಮುಗುಳುನಗೆಯಿಂದ ಕ್ಷಣಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಜ್ಯಾವನ್ನು ಬಿಗಿದು ಬಾಣವನ್ನು ಹೂಡಿದನು. ಈ ಅಶ್ಚರ್ಯಚರಿತರ ಕ್ರೀಡೆಗಳನ್ನು ನೋಡಲು ದೇವತೆಗಳು, ಗಂಧರ್ವರು, ಮುನಿಗಳು, ಅಂಬರದಲ್ಲಿ ನೆರೆದರು. ಬಾಣವನ್ನು ಜ್ಯಾದಲ್ಲಿರಿಸಿದ ರಾಘವನು “ಹೇ ಪ್ರಭುವೇ ಪರಬ್ರಹ್ಮಸ್ವರೂಪನಾದ ನಿನಗೆ ನಾಶವಿಲ್ಲ. ಈ ನನ್ನ ತೊಟ್ಟ ಬಾಣವಾದ ರೋ ವ್ಯರ್ಥವಾಗದು. ಈಗೇನುಮಾಡಲಿ?” ಎಂದು ಭಾರ್ಗವ ರಾಮ

ನನ್ನು ಕುರಿತು ನುಡಿದನು. ಆಗ ಆ ಪರಶುಧರನು “ಹೇ ರಾಮಾ, ತವೋಮಯನೂ ಪ್ರಕಾಶಮಯನೂ ಆದ ಅಸುರನೊಬ್ಬನನ್ನು ನನ್ನ ಇಚ್ಛೆಯಿಂದಲೇ ಈ ನನ್ನ ಶರೀರದಲ್ಲಿ ಕಾರಣಾಂತರದಿಂದ ಅಡಗಿಸಿಟ್ಟು ಕೊಂಡಿರುವೆನು. ಆ ನಿನ್ನ ಮಹಾಬಾಣದಿಂದ ಈ ದೈತ್ಯನನ್ನು ನಾಶ ಗೊಳಿಸು” ಎಂದನು. ಜಾಮದಗ್ನಿಯು ಹೀಗೆ ನುಡಿಯಲು, ರಾಘವನಿಂದ ಬಿಡಲ್ಪಟ್ಟ ಆ ಬಾಣವು ಆ ಅತುಳನೆಂಬ ದೈತ್ಯನನ್ನು ಕ್ಷಣ ಮಾತ್ರದಲ್ಲಿ ಭಸ್ಮಮಾಡಿತು. ಆಗ ಭಗವಾನ್ ಭಾರ್ಗವನು “ಹೇ ರಾಮ, ದಾಶರಥೇ, ನೀನು ಸಾಕ್ಷಾನ್ನ ರಾಯಣನೆಂದು ಈಗ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು.” ಎಂದನು. ನಂತರ ಭಾರ್ಗವನು ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಗ್ರಜನನ್ನು ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೆಮಾಡಿ ಅವನಲ್ಲಿ ಐಕ್ಯನಾಗಿ, ಪುನಃ ಬೇರೆ ಕಾಣಿಸಿಕೊಂಡು ಮಾಹೇಂದ್ರ ಪರ್ವತವನ್ನು ಕುರಿತು ಹೋದನು. ಅಭಿನ್ನ ರೂಪರಾದ ಈ ರಾಮರ ಲೀಲೆಯನ್ನು ಕಂಡು ದೇವತೆಗಳು ಸಂತೋಷಿಸಿದರು. ಭಾರ್ಗವರಾಮನೇ ರಘುರಾಮನೆಂದು ನುಡಿದು ಸ್ವರ್ಗಲೋಕಕ್ಕೆ ತೆರಳಿದರು.

ರಾತ್ರಿಯ ಮಂಜಿನಿಂದ ಮ್ಲಾನವಾದ ಕಮಲವು

ಅಯೋಧ್ಯಾ ನಗರ ಪ್ರವೇಶ ಪ್ರಭಾತದ ಪ್ರಭಾಕರನ ಕಿರಣಗಳಿಂದ ಪ್ರಪುಲ್ಲವಾಗು ವಂತೆ ದುಃಖದಿಂದ ತೇಜೋಹೀನವಾದ ರಾಜನ ಮುಖವು ದಾಶರಥಿಯ ತೇಜಸ್ಸಿನಿಂದ ಅರಳಿತು. ವಸಿಷ್ಠಾದಿ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠರಿಂದ ಪರಿವೃತನಾಗಿ ಮಕ್ಕಳೊಡಗೂಡಿ ಆನಂದದಿಂದ ಸೇನೆಯೊಡನೆ ಸ್ರಯಾಣವನ್ನು ಮುಂದುವರಿಸಿದನು. ಯುದ್ಧದಲ್ಲಿ ಶತ್ರುವಶಾಂಗಲಶಕ್ಯವಾದ್ದರಿಂದ ಅಯೋಧ್ಯೆಯೆನಿಸಿದ ಆ ಮಹಾನಗರವು ಪುಷ್ಪಾಕ್ಷತೆಗಳೆಂದಲೂ, ಧ್ವಜಪತಾಕೆಗಳೆಂದಲೂ ಅಲಂಕೃತವಾಯಿತು. ಜಲಪೂರ್ಣವಾದ ಸುವರ್ಣ ಕಲಶಗಳಿಂದ ಪುರಸ್ತ್ರೀಯರು ವಧೂವರರನ್ನು ಎದುರ್ಗೊಂಡರು ಮಂಗಳ ವಾದ್ಯಗಳು ಮೊಳಗಿದವು. ಬ್ರಾಹ್ಮಣರು ಸ್ವಸ್ತಿವಾಚನವನ್ನು ಪಠಿಸುತ್ತಿರಲು ಬ್ರಾಹ್ಮಣಪ್ರಿಯನಾದ

ಆ ರಾಜನು ಇಂದ್ರನ ಅಮರಾವತಿಗೆ ಸದೃಶವಾದ ತನ್ನ ಅಂತಃ ಪುರವನ್ನು ಹೊಕ್ಕನು. ಸಲ್ಲಕ್ಷಣ ಸಂಪನ್ನರಾದ ಲಕ್ಷ್ಮಣ, ಭರತ ಶತ್ರುಘ್ನರು ತಮ್ಮ ತಮ್ಮ ರಮಣಿಯರೊಡಗೂಡಿ ಜ್ವಾಲೆಯಿಂದ ಕೂಡಿದ ಅಗ್ನಿಯಂತೆ ಶೋಭಿಸಿದರು. ಜಗನ್ಮಂಗಲ ಮಂಗಳಾಂಗಿಯಾದ ಸೀತೆಯೊಡನೆ ಶ್ರೀರಾಮನು ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಶೋಭಿಸಿದನು. ಸೀತೆಯು ಗುಣಶೀಲಗ ಳಿಂದಲೂ ಸಂಪತ್ತಿನಿಂದಲೂ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಲಕ್ಷ್ಮಿಯೇ ಎಂದು ಜನರಾದಿದ ಮಾತು ಔಪಚಾರಿಕವಲ್ಲ ಸತ್ಯವೇ. ಶ್ವೇತದ್ವೀಪದಲ್ಲಿ ಅಸದೃಶವಾಗಿ ವಿರಾಜಿಸುವ ಮಂಟಪದಲ್ಲಿ ರಮೆಯೊಡನೆ ಭೋಗೀಂದ್ರತಲ್ಪದಲ್ಲಿರುವ ಗುಣನಿಧಿಯಾದ ಶ್ರೀಮನ್ನಾರಯಣನಂತೆಯೂ, ಜಗದ್ರಂಜಕಳಾದ ಜಯಂತೀದೇವಿಯೊಡನೆ ಋಷಭರೂಪಿ ಶ್ರೀಹರಿಯಂತೆಯೂ ಜಂಬೂ ದ್ವೀಪದ ಈ ಅಯೋಧ್ಯಾನಗರದಲ್ಲಿ ಜನಕ ಕುಮಾರಿಯೊಡನೆ ಶ್ರೀರಾಮನು ವಿಹರಿಸಿದನು.

॥ ಶ್ರೀಃ ॥

॥ ಶ್ರೀ ನೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣ ಭರತಶತ್ರುಘ್ನ ಹನುಮತ್ಸಮೇತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರಾಯ ನಮಃ ॥

ಸಂಗ್ರಹ ರಾಮಾಯಣೇ

ಬಾಲಕಾಂಡಃ

::

ವಿವರಣೆ

ವಂದೇ ವಂದ್ಯಂ ವಿಧಿಶಿವಮಹೇಂದ್ರಾದಿ ವ್ಯಂದಾರಕೇಂದ್ರೈಃ
ವ್ಯಕ್ತಂ ವ್ಯಾಪ್ತಂ ಸ್ವಗುಣಗಣತೋ ದೇಶತಃ ಕಾಲತಃ |
ಧೂತಾವದ್ಯಂ ಸುಖಚಿತಿಮಯೈರ್ಯುಗಲೈರ್ಯುಕ್ತಮಂಗೈಃ
ಸಾನಾಥೈಃ ನೋ ವಿದಧಧಧಿಕಂ ಬ್ರಹ್ಮ ನಾರಾಯಣಾಪ್ಯಂ || ೧ ||

ಭೂಷಾರತ್ನಂ ಭುವನವಲಯ ಸ್ಯಾಖಿಲಾಶ್ಚ ರತ್ನರತ್ನಂ
ಲೀಲಾರತ್ನಂ ಜಲಧಿ ದುಹಿತುರ್ದೇವತಾನುಲಿರತ್ನಂ |

- ಚಿಂತಾರತ್ನಂ ಜಗತಿ ಭಜತಾಂ ಸತ್ಸರೋಜದ್ಯುರತ್ನಂ
ಕೌಸಲ್ಯಾಯಾ ಲಸತು ಮಮ ಹೃನ್ಮಂಡಲೇ ಪುತ್ರರತ್ನಂ || ೨ ||
- ಮಹಾವ್ಯಾಕರಣಾಂಭೋಧಿ ಮಂಥಮಾನಸಮಂದರಂ |
ಕವಯಂತಂ ರಾಮಕೀರ್ಮಾ ಹನೂಮಂತಮುಪಾಸ್ಯಹೇ || ೩ ||
- ಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಾಯ ಭೀಮಾಯ ನಮೋಯಸ್ಯ ಭುಜಾಂತರಂ |
ನಾನಾವೀರಸುವರ್ಣಾನಾಂ ನಿಕಷಾಶ್ಮಾಯಿತಂ ಬಭೌ || ೪ ||
- ಸ್ವಾಂತಸ್ತಾನಂತಶಯ್ಯಾಯ ಪೂರ್ಣಜ್ಞಾನರಸಾರವೇ |
ಉತ್ತುಂಗವಾಕ್ತರಂಗಾಯ ಮಧ್ವದುಗ್ಧಬೃಯೇ ನಮಃ || ೫ ||
- ಸೂಕ್ತಿರತ್ನಾಕರೇ ರಮ್ಯೇ ಮೂಲರಾಮಾಯಣಾರವೇ |
ವಿಹರಂತೋ ಮಹೀಯಾಂಸಃ ಪ್ರೀಯತಾಂ ಗುರವೋ ಮಮ || ೬ ||
- ವಾಲ್ಮೀಕೀರ್ಗೌಃ ಪುನೀಯಾನ್ಮೋ ಮಹೀಧರ ಪದಾಶ್ರಯಾ |
ಯದ್ಧುಗ್ಧಮುಪಜೀವಂತಿ ಕವಯಸ್ತ್ವರ ಕಾ ಇವ || ೭ ||
- ಏಕೋ ನಾರಾಯಣೋಗ್ರೇಭೂತ್ಪ್ರಾಣಾರ್ಣ್ಯಗುಣಾರ್ಣವಃ |
ಏತ್ಯಾರಾಮೋಪಿ ರಮಯಾ ರಮಸೂಣೋಭಿರಾಮಯಾ || ೮ ||

- ನಿದ್ರಾಮುದ್ರಾವಿಲಸಿತಂ ಭುಕ್ತ್ವಾವಿಶ್ವಮಧೀಶ್ವರಂ |
ತಮವಂದತನೇದಾಂತಾ ನರೇಂದ್ರಮಿವ ಬಂದಿನಃ || ೯ ||
- ಕೃತಕೃತೋಽಪಿ ಭಕ್ತಾನಾಂ ಭೂತಯೇ ಭಗವಾನಯಂ |
ಸಿಸೃಕ್ಷತಿಸ್ತು ಸಕಲಂ ಸುರಾಸುರನರಾದಿಕಂ || ೧೦ ||
- ವಾಸುದೇವೋಭವದ್ಧೇವೋ ಮಾಯಯಾಪ್ರಿಯಯಾ ಯುತಃ |
ಸರ್ವಮುರ್ವಾರುಕಮಿವ ಮೋಚಯೇದ್ಯೋ ನಿಬಂಧನಾತ್ || ೧೧ ||
- ಸಂಕರ್ಷಣಾಖ್ಯಃ ಸಂಹಾರೀ ಜಯಾಜಾನಿರಜನ್ಯಸೌ |
ಯಸ್ಯೋರುಜ್ಜಲನಜ್ವಾಲ ಜಗದಾಜ್ಯಕಣಾಯಿತಂ || ೧೨ ||
- ಕೃತಿ ಪ್ರಕೃತಿರಪ್ಯಾಸೀತ್ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನಃ ಸರ್ವಸೃಷ್ಟಯೇ |
ಅನ್ಯೈಕೈತೋಪ್ರಾಕೃತೋಽಪಿ ಚಿತ್ರಂ ಚರಿತಮೀಶಿತುಃ || ೧೩ ||
- ಶಾಂತಿಕಾಂತೋನಿರುದ್ಧೋಛಜಗತಃ ಸ್ಥಿತಯೇ ಭವತ್ |
ಏವಂ ಪಂಚಾತ್ಮನೋಽಪ್ಯಸ್ಯ ಸಂಚಿತ್ತಂ ನಾತಿತಂಕೃತಾಂ || ೧೪ ||
- ದಶಾತ್ಮಾದ್ವಾದಶಾತ್ಮಾಸೀಚ್ಛೇತಂ ದಶಶತಂ ಚ ಸಃ |
ಏಕೋಽಪ್ಯನಂತಶ್ಚಿತ್ತಂ ತದ್ಯೋಗೈಶ್ವರ್ಯವಿಜ್ಯಂಭಿತಂ || ೧೫ ||

- ಜ್ಞಾನಾನಂದಸ್ವತಂತ್ರತ್ವ ವಿಶ್ವೈಶ್ವರ್ಯಾದಯೋಗುಣಾಃ |
 ಆತ್ಮೈಗುಣ್ಯಸ್ಯ ಜಾಗಣ್ಯಾಃ ಸರ್ವೇ ಗಾತ್ರೀ ಭವಂತಿ ಹಿ || ೧೬ ||
- ಕ್ಷೇಶೋನಾಶಶ್ಚ ನೈವಶ್ಯಂ ಜನ್ಮಾದಿರಪರೋಪಿ ವಾ |
 ನಾದಿನವೋವ್ಯದಿನಸ್ಯ ತಸ್ಯಕ್ವಾಪಿ ಕಥಂಚನ || ೧೭ ||
- ವೇದವೇದಾಂತ ಸಹಿತಾಃ ಸಪುರಾಣೇತಿಹಾಸಕಾಃ |
 ಪಂಚರಾತ್ರಸುತರ್ಕಾದ್ಯಾ ಏತೇಷ್ವರ್ಥೇಷು ಸಾಕ್ಷೀಣಃ || ೧೮ ||
- ಅನ್ಯಕೋವ್ಯಕ್ತಮಸ್ಯಜದ್ಗುಣಾನ್ವಿಷಮತಾನಯನ್ |
 ಮಹಾಂತಮಸ್ಯಹಂಕಾರಂ ತ್ರ್ಯಾಖ್ಯಂಭೂತೇಂದ್ರಿಯಾಮುರಾನ್ || ೧೯ ||
- ಸ ದೈವತಾನಿತತ್ಪಾನಿ ತಾನಿ ಸರ್ವಾಣಿ ಯತ್ನತಃ |
 ಅಂಡಸೃಷ್ಟ್ವಾವಪಾಂಡಿತ್ಯಾಚ್ಛಾಜ್ಞಾಙ್ಗಣಂ ಶರಣಂ ಯಯುಃ || ೨೦ ||
- ಆತ್ಮವಿಷ್ಟೈರ್ವ್ಯಧಾತ್ತತ್ಪೈಃ ಸ ಆಯಿತನಮಿದ್ರೃತಂ |
 ಸರಿಪೂರ್ದಸ್ಯ ನಾಥಸ್ಯ ಕರುಣೈವಾತ್ರಕಾರಣಂ || ೨೧ ||
- ಪುರುಷಃ ಸ ಸಹಸ್ರಾಂಗಶ್ಚತುರಂ ಚತುರಾನನಂ |
 ಸ್ರಷ್ಟಾರಂ ಸೃಷ್ಟವಾನ್ ಸೋಪಿ ದೇವಾಸುರನರಾನ್ ವ್ಯಧಾತ್ || ೨೨ ||

- ಸಸಕಾದೀನ್ ಮುನೀನ್ ಸೃಷ್ಟ್ವಾ ಯೋಗಿಸೋತಿ ವಿರಾಗಿಣಃ |
 ಸೃಷ್ಟ್ವಾನಸುದ್ಯಮಾನ್ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚುಕ್ರೋಧೋರುಕ್ರಮಪ್ರಿಯಃ || ೨೩ ||
- ಕ್ರುದ್ಧತೋ ಧ್ಯಾಯತಸ್ತಸ್ಯ ಲಲಾಟಾಮತ್ರಿತಃ ಸುತಃ |
 ಯೋಭಿಮಾನಮಯೋ ರುದ್ರಃ ಸರ್ಗಮಾರ್ಗಮುಬೃಹಂಹಯತ್ || ೨೪ ||
- ಮರೀಚಿಮುಖ್ಯಾಮುನಯಃ ಪ್ರಾಣೇಭ್ಯಃ ಪ್ರಾಣನಾಂ ಗುರೋಃ |
 ಅಜಾಯಂತ ಪ್ರಜಾವೃಥೈಃ ಬೀಜಾನೀವ ವನಸ್ಪತೇಃ || ೨೫ ||
- ಮರೀಚೀಃ ಕಶ್ಯಪೋ ಜಜ್ಞೇ ಬೀಜಂ ಸರ್ವಜಗತ್ತ ರೋಃ |
 ವಿವಸ್ವಾಂಸ್ತು ತತೋದಿತ್ಯಾಮರಣ್ಯಾಮಿನ ಪಾವಕಃ || ೨೬ ||
- ಶ್ರಾದ್ಧ ದೇವಾಹ್ವಯೋ ದೇವೋ ಮನುಃ ಸೂಸುರ್ದಿವಸ್ವತಃ |
 ಇಕ್ಷ್ವಾಕು ಮುಖ್ಯಾಯ ತ್ತಂತಾ ನರೇಂದ್ರಮಣಯ್ಯೋಬಭುಃ || ೨೭ ||
- ಹಾರಾಣಾಮಿವ ಕುಭ್ರಾಣಾಂ ಭೂಪಾನಾಂ ಭೂರಿತೇಜಸಾಂ |
 ಸಂತತ್ಯಾಂ ನಾಯಕಘಾಯೋ ರಾಜಾ ದಶರಥೋಽಭವತ್ || ೨೮ ||
- ಅಯೋಧ್ಯಾನಾಮನಗರೀಮಧ್ಯುವಾಸ ಸ ಪಾರ್ಥಿವಃ |
 ಆತ್ರಾಯತ್ಯೈ ಕಛತ್ರೋಯಃ ಸಪ್ತದ್ವೀಪವತೀಂ ಭುವಂ || ೨೯ ||

- ತಸ್ಮಿನ್ನಾಲಯತಿ ಕ್ಷೋಣೇನುರ್ಧಕಾಮವಿಷಾಣವಾನ್ |
 ಧೃತ್ವತುಷ್ಪಾದ್ಯವೃಧೇ ಸಾಕ್ಷಾನ್ಮೋಕ್ಷಧುರಂಧರಃ || ೩೦ ||
 ವದಾನ್ಯೇನ ಪ್ರವೀರೇಣ ತೇನ ಕಶ್ಚಿನ್ನಲಕ್ಷಿತಃ |
 ಪ್ರತಿಗ್ರಹಾರ್ಥಿವಿಮುಖೋ ವಿಗ್ರಹಾರ್ಥೀ ತಥೋನ್ಮುಖಃ || ೩೧ ||
 ಅಪುತ್ರತ್ವಂ ವಿನಾ ರಾಜ್ಞಃ ಕಿಂಚಿನ್ನಾನ್ವೈಕೈರ್ದೂಷಣಂ |
 ಲೋಕಾಭಿನಂದನೋಯದ್ವಚ್ಛಶಾಂಕಸ್ಯ ಶಶಂ ವಿನಾ || ೩೨ ||
 ಸೋಪ್ರಾಪ್ಯ ತಂತುಂ ಭಾರ್ಯಾಸು ತಿಸೃಷ್ಟ್ಯಸ್ಯಚಿಂತಯತ್ |
 ತತ್ಪ್ರೆನಿರ್ಮಯಮಸ್ರಾಸ್ಯ ತ್ರಯ್ಯಾಂ ಮೀನಾಂಸಕೋ ಯಥಾ || ೩೩ ||
 ಮಂತ್ರಿಣಃ ಸಸುಮಂತ್ರಾದೀನಾಹೂಯೇತ್ತಮಮಂತ್ರಯತ್ |
 ಅಪುತ್ರತ್ವಜ್ಜಗತ್ತಪ್ತಃ ಸರ್ವತ್ರಾರುಚಿಮಾನ್ಸೃಪಃ || ೩೪ ||
 ಅಶ್ವಮೇಧೇನ ಯುಕ್ತ್ಯಾಮಿ ವಿಶ್ವನಾಥಂ ಸುತಾಪ್ತಯೇ |
 ಈಶ್ವರೇ ನಃ ಪ್ರಸನ್ನೇ ಕಿಂ ದುರ್ಲಭಂ ಭಕ್ತವತ್ಸಲೇ || ೩೫ ||
 ಸುಮಂತ್ರ ತಂತ್ರೇಷುಮುಖೇಷು ಕೋವಿದಾನ್ ಸುಮಂತ್ರಹಂತಾನಯಶೀಪ್ತು
 ಮೃತ್ವಿಜಃ
 ಗುರುಂ ವಸಿಷ್ಠಂ ಚ ಸ ಮೇಧಯೇ ಧ್ರುವಂ ಕ್ಷತ್ರಂ ಖಲುಬ್ರಹ್ಮಯಥಾ
 ನಿಲೋನಲಂ || ೩೬ ||

ಇತಿ ನಿಜಕನಿಯೋಗಾನ್ಯಂತ್ರಿಣಾನೀತಮಾತ್ರಾನ್ವರಪತಿರವಲೋಕ್ಯ
 ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾನ್ ಬ್ರಹ್ಮನಿಷ್ಠಾನ್ |
 ಅನಮದನಭಮಾನೋ ಭಕ್ತಿಭಾರೇಣ ಭೂಯೋ ಹೃದಿಜಗದಭಿರಾಮಂ
 ವಾಸುದೇವಂ ದಧಾನಃ || ೩೭ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಂಗ್ರಹರಾಮಾಯಣೇ ಜಾಲಕಾಂಡೇ ರಾಮಾಂಕೇ
 ಪ್ರಥಮ ಸರ್ಗಃ
 ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು

|| ಶ್ರೀಃ ||

ಸುಯಜ್ಞೋ ವಾಮದೇವಶ್ಚ ಜಾಬಾಲಿರುತಕಶ್ಯಪಃ |
 ವಸಿಷ್ಠಶ್ಚಾಗ್ನಯ ಇವ ಂಜೈತೇ ತತ್ರ ರೇಜರೇ || ೧ ||
 ತೇಷಾಂ ಸವರಿವಾರಾಣಾಂ ಪ್ರಾಜ್ಞಾನಾಮಭ್ಯನುಜ್ಞಯಾ |
 ಸಂಬಭಾರಾಧ ಸಂಭಾರಾರ್ಥಾ ನಾಜಿಮೇಧಸ್ಯ ಭೂಪತಿಃ || ೨ ||

- ಏಕಾಂತೇ ಕಾಂತವದನಂ ರಾಜಾನಂ ಪುತ್ರಲಾಲಸಂ |
 ಸುಸುಂತ್ರೋ ಮಂತ್ರತತ್ವಜ್ಞಃ ಪ್ರಣಿಪತ್ಯೇದಮಬ್ರವೀತ್ || ೩ ||
- ಅವಧಾರಯ ರಾಜೇಂದ್ರ ಕಥ್ಯಮಾನಾಂ ಕಥಾಂ ಮಯಾ |
 ಸನತ್ಯುಮಾರೋ ಭಗವಾಃ ಯಾಮಾಹ ಮುನಿಸಂಸದಿ || ೪ ||
- ವಿಭಾಂಡಕಶ್ಚಂಡತಪಾಃ ಕಶ್ಯಪಸ್ಯಾಪ್ತಿ ನಂದನಃ |
 ಭವಿಷ್ಯದ್ವಶ್ಯಶೃಂಗೋಸ್ಮಾಂಚೈಮಾನನ್ನಿಂವಾರಣೇಃ || ೫ ||
- ಬ್ರಹ್ಮವರ್ಚಸಂಪನ್ನಂ ಬ್ರಹ್ಮಚರ್ಯತಂ ಮುನಿಂ |
 ಲೋಮಪಾದೋಂಗರಾಜಸ್ತಂ ಸ್ವರಾಜ್ಯಂ ಪ್ರತಿನೇಷ್ಯತಿ || ೬ ||
- ಸಾರಂಗಶೃಂಗಮಾನೇಷ್ಯತ್ಯೆಂಗನಾಮುನಿವೇಷತಃ |
 ಸಂವಂಚಯಂತ್ಯೋತ್ರ ಯದಾ ತದಾವೃಷ್ಟಿಭವಿಷ್ಯತಿ || ೭ ||
- ಅನಾವೃಷ್ಟಿಭಯೋದ್ವಿಗ್ನೋ ವೃಷ್ಟಿಂ ಲಬ್ಧ್ವಾ ತತೋ ಸೃಪಃ |
 ದಾಸ್ಯತ್ಯೈಯಂ ಮೌಲ್ಯಮಿವ ಶಾಂತಾನಾಮಿಹ್ಯಾಂ ನಿಜಾತ್ಮಜಾಂ || ೮ ||
- ಮುನಿಮೇನಮುಪಾನೀಯ ರಾಜಾ ದಶರಥಾಭಿದಃ |
 ಯಕ್ಷಪ್ರತ್ಯೇಘೋಕ್ಷಜಸ್ತಸ್ಯ ಪುತ್ರೋ ರಾಮೋ ಭವಿಷ್ಯತಿ || ೯ ||

ರಮಣೀಯತದಸ್ತಸ್ಯ ರಾಘವಸ್ಯ ಯಶೋ ವಿಧುಃ |

ನಿರಶಿಷ್ಯತ್ಯೈರುತಮೋ ಲೋಕಾನಾನಂದಯಿಷ್ಯತಿ || ೧೦ ||

ಇದಂ ಸನತ್ಕುಮಾರೋತ್ತಂ ದೇವಗುಹ್ಯಂ ಶ್ರುತಂ ಮಯಾ |

ತಸ್ಮಾತ್ತ್ವಂ ಲೋಮಸಾದಸ್ಯ ಗೇಹಾದಾನಾಯ ತಂ ಮುನಿಂ || ೧೧ ||

ಆಕರ್ಣ್ಯ ವರಿತಂ ತೇನ ವಸಿಷ್ಠ ಸ್ವಾಭ್ಯನುಜ್ಞಯಾ |

ಕೋಸಲೇಂದ್ರಃ ಸ್ವಯಂ ಗತ್ವಾ ತಂ ಮುನೀಂದ್ರಮುಪಾನಯತ್ || ೧೨ ||

ಕ್ಷೋಣೀಂ ಪ್ರದಕ್ಷಿಣೀಕೃತ್ಯ ಸಮಾನೀತೇ ತುರಂಗಮೇ |

ಸರಯ್ವಾ ಉತ್ತರೇ ತೀರೇ ಸ ರಾಜಾ ಸಮದೀಕ್ಷತ || ೧೩ ||

ಆಹೂತಾ ರಾಜರಾಜೇನ ರಾಜರಾಜವಿಭೂತಿನಾ |

ಉಪಾಯನಾನ್ಯುಪಾನೀಯ ಭೂಪಾ ನೈಶ್ಯವದಾಯಯುಃ || ೧೪ ||

ಆಜಗ್ಮುರ್ಯಜ್ಞವಾಟಂ ತಂ ಪ್ರಜಾಃ ಸರ್ವಾಃ ಪ್ರಜಾಪತೇಃ |

ಮಹೋತ್ಸ್ರವೋತ್ಸ್ರಕದೃಶಃ ಪ್ರಶಂಸಂತ್ಯೋಸ್ಯ ವಿಶ್ರಮಾಃ || ೧೫ ||

ಆಸ್ಯತಾಂ ಭುಜ್ಯತಾಂ ಭೂಯಃ ಪೀಯತಾಂ ಪರಿಧಿ ಯತಾಂ |

ಇತ್ಯೆತ್ರೈ ಸಂತತಾಃ ಶಬ್ದಾ ಜಾತು ನೋ ದೀಯತಾಮಿತಿ || ೧೬ ||

- ಪಂಡಿತೌ ಕರ್ಮಕಾಂಡೇಷು ವೈಭಾಂಡಕವಿಧಾತ್ಮಜಃ |
 ಮುತ್ತಿಗ್ನಿಗುಣಸಂಪನ್ನೈಃ ಕ್ರತುರಾಜಂ ಪ್ರಚಕ್ರತುಃ || ೧೭ ||
- ಮಂತ್ರತಂತ್ರೋಪಕರಣಕರ್ತೃವಹ್ನಿಷು ಕೇಶವಂ |
 ದೇಶೇ ಕಾಲೇ ಚ ಮನ್ಯಾನಾಶ್ಚಕ್ರಸ್ತೇ ಕರ್ಮ ನಿರ್ಮಲಂ || ೧೮ ||
- ಇಷ್ಟಭೇದೈಃ ಪ್ರವಗ್ವೈಶ್ಚ ಸೋಮಾನಾಂ ಸವನೈಸ್ತ್ರಿಭಿಃ |
 ದೇವಾ ಅಮಾದ್ಯನ್ವಾಯ್ವಾದ್ಯಾಃ ಪಶುಭಿರ್ವಿವಿಧೈರಸಿ || ೧೯ ||
- ಯಜಮಾನೋ ದಶರಥೋ ಯಾಜಕೋ ಬ್ರಹ್ಮನಂದನಃ |
 ರಾಮೋದಯಃ ಫಲಂ ಯಸ್ಯ ಕೋ ನು ತಂ ವರ್ಣಯೇತ್ಕ್ರತುಂ || ೨೦ ||
- ದಿಶಃ ಪ್ರತ್ಯೆರ್ಪಿತಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದತ್ತಾ ಅಸ್ಯಮುನಾಖಿಲಾಃ |
 ರುಗ್ಮಾಬುರ್ವದಂ ಸ ಮುತ್ತಿಗ್ನೋಽಗವಾಂ ಲಕ್ಷಾಣಿ ಚಾದಿಶತ್ || ೨೧ ||
- ವರ್ಣನಾಥಃ ಸುವರ್ಣೇಭ್ಯೋ ದುರ್ವರ್ಣಾಫಂ ಚತುರ್ಗುಣಂ |
 ಪ್ರದಾಯ ಪ್ರಣನಾರ್ಮೋರ್ವಾಽವಿಷ್ಟುರ್ನಃ ಪ್ರಿಯತಾಮತಿ || ೨೨ ||
- ತದಾ ರಾಘವಮೇಘೇನ ಕೋಟಿಹಾಟಕರ್ಷಣಾ |
 ಶರೀತಃ ಸಕಲೋ ಲೋಕಃ ಪೂರ್ಣಾರ್ಣವ ಇವಾಬಭೌ || ೨೩ ||

- ಯಾಚೆನಾನಾಯ ವಿಪ್ರಾಯ ದರಿದ್ರಾಯಾಂಗದಂ ದದೌ |
ಹಸನ್ನ ಸ್ಮುಚ್ಛೈ ರಾಜಾನಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಣ್ಯಂ ಜನತಾರ್ಚಯತ್ || ೨೪ ||
- ಅಶ್ವಮೇಧಾಗ್ನಿನಿರ್ದಗ್ಧವಾಷ್ಪನಃ ಪಾರ್ಥಿವಸ್ಯ ತೇ |
ಉದಾರಸ್ಯ ಸದಾರಸ್ಯ ಪ್ರಣತಸ್ಯಾಶಿಷೋ ವರ್ಧ || ೨೫ ||
- ಅಥರ್ವಶಿರಸೈರ್ಮಂತ್ರೈರಿಷ್ಟಿಂ ಕರ್ಮವಿಮುಕ್ತಯೇ |
ಪುತ್ರಿಯಾಂ ಕ್ಷತ್ರಿಯೇಂದ್ರಸ್ಯ ವ್ಯಧಾದ್ವೈಭಾಂಡಕೋ ಮುನಿಃ || ೨೬ ||
- ಮುಷ್ಯಶ್ಯಂಗಸ್ತದಾ ಯೋಗೀ ಹವಿರ್ಭಾಗಾರ್ಥಮಾಗತಾಃ |
ಸುರಾನ್ಸವಾಸವಾನ್ದೃಷ್ಟೈಃ ಪ್ರಾಂಜಲಿಃ ಪುತ್ರೈಭಾಷತ || ೨೭ ||
- ಯಜಮಾನೋಯಮಿಷ್ಟಾಃ ಪೋ ಮೇಧಾವೀ ಹಯಮೇಧಕೃತ್ |
ಶರಣಂ ಪುತ್ರಕಾಮೋ ನಃ ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಪ್ರಿಯಧ್ವನುಂಜಸಾ || ೨೮ ||
- ಇಚ್ಛೈಶ್ಯಸಾವನಸುಸಮಾಸ್ಪುತ್ರಾಂವೈ ಪ್ರೋಕ್ಯವಿಶ್ರುತಾಃ |
ದೇವಕಾರ್ಯಸ್ಯ ಭಾವಿತ್ವಾದಪಿ ತತ್ರಾನುಮೋದ್ಯತಾಂ || ೨೯ ||
- ಪ್ರಾರ್ಥಿತಾಃ ಪಾರ್ಥಿವಾರ್ಥಂ ತೇ ತಾಪನೇನೇತಿ ನಿರ್ಜರಾಃ |
ವರಂ ಪ್ರದಾಯ ತಂ ತಸ್ಯೈ ಬ್ರಹ್ಮಲೋಕಮುಪಾಯಯಾಃ || ೩೦ ||

ಜಗದುಷ್ಟೇ ಜಗದ್ಯೋನಿಂ ನತ್ವಾ ಪ್ರಾಂಜಲಯಃ ಸುರಾಃ	
ನಾಥಾನಾಥಾಃ ಪ್ರಜಾಃ ಸಾಹಿ ರಕ್ಷೋಭ್ಯಃ ಸಮುಪದ್ಯುತಾಃ	೩೧
ಸುತೌ ವಿಶ್ರವಸೋಽಶ್ರಾಂತಂ ತಪಸ್ವಪ್ತಾಃ ಪ್ರತಾಪಿನೌ	
ವರಂ ಹಿ ಪ್ರಾಪತುಸ್ತ್ವತ್ತಃ ಸರ್ವಲೋಕೈರನಧ್ಯತಾಂ	೩೨
ಕುಂಭಕರ್ಣೋಗ್ರಜೋತ್ಸ್ಯುಗ್ರೋ ರಾವಣೋ ಲೋಕರಾವಣಃ	
ದಿಶೋ ದಶ ದಶಾಸ್ಯೋಸಾವಜಯತ್ ಖಲು ಲೀಲಯಾ	೩೩
ವಿಂಶದ್ವಿಭಾರ್ಜಹುಮುಸಲ್ಯೈರನಹತ್ಯ ಜಘಾಸ ಸಃ	
ಭಯಾಗ್ನಿ ಭರ್ಜಿತಾ ದೇಹಿವ್ರೀಹೀನ್ ಸೃಘುಕವತ್ಸದಾ	೩೪
ದೇವೋಪದೇವಭೂದೇವಾನ್ವ ರದೇವಾನುತೇತರ್ವಾ	
ಮಾರಯ್ ದಾರಯ್ ಭ್ರಾಮ್ಯುತ್ಯಹೋ ಸಿಂಹೋ ಮೃಗಾನಿವ	೩೫
ಯದ್ಯಚ್ಚಾರುತರಂ ಘೋರಃ ಪಶ್ಯೇದ್ಭವನನಮಂಡಲೇ	
ಧನಂ ಜೀವಧನಂ ವಾಪಿ ತತ್ತಲ್ಲಂಕಾಮಯಾಪಯತ್	೩೬
ಪ್ರೀರತ್ನಾನಾಂ ಸರತ್ನಾನಾಂ ನೃಶಂಸಃ ಪಶ್ಯತೋ ಹರಃ	
ಈಷಣಂ ಚ ಕುಲಸ್ತ್ರೀಣಾಂ ಭೂಷಣಂ ಸ್ವಸ್ಥ್ಯ ಮನ್ಯಕೇ	೩೭

ತಸಃ ಸ್ವಾಧ್ಯಾಯಯಜ್ಞಾನಾಮಂತರಾಯಂ ನಿರಂತರಂ |
ದೇವರ್ಷಿವಿಸ್ತಿಯಾಸೇಕ್ಷೇ ದುರಾಚಾರಶ್ಚ ರತ್ನೈಯಂ

|| ೩೮ ||

ಲೋಕಪಾಲಾನ್ಯ ಹೇಂದ್ರಾದೀನಸ್ಮಾನ್ವಿಸ್ವಯವಿಕ್ರಮಃ |
ಆರ್ಜಾ ಗಜಾಧಿಸ ಇವ ಪ್ರಾದ್ರಾವಯದಕ್ರಿಸ್ತಂ

|| ೩೯ ||

ವಧೋಪಾಯೋನವಾಯಸ್ಯ ಯದಿ ನಾದ್ಯ ನಿರೂಪ್ಯತೇ |
ಪ್ರಾಪ್ಯತೇ ಪ್ರಲಯಃ ಸ್ತಾರ್ಮಿ ರುದ್ರಂ ಕಾಲಾಂತಕಂ ವಿನಾ

|| ೪೦ ||

ಇತಿ ದೇವವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ದೇವಃ ಸ್ಥಿತಮುಪೋವದತ್ |
ಯೋ ಯೋಗಕ್ಷೇಮದಾತಾ ನಸ್ತೇನ ಹಾದ್ರ್ವಂ ವಿಧಿತ್ರಿತಂ

|| ೪೧ ||

ಯಸ್ಯೈ ಬಲಿಂ ಹರಾಮೋಂಗ ವಿಶ್ವೇಪಿ ವಿನಶಾ ನಯಂ |
ವಿದ್ಧನಾಸಾ ಯಥಾ ಗಾವಃ ಸಶಾರ್ಜೀಶಂ ವಿಧಾಶ್ಯತಿ

|| ೪೨ ||

ಏತಾನದುಕ್ತ್ವಾ ಭಗರ್ವಾ ಸಭವಃ ಕಂಜನಂಭವಃ |
ಸ ವ್ಯಂವಾರಕವ್ಯಂದೋಥ ತೀರಂ ಪ್ಲೀರಾಂಬುಧೇರ್ಯಯೌ

|| ೪೩ ||

ಪ್ರತಿಬಿಂಬಮಿವಾಪಶ್ಯತ್ ಭಗವತ್ಪ್ರೀತಿವಾರಿಧೇಃ |
ಪೀಯೂಷವಾರಿಧಿಂ ಹಾರಗೌರಂ ಪೀಯೂಷಭೋಜನಾಃ

|| ೪೪ ||

ಪುರಾಯತಂ ಮುರರಿಪೋರ್ಮಣಿರಾಜವಿರಾಜಿತಂ |

ಸಾಲಾಯಮಾನೈರುತ್ತುಂಗೈಸ್ತು ರಂಗೈರುಪಶೋಭಿತಂ || ೪೫ ||

ಗಂಭೀರಸ್ತೋತ್ರೇನಿನದಂ ಲೋಲಮಂತಃ ಕುತೂಹಲಾತ್ |

|| ೪೬ ||

ಅತ್ಯಂತಮಿವ ಸೃತ್ಯಂತಂ ಭಕ್ತಂ ಭಕ್ತಾನುರಾಗಿಣಃ |

ತಸ್ಯ ತೀರಮಧಿಷ್ಠಾಯ ಕಂಜೋದ್ಭವಭವಾದಯಃ |

|| ೪೭ ||

ತುಷ್ಟುಪ್ತುಸ್ತುಷ್ಟಮನಸೋ ವಿಷ್ಟರಶ್ರವಸಂ ಸುರಾಃ |

ನಮೋ ನಾಗೇಂದ್ರಶಯ್ಯಾಯ ನಮೋ ನಾನಾವಿಲಾಸಿನೇ |

|| ೪೮ ||

ನಮೋ ನಾದ್ಯಂತಮಧ್ಯಾಯ ನಮೋ ನಾರಾಯಣಾಯ ತೇ |

ವಿಪತ್ಯುಪ್ತೈನಿಯತಿಸ್ಥಿತಿಜ್ಞಪ್ತಿಸಮಾವೃತಿಃ |

|| ೪೯ ||

ಸೃತಿಂ ಮುಕ್ತಂ ಚ ಜಗತಾಂ ಸ್ವಾಮಿನ್ನೇಕಃ ಕರೋಷ್ಯಹೋ |

ನೈಕೈಕಶೋಪಿ ಗಣಶಸ್ತವಾನಂತಾರ್ತಾ ಗುಣಾನ್ವಯಂ |

|| ೫೦ ||

ಸಮಾಪಯಾಮಃ ಸತತಂ ಗಾಯಂತೋಸ್ಯಪರೇ ಕುತಃ |

ಯಾವನ್ನ ನಿರ್ದಹತಿ ರಾವಣನಾಮವಕ್ತು-

ರ್ವಿಶ್ವಂ ಚ ದಾಶರಥಿರೂಪಮುಪೇತ್ಯ ತಾವತ್ |

ತ್ವಂ ನಾಥ ತಂ ಶಮಯ ವೀರ್ಯ ಸಮುದ್ರ ಪೂರೈ-

ಭರ್ತಾ ನನನ್ಯ ಶರಣಾ ಕುರು ವೀತತಾಪಾಃ || ೫೧ ||

ಗೀರ್ವಾಣೈ ರಿತಿ ನುತಿಮದ್ಧಿ ರಥೈ ಮಾನಃ
ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷೇ ಭವತಿ ಪುರಾ ಪುರಾಣ ಮಾತಿಃ |

ಬಾಲಾರ್ಕಪ್ರಕರರುಚಿಃ ಪಿಶಂಗವಾಸಾಃ
ಸ್ವಾಕೃಷ್ಟ ಸ್ಫುರಿತಮಣಿರ್ಮನೋ ಭಿರಾನುಃ || ೫೨ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಂಗ್ರಹರಾಮಾಯಣೇ ಬಾಲಕಾಂಡೇ ರಾಮಾಂಕೇ

ದ್ವಿತೀಯಃ ಸರ್ಗಃ

ಮಂದಹಾಸೇಂದುಮಹಸಾನಂದರ್ಯ ದೇವತಾ ಹರಿಃ
ಸಾಧ್ಯಸಂ ಸಾಧ್ಯತಮರ್ಯ ಮೇಘಗಂಭೀರಯಾ ಗಿಂಠ || ೧ ||

ನಿರ್ಜರಾ ವಿಜ್ವರಾಃ ಸ್ವಸ್ಥಾಃ ಸ್ವಸ್ಥಾ ಭವತ ಮಾ ಚಿರಂ
ಅಪಿ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಜಯಿನಂ ನತ್ಸನತ್ಸ್ಯಾಮಿ ವೋ ರಿಪುಂ || ೨ ||

- ಆಕರ್ಷ್ಯ ಕರ್ಣಪೀಯೂಷಮುತ್ತಮಶ್ಲೋಕಜಲ್ಪಿತಂ
 ಶೈತಕೃತ್ಯಾಸ್ತತೋ ಜಗ್ಮುಸ್ತ್ರಿ ದಿವಂ ತ್ರಿದಿವಾಕಸಃ || ೩ ||
- ರಾಜ್ಞ ಇಷ್ಟಿಸಮಿದ್ಧಾಗ್ನೇ (ನಾರಾಯಣನಿಯೋಗತಃ
 ಉದತಿಷ್ಠನ್ ಮಹದ್ಭೂತಂ ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯಂ ದುಚಾಪ್ತಲತಃ || ೪ ||
- ಸುವರ್ಣಪಾತ್ರೇ ಸಂವೂರ್ಯ ಪಾಯಸಂ ಪಾರ್ಥಿವಾಯ ತತ್
 ದತ್ತೇದಂ ಪುತ್ರೀಯಮಿತಿ ತತ್ರೈವಾಂತರ್ದಧಿಃ ದ್ರುತಂ || ೫ ||
- ಕೌಸಲ್ಯಾಮುಥ ಕಲ್ಯಾಣೇಮಾಹೂಯ ಮಹಿಷೀಂ ಪ್ರಿಯಾಂ
 ಪರಮಾನ್ನಂ ದದಾವರ್ಧಂ ಪರಂ ತಸ್ಯೈ ನರಾಧಿಪಃ || ೬ ||
- ಅರ್ಧಾದರ್ಧಂ ತತೋ ಭಕ್ತಂ ವಿಭಕ್ತಂ ಭಕ್ತಿನೂಫ ಹರೌ
 ಪವಿತ್ರಂ ಸ ಸುಮಿತ್ರಾಯೈ ಸುಸ್ಮಿತಾಯೈ ದದಾವಥ || ೭ ||
- ತಸ್ಮಾದರ್ಧಾದಸಾವರ್ಧಂ ಕೈಕೇಯೈ ಪ್ರತಿಪತ್ತೆರ್ವಾ
 ಪರಮರ್ಧಂ ಸುಮಿತ್ರಾಯೈ ಪುನರೇವ ಪ್ರದತ್ತೆವಾನ್ || ೮ ||
- ತಾಫ ಪಾಯುಸಾಂಶಾನ್ ಭುಕ್ತ್ವಾಃ ತಾಃ ದೇವ್ಯಃ ಶುಶುಭಿರೇಽಧಿಕಂ
 ಮಧುಕಾಲಗುಣಾಃ ಭುಕ್ತ್ವಾಃ ಮಾಧವ್ಯಃ ಏನ ಸಲ್ಲತಾಃ || ೯ ||

ರಾಘವಾಸ್ತಿ ರಘಾದ್ಧ ಭಫಂ ಲೇಭೇ ತಾ ವರಸ್ತಿಯಃ
 ಪೂರ್ವಪಕ್ಷಾದಿವ ದಿಶಶ್ಚಂದ್ರಮಾನಂದಕಾರಿಣಂ
 ಅವಗಮ್ಯ ಗದಾಪಾಣೇರವತಾರಂ ಸೃಪಾಲಯೇ
 ಸ್ವಯಂಭೂಃ ಸ್ವಯಮಾಹೂಯ ವಿಬುಧಾನಿದಮಬ್ರವೀತ್
 ಅಪಿ ಪೂರ್ಣೋವತೀರ್ಣೋ ವಃ ಪ್ರಸಾದಾಯ ದಯಾಕರಃ
 ಸೇವಧ್ವಂ ಸೇವನೀಯಂ ತಂ ಅವತೀರ್ಯ ಭುವಸ್ತಲೇ
 ಉತ್ತಾದಯಧ್ವನ್ಯುಪ್ಪೇಷು ವಾನರೇಷು ಪರಾಸು ಚ
 ಉತ್ತೇನ್ಯೈಧ್ವಂ ಸ್ವತನಯಾಃ ಸ್ವಯಮೇವ ಚ ಸದ್ಗುಣಾಃ
 ಜ್ಯಂಭಮಾಣಸ್ಯ ಮೇ ವಕ್ತ್ರಾ ಜ್ಞಾಂಬವಾನುದಪದ್ಯತ
 ಋಕ್ಷೋ ರಕ್ಷವಿನಾಶಾರ್ಥಂ ಧರ್ಮೋ ಧರ್ಮಧರಃ ಪುರಾ
 ಉದಪದ್ಯತ ಸದ್ಯಪ್ತೇ ತಂ ವಿಧಾತುಂ ವಿಧೇರ್ವಿಧಿಂ
 ಗೋಲಾಂಗೂಲಾಃ ಕೇಚಿದ್ಯಕ್ಷಾ ವಾನರಾ ಅಪರೇ ನರಾಃ
 ಬಭೂವ ಹನುಮಾನ್ವಾಮುಖ್ಯಪ್ರಾಣಃ ಪ್ರಭಂಜನಃ
 ಉತ್ತಮಶ್ಲೋಕಭಕ್ತಾನಾಮುತ್ತಮೋ ಯೋಽಖಿಲೋತ್ತಮಃ
 ವಾಸವೋ ವಾಲಿನಾಮಾಸೀದಿಂದುಸ್ತತ್ತನಯೇಂಗದಃ
 ರವಿಃ ಸುಗ್ರೀವನಾಮಾಭೂದನಲೋ ನೀಲನಾಮುಕಃ

|| ೧೦ ||

|| ೧೧ ||

|| ೧೨ ||

|| ೧೩ ||

|| ೧೪ ||

|| ೧೫ ||

|| ೧೬ ||

|| ೧೭ ||

- ತರುಣಶ್ಚ ಸುಷೇಣೋಭೂದ್ವಿಶ್ವಕರ್ಮಾನಲೋಜನಿ
ಅಭೂತಾಂ ನೈಂದವಿದಾವಶ್ಚಿನೌ ಸೇವಿತುಂ ವಿಭುಂ || ೧೮ ||
- ಪ್ರಾಣಾದ್ಯಾಃ ಸಂಚಮರುತೋ ಧನದಾತ್ತತ್ರ ಜಜ್ಞಿರೇ
ಗಜೋ ಗವಾಕ್ಷೋ ಗವಯೋ ವೃಷಾಖ್ಯೋ ಗಂಧಮಾದನಃ || ೧೯ ||
- ಪನಸಾಖ್ಯಃ ಶತಬಲಿರ್ಜಾತೌ ವಸ್ತಂಶಸಂಭವೌ
ಮರುಚ್ಚೈಷ್ಠಾವಜಾಯೇತಾಂ ಶ್ವೇತೇಸಂಪಾತಿನಾಮಕೌ || ೨೦ ||
- ಭೃಹಪ್ತತಿರ್ಬ್ರಹ್ಮದ್ಭುಧ್ವಿಸ್ತಾರೋ ನಾಮ ವ್ಯಜಾಯತ
ಶಚೀ ಮಹೇಂದ್ರಮಹಿಷೀ ತಾರಾ ತಾರಸ್ವಸಾಭವತ್ || ೨೧ ||
- ವಿತ್ತಪಃ ಕತ್ಥನಾಖ್ಯೋಭೂನ್ನಿರಃಖುಃದುರ್ಘಮುಖಾಭಿದಃ
ಮರುಚ್ಚೈಷ್ಠಃ ಪೂರ್ವಮೇವ ಕೇಸರ್ಯಾಖ್ಯೋ ವ್ಯಜಾಯತ || ೨೨ ||
- ಪರ್ಷನ್ಯಃ ಶರಭೋ ಜಜ್ಞೇ ಪ್ರಾಯಸ್ತೈಸ್ತಸುತಾಸ್ವಯಂ
ಋಷಿಗಂಧರ್ವಸಿದ್ಧಾದ್ಯಾ ಅಪಿ ಜಾತಾಃ ಸಹಸ್ರಶಃ || ೨೩ ||
- ಶ್ರುದ್ಧಾ ಧರಾಂ ವಿಭಂದೈಯುರುದ್ಧರೇಯುರ್ಧರಾರಾಧರ್ವಾ
ನಖದಂತಾಯುಧಾ ಯುದ್ಧೇ ನಾಗಾಯುತಬಲೋದ್ರತಾಃ || ೨೪ ||
- ನಾನಾಯೋನಿಷು ಸಂಜಾತಾ ನಾನಾಯುದ್ಧವಿಶಾರದಾಃ
ನಾನಾವಿಧಮಸೇವಂತ ನಾನಾವೀರ್ಯಂ ರಮಾಪತಿಂ || ೨೫ ||

- ಅಚ್ಚಿನ್ನಪಕ್ಷ್ಯರಪ್ರಾಣಿ ಪರ್ವತೈರಿವ ಸರ್ವತಃ
 ಘನಾಘನೈರಿವ ಘನೈಶ್ಚೈ ಸಮಸ್ತಾರಿ ಭೂರಿಯಂ || ೨೬ ||
- ವೈಸಸ್ವತಾಂತರೇ ಪ್ರಾಪ್ತೇ ಶ್ರೀತಾಯಾಮುತ್ತರಾಯಣೇ
 ಚೈತ್ರನವಮ್ಯಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತೈಃ ದಿವಾ ಪುಣ್ಯೇ ಪುನರ್ವಸೌ || ೨೭ ||
- ಉದಯೇ ಗುರುಗೌರಾಂಶ್ಚೋರ್ವಗ್ನೇ ಕರ್ಕಟಕಾಹ್ವಯೇ
 ಮೇಷಂ ಪೂಷಣಿ ಸಂಪ್ರಾಪ್ತೇ ಸ್ನೋಚ್ಚಸ್ಥೇ ಗ್ರಹಪಂಚಕೇ || ೨೮ ||
- ಆವರಾಸೀತ್ಸೈಕ್ಷಕಲಯಾ ಕೌಸಲ್ಯಾಯಾಃ ಪರಃ ಪುರ್ವಾಃ || ೨೯ ||
- ದಿವ್ಯವ್ರತೈರ್ವಿವಿಶುದ್ಧಾಯಾಃ ಸಾಕ್ಷಾತ್ಪ್ರತ್ಯಕ್ಷಮತೇರಿವ || ೩೦ ||
- ಸಂತೋಷೇಃಗಚ್ಛನ್ತ್ಯಸನ್ನತ್ವಮಸಂತೋಷೇಃಪಿ ವಿಷಣ್ಣತಾಂ || ೩೧ ||
- ಜಾಯಮಾನೇ ಜಗನ್ನಾಥೇ ಜಗದಾಸೀದನಾಕುಲಂ || ೩೨ ||
- ಬ್ರಹ್ಮಾದ್ರೀನಾಂ ಸುರೇಂದ್ರಾಣಾಂ ರಮ್ಯಾಃ ಕುಸುಮವೃಷ್ಟಯಃ || ೩೩ ||
- ಜಯತಬ್ಧಾ ಸ್ತೂರ್ಯಶಬ್ದಾ ಅಪ್ಯಯೋಧ್ಯಾಮಪೂರಯ್ || ೩೪ ||
- ಅನಂತೋನಂತಪರ್ಯಂಕಃ ಪರಿಚಯಾರ್ಥವಿಮಾಶಿತುಃ || ೩೫ ||
- ಸರ್ವಭೇಜನಿ ಸೌಮಿತ್ರಃ ಕುಲೀರೇಃಭೃದಿತ್ಯೇ ರವೌ || ೩೬ ||
- ಚಕ್ರಾಯುಧಸ್ಯ ಯಚ್ಚಕ್ರಂ ದೈತ್ಯಚಕ್ರವಿದಾರಣಂ || ೩೭ ||
- ತತ್ಪ್ರಸುರೂಪಂ ಕೈಕೇಯ್ಯಾಃ ಪುಷ್ಯೇ ಪುತ್ರತ್ವಮಾಯಯಾ || ೩೮ ||

- ದೇವದ್ವಿಜನಜನ್ಯಸ್ತಃ ಪಾಂಚಜನ್ಯೋ ನೈಜಾಯತ
 ಸುಮಿತ್ರಾಯಾಃ ಸುತಶ್ಚೇನ ಸ್ವಾಮಿನಃ ಸೇವನೇಚ್ಛಯಾ
 ಚತುರ್ಮೂರ್ತೇರ್ಮುಕುಂದಸ್ಯ ಮೂರ್ತಿರಾದ್ಯಾಗ್ರತೋಭವತ್
 ಅನೈಷು ತ್ರಿಷು ತಿಸ್ತ್ರೋನ್ಯಾ ಅವಿಶನ್ನಿತಿ ಸನ್ಮತಂ
 ಕತುಸ್ತು ಅನಿರುದ್ಧೋಸೌ ಪ್ರದ್ಯುಮ್ನೋ ಭರತೋಭವತ್
 ಸಂಕರ್ಷಣಸ್ತು ಸಂಹಾರೀ ಲಕ್ಷ್ಮಿಣೋಭವದತ್ರ ಚ
 ಅಪುತ್ರಃ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಸತ್ಪುತ್ರಾಃ ಮಗ್ನ ಆನಂದಸಾಗರೇ
 ಕೃತ್ಯೋತ್ತರಂ ನೃಪೋ ನಾವೈನ್ನಿಧಿಂ ಲಭ್ಯೈವ ನಿರ್ಧನಃ
 ಪಾಲ್ಯಮಾನಾಃ ಪ್ರಜಾಃ ಸರ್ವಾಃ ಪ್ರಜಾನಾಥೇನ ಪುತ್ರವತ್
 ಅವೇತ್ಯ ತಂತುಮಂತಂ ತಂ ತುಷ್ಯಂತಿ ಸ್ಮ ಗೃಹೇಗೃಹೇ
 ನರಾಣಾಮುತ ನಾರೀಣಾಮಯೋಧ್ಯಾಯಾಂ ಮಹೋತ್ಸವಃ
 ಅಭೂದಭೂತಪೂರ್ವೋತ್ರ ಸೇವಕಾ ನನೃತುರ್ಜಗುಃ
 ಸುತಾನನೇಂದುರಾನಂದಂ ನಿಸ್ಯೇ ರಾಜ್ಞಿ ಕುಮುದ್ವತೀ
 ಮನೋರಥಾರಣ್ಯವಂ ರಾಜ್ಞಃ ಪೂರ್ಣತಾಂ ತೋರ್ಣಮಾನಯತ್
 ಜಾತಾಃ ಕುಮಾರಾನಭೈತ್ಯೈ ಪುರಾನ್ಯಾಲಂಭತೋ ನೃಪಃ
 ಪುರೋಧಸಂ ಪುರೋಧಾಯ ಜಾತಕರ್ಮಾಕರೋಚ್ಛುಚಿಃ
- || ೩೪ ||
	೩೫	
	೩೬	
	೩೭	
	೩೮	
	೩೯	
	೪೦	
	೪೧	

ಯಥೈವಾಸಂಖ್ಯತಾಂ ಯಗತಾ ವಿಪ್ರೈರುಕ್ತಾಃ ಸುತಾಶಿಷಃ
 ತಥೈವ ರಾಜ್ಞಾ ವತ್ತಾನಿ ವಿತ್ತಾನಿ ಬ್ರಹ್ಮಮಂಡಲೇ
 ಸಹಿತಃ ಸ್ವಹಿತೈ ರಾಜಾ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈಃ ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಭಿಃ
 ಅನಂತನಾನ್ವ ಶ್ಚಕ್ಷುಃ ನಾಮ ನಾರಾಯಣಸ್ಯ ಸಃ
 ರಾಮಃ ಸರ್ವಾಭಿರಾಮತ್ಪಾದಾತ್ಮ ರಾಮತ್ವತೋಪಿವಾ
 ದೇವೋ ಮಂಕತಶ್ಯಾಮ ಇತಿ ವಾ ರಾಮನಾಮಕಃ
 ನಿತ್ಯಂ ರಮಾಭಸಂಬಂಧಾದ್ಧಾನಂ ಶ್ರೀಶ್ಚಸ್ಯ ಹೇತಿ ವಾ
 ರಾಮಾಣಾಂ ಹೃದ್ಯಭಾವಾದ್ಧ್ಯಾನಂ ತಂ ಸಜ್ಜನಾ ವಿದುಃ
 ಸಾಧು ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಗುಣೋಪೇತೇ ಲಕ್ಷ್ಮ್ಯಣೋ ನಾಮತೋಭವತ್
 ಸೌಮಿತ್ರರಗ್ರಜೋ ಲೋಕೇ ಶತ್ರುಘ್ನೋವರಜೋ ಮತಃ
 ಕೈಕೇಯ್ಯಾ ನಂದನಂ ಪ್ರಾಹುರ್ಭರತಂ ಭರಿತಂ ಗುಣೈಃ
 ಕುನಾರಾಸ್ತೇ ಕುನಾರಾಭಾ ಏವಂ ನಾಮಾನಿ ಭೇಜಿರೇ
 ಸಂಸ್ಯಾರ್ಥ ಕಾರಯಾಮಾಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈರ್ವೇದವಾರಗೈಃ
 ಅಪ್ಯನ್ನಪ್ರಾಶನಾರ್ದೀ ಸಃ ನಂದನಾನಾಂ ನರಾಧಿಪಃ
 ಉಪನೀತಾ ವಿನೀತಾಸ್ತೇ ಜಗ್ಯುಹುಃ ಸಾಂಗನಾ ಗಮುಂ |
 ಅಸ್ಮಾಣಿ ಚ ಸಮಸ್ತಾನಿ ಧನುರ್ವೇದಂ ಪರಾಃ ಕಲಾಃ

|| ೪೨ ||

|| ೪೩ ||

|| ೪೪ ||

|| ೪೫ ||

|| ೪೬ ||

|| ೪೭ ||

|| ೪೮ ||

|| ೪೯ ||

ಶಾಂತಾದಂತಾಃ ಪರಾಕ್ರಾಂತಾಃ ಕಾಂತಿಮಂತೋ ಗುಣಾಧಿಕಾಃ |

ಶ್ರೀಮಂತಃ ಕಿರ್ಮಂತಶ್ಚ ದೇವಾಶ್ಚೇ ಧರಣೀಂ ಗತಾಃ || ೫೦ ||

ಆತ್ಮಾನ ಇವ ತಾತಸ್ಯ ಗುರುಣಾಂ ಕಿಂಕರಾ ಇವ |

ಜಗತಾಮಿವ ದೈವಾನಿ ಮಾತ್ಮಣಾಮಿವ ಬಾಲಕಾಃ || ೫೧ ||

ಶಯಾ ನಮಾಸೀನ ಮಥಸ್ಥಿತಂ ಗತಂ |

ಪ್ರಪ್ರೇಡಿತಂ ಪ್ರಸ್ತುತಮಗ್ರಜಂ ಹರಿಂ ||

ಕ್ಷಣಂ ಚ ನಾಮುಂಚತಲಕ್ಷ್ಮಣೋ ಗುರುಂ |

ಶತ್ರುಘ್ನ ಏವಂ ಭರತಂ ನಿಜಾಗ್ರಜಂ || ೫೨ ||

ಲೀಲಾಭಿಃ ಸ್ಮಿತಲಸಿತೈದಪಾಂಗಭೃಂಗೈ-

ರ್ವಾಣೀಭಿಃ ಪ್ರಮುಷಿತವಾಣಿಸೀ ಮನೋಭಿಃ |

ಆನಂದಂ ನಿಜಜನವ್ಯಂದಮಿಂದಿರೀತೋ

ರಾಮಾತ್ಮಾ ಸಮಗವಃಯತ್ಸುಮಂಗಲಾಂಗಃ || ೫೩ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಂಗ್ರಹ ರಾಮಾಯಣೇ ಬಾಲಕಾಂಡೇ ರಾಮಾಂಕೇ

ತೃತೀಯಃ ಸರ್ಗಃ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು

- ಅಭೋ ರಾಜಾ ದಶರಥೋ ಪುತ್ರಾಣಾಂ ಪುತ್ರವತ್ಸಲಃ |
 ಚಿಂತಯಾಮಾಸ ದಾರಾರ್ಥಂ ಸಾಮಾತ್ಯಃ ಸಮಹೀನಪತಿಃ || ೧ ||
- ಚಿರಂ ಚಿಂತಯತಾ ತೇನ ಸಮಾಜೇ ಸಮದೃಶ್ಯತ |
 ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಂ ಸತಾಂ ಮಿತ್ರಂ ಕಾರ್ಯಸ್ಯೇವ ವಿನಿರ್ದಯಃ || ೨ ||
- ಪ್ರತ್ಯುತ್ಥಾಯ ಸೃಪಃ ಪ್ರೀತಃ ಪ್ರದಾಯ ಪರಮಾಸನಂ |
 ಸವಸಿಷ್ಠೋ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠ ಮಭಿಪೂಜ್ಯೇದಮಬ್ರವೀತ್ || ೩ ||
- ಭಗವನ್ ಭಗವದ್ಭಕ್ತಾಃ ಪರಿಪೂರ್ಣಾಃ ಸ್ವಭಾವತಃ |
 ತಥಾಪಿ ವಯಮಾತ್ಮಾರ್ಥಂ ಕುರ್ನೋವಃ ಕರ್ಮವಾಂಛಿತಂ || ೪ ||
- ನನು ನಾರಾಯಣಸರಾಸ್ತದ್ಭಕ್ತಾನುಗ್ರಹಾರ್ಥಿನಃ |
 ಜಗತ್ಕಟಿಂಶಿ ನಾತ್ಮಾರ್ಥಂ ಭಾಸ್ವರಾ ಇವ ಭಾಸ್ವರಾಃ || ೫ ||
- ಮಹೀಪಾಲವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಮಹಿದೇವೋಭ್ಯುಭಾಷತ |
 ಮಹಾವಶ್ಯಸ್ಯ ಮಹತೋಯುಕ್ತಮೇತತ್ತವೋದಿತಂ || ೬ ||
- ರಕ್ಷೋಭ್ಯಾಮತಿರೂಪ್ತಾಭ್ಯಾಂವಿಹತೌ ಮೇ ಮುಹುರ್ಮುಹುಃ |
 ಯಜ್ಞಾಸ್ತದ್ರಕ್ಷಣೋದ್ಧೇಶೀ ತ್ವಾಮಹಂ ಶರಣಂ ಗತಃ || ೭ ||
- ಅನಧ್ಯಯೋಃ ಶಂಭಃವರಾದವಧ್ಯಾನಕೃತೋಃ ಸತಾಂ |
 ಮುಚ್ಯಾಪೋಪಿ ತಯೋರ್ನೋಘಃ ಸ್ಯಾದಗ್ನಿಹುದಯೋರಿವ || ೮ ||

ಜೈಷ್ಠಂಶ್ರೇಷ್ಠಂ ತವ ಸುತಂ ರಾಮಂ ರಾಜೀವಲೋಚನಂ |
 ನಿಯುಂಕ್ಷ್ಯ ತದ್ವಧಾಯಾಸು ಶ್ರೇಯಸ್ತೇ ಭವಿತಾಧ್ರುವಂ || ೯ ||
 ವೇದಾಹಂ ವೇದಸಂವೇದ್ಯಂ ತೇಜೋ ರಾಜನ್ ಸುತಸ್ಯ ತೇ |
 ಸುರಾಸುರೈರಪ್ರಧೃಷ್ಯಂ ವಶಿಷ್ಠಾ ದ್ಯಾಶ್ಚ ತೇ ದ್ವಿಜಾಃ || ೧೦ ||
 ಇತಿ ತಸ್ಯ ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಮುಮೋಹ ಸಮಹೀನತಿಃ |
 ವಿಶ್ರಸ್ತೋ ನಿಜವೃತ್ತಸ್ಯ ವಿರಹಾನಲ ಶಂಕಯಾ || ೧೧ ||
 ಲಬ್ಧ ಸಂಜ್ಞೋ ಮುಹೂರ್ತೇನ ಮುಹುರಾತೋಽ ನರೇಶ್ವರಃ |
 ವಿನಿಶ್ಚಸ್ಯ ಮುನಿಶ್ರೇಷ್ಠಂ ದೀನೋ ದೀನಮಭಾಷತ | || ೧೨ ||
 ಸುಕುಮಾರಂ ಕುಮಾರಂ ಮೇ ಸುಖಂ ಸುಖವಿವರ್ಧಿತಂ |
 ಅನಸ್ತೃಷ್ಟಮಯುದ್ಧಜ್ಞಂ ನ ರಾಮಂ ನೇತುಮರ್ಹಸಿ || ೧೩ ||
 ನನ ವರ್ಷ ಸಹಸ್ರಾಣಿ ಪರಿತಪ್ತಃ ಸುತಾಶಯಾ |
 ರಾಮಾನನೇಂದುನೇದಾನೀಮಹಮಾನಂದಿತೋ ಮುನೇ || ೧೪ ||
 ಸೋಹಂ ಮುಹೂರ್ತಮಪ್ಯೇನಂ ಹಿತ್ವಾ ನ ಸ್ಥಾತುಮುತ್ಸಹೇ |
 ಮಮ ಪ್ರಾಣ ಇವ ಬ್ರಹ್ಮನ್ ತಸ್ಮಾದ್ರಾವೋ ನ ನೀಯತಾಂ
 ಮಾಯುಭೀರಾಕ್ಷಸೈರ್ಯೋದ್ಧಂ ಮಾಂ ಮುಹುರ್ಜಿತಕಾಶಿನಂ |
 ಚತುರಂ ಚತುರಂಗೇಣ ಚಕ್ರೇಣ ಸಹಿತಂ ನಯ || ೧೫ ||

ಯದಿ ರಾವಣ ಮಾಶ್ರಿತ್ಯೈ ಯುಷ್ಮಾನ್ನಿಷ್ಟಂಶಿ ರಾಕ್ಷಸಾಃ |
 ಪ್ರಾಪ್ತಃ ಸರ್ವ ವಿನಾಶೋ ನೋ ಜಗತ್ಸ್ಯಾದಧರೋತ್ತರಂ || ೧೭ ||
 ಸವಾಸವಾಃ ಸುರಗಣಾ ಯನ್ನಾನ್ವೈವ ಪ್ರದುದ್ಯುಪುಃ |
 ನೈರಂ ಸೈರಂ ಕಥಂ ಯಾಮ ತೇನ ತತ್ರಾನುಚಿಂತ್ಯತಾಂ || ೧೮ ||
 ಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣಾರ್ಥೇ ದೇಹೋಯಂ ಧಾರ್ಯತೇ ಕ್ಷತ್ರಬಂಧುನಾ |
 ತಸ್ಮಾದ್ಯಾವಾನ್ ಮಮಪ್ರಾಣಾಸ್ತಾವದ್ಯೋತ್ಸ್ಯಾಮಿವೋರಿಪೂನ್
 ಇತಿ ತದ್ವಚನಾಜೈನ ಪ್ರಜ್ಜಾಲತ್ತಾಪಸಾನಲಃ |
 ನಿಶಾಚರಾಪರಾದಾಪೈಃ ಶುಷ್ಯವ್ರತೈಃ ಪುರಾಜ್ಜಲನ್ || ೨೦ ||
 ಕೋನಾಟೋಪಂ ಮುನೇರ್ವೀಕ್ಷ್ಯೈ ವಸಿಷ್ಠೋ ನೃಪಮಬ್ರವೀತ್
 ಪ್ರತಿಶ್ರುತಂ ತ್ವಯಾ ರಾಜನ್ ಕುರ्याಮಿಷ್ಟಮಿತಿ ಧ್ರುವಂ || ೨೧ ||
 ಅಭ್ಯಾಗತಾಯ ವಿಪ್ರಾಯ ಶ್ರೋತ್ರಿಯಾಯ ಇಯಕ್ಷವೇ |
 ವೈಷ್ಣವಾಯ ಪ್ರತಿಶ್ರುತೈ ನಾಕರ್ತುಂ ರಾಘವಾರ್ಹಸಿ || ೨೨ ||
 ಮಹಿಮಾಹಿಮಹಾನಸ್ಯ ತ್ವಪ್ತುತ್ರಸ್ಯ ಸುಸಂವೃತಃ |
 ಯೇನಾಯಂ ಕುಪಿತೋ ಲೋಕಾನ್ನಿದರ್ಹಹೇಚ್ಚ ಚತುರ್ದಶ || ೨೩ ||
 ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರೋಽಪಿ ತೇಜಸ್ವೀ ನಾರಾಯಣ ಪರಾಯಣಃ |
 ಸಮರ್ಥಸ್ಯಾಪಿ ತೇಸೂನೋಃ ಸಹಾಯತ್ವಂ ಗಮಿಷ್ಯತಿ || ೨೪ ||

ಜಯಾಸುಪ್ರಭಯೇಃ ಪೂರ್ವಂ ಜಾತಂ ಯದ್ವಕ್ಷ್ಯಕನ್ಯಯೋಃ |
 ತದಸ್ಮಿ ಶತಕಂ ನೇದ ಸೋನ್ಯಚ್ಚಾಗ್ರೇ ಮಹೀಸುರಃ || ೨೫ ||
 ತಸ್ಮಾದ್ರಾಮೇಣ ರಾಜೇಂದ್ರ ಗಂತವ್ಯಂ ಮುನಿನಾ ಸಹ |
 ಹಂತವ್ಯಂ ರಾಕ್ಷಸಕುಲಂ ತ್ರಾತವ್ಯಂ ಯಜ್ಞಕರ್ತೃ ತತ್ || ೨೬ ||
 ವಸಿಷ್ಠ ವಾಕ್ಯಮಾಕರ್ಣ್ಯ ರಾಘವೋ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣೌ |
 ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ಸುಪ್ರೀತಃ ಕೌಶಿಕಾಯ ಸಮರ್ಪಯತ್ || ೨೭ ||
 ದೋರ್ದಂಡಾಪಿತ ಕೋದಂಡೌ ಶುಭಾಲಾಪೌ ಕಲಾಪಿನೌ |
 ಕಿಶೋರಾವಪಿ ಶೂರೌ ತೌ ಸುಸ್ಮಿತೌ ಮುನಿಮೀಯತುಃ || ೨೮ ||
 ಮುಮುದುಸೌ ಪ್ರಜಾವೀಕ್ಷ್ಯ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಾಸುಯಾಯಿನೌ |
 ವಾಗೀಶಮನುಗಚ್ಛಂತಾವಿಂದ್ರಾವಿಷ್ಣೋ ಇವಾಮತೌ || ೨೯ ||
 ಅಧ್ಯರ್ಥಯೋಜನಾಧ್ಯಾನಂ ಗತ್ವಾಗತಿ ವಿದಾಂ ವರಃ |
 ಸರಯ್ವಾ ಉತ್ತರತಿರೇ ಕೇಶವಂ ಕೌಶಿಕೋಬ್ರವೀತ್ || ೩೦ ||
 ತಾತ ಮಂತೌ ಪ್ರವಕ್ಷ್ಯಾಮಿ ಬಲಾಮತಿಬಲಾಮಪಿ |
 ಕ್ಷುತ್ರಿಸಾಸಾದಿಶಮನೌಬ್ರಹ್ಮೀಕೌ ಸರ್ವಕಾಮದೌ || ೩೧ ||
 ಇತಿ ಬ್ರುವಾಣಾದ್ವಿಪ್ರೇಂದ್ರಾನ್ಯಂತ್ರೈ ಶುಶ್ರಾವ ಮಾಧನಃ |
 ಸರ್ವಜ್ಞಃ ಪೂರ ಕಾಮೇಪಿ ಶಿಷ್ಯಾಚಾರಾನುಶಿಕ್ಷಕಃ || ೩೨ ||

ಮುನಿನಾ ಲಾಲಿತೌ ಕಾಮಂ ನರದೇವ ಕುಮಾರಕೌ |
 ನಿಶಾಯಾಂ ಸರಯೂತಿರೇ ರೇಮಾತೇ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣೌ || ೩೩ ||
 ಸಾಂಧ್ಯಂ ಕೃತ್ಯಂ ತತಃ ಕೃತ್ವಾ ಪ್ರಭಾತೇ ಸುಪ್ರಭಾಯಯುಃ |
 ಆಶ್ರಮಂ ಸರಯೂ ಗಂಗಾ ಸಂಗಮೇನಂಗವಲ್ಲಭಂ || ೩೪ ||
 ಯತ್ರ ಹೈಮವತೀ ಕಾಂತಲೋಚನಾನಲಜಿಹ್ವಯಾ |
 ಅನಂಗೋನಂಗತಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತಸ್ತಾಂ ರಾತ್ರಿಂ ತತ್ರತೇವಸನ್ || ೩೫ ||
 ಕೌತೂಹಲೇನ ಮಹತೌ ಮಹಾಮುನಿಗಣಾ ಹರಿಂ |
 ಅರ್ಚಯಾಂ ಚಕ್ರೀ ತತ್ರ ರಾಮನಾಮಾನಮಾಗತಂ || ೩೬ ||
 ಮುನಯೋ ವಿನಯೋವೇತಾಃ ಸಶ್ಯಂಕೋ ರಾಘವಾನನಂ |
 ಸುಭಾತಂ ನ ಇತಿ ಪ್ರೀತಾಃ ಸಂಧ್ಯೋವಾಸ್ತಿಂ ಪ್ರಚಕ್ರೀ || ೩೭ ||
 ಉಪಸ್ಥಿತಾಮುಪಾರುಹ್ಯ ನಾನಂ ನವರಾತ್ಮಜೌ |
 ಸವಿಪ್ರೌತೇರತುರ್ಗಂಗಾಂ ಸುಸ್ವನಾಂ ಸರಯೂ ಜಲೈಃ || ೩೮ ||
 ದೃಷ್ಟ್ವಾ ವನಂ ತತೋ ಘೋರಂ ಗರ್ಜ್ಞನ್ ಪಪ್ರಚ್ಛರಾಘವಃ |
 ಮುನಿಶಾರ್ದೂಲ ಕಸ್ಯೇದಂ ವನಂ ಘೋರಮಹೋ ಇತಿ || ೩೯ ||
 ಇತ್ಯುಕ್ತಃ ಪ್ರೋಕ್ತನಾನ್ ವಿಪ್ರೋ ರಾಮೈತೇ ವಿಷಯಾಃ ಪುರಾ |
 ಮಲಯಶ್ಚ ಕರೂಶಾಶ್ಚಸ್ತ್ರೇತೌ ಇಂದ್ರಪ್ರಸಾದತಃ || ೪೦ ||

ಸಕೇತು ನಾನೋ ಯಕ್ಷಸ್ಯ ತಾಟಕಾತನಯಾಪುರಾ |
 ಏವಧ್ಯಾಬ್ರಹ್ಮವರತೋ ನಾಗಾಯುತಬಲಾಭವತ್ || ೪೧ ||
 ಭಾರ್ಯಾಸುಂದಸ್ಯ ಮಾರಿಚಮತಾಸಾಗಸ್ತ್ಯತಾಪತಃ |
 ರಕ್ಷಸ್ತ್ವಂ ಸಸುತಾಂ ಪ್ರಾಸ್ಯ ನರಾನತ್ತ್ರೈತಿಸಿದ್ಧಯಾ || ೪೨ ||
 ಪಶ್ಯಗೋಬ್ರಾಹ್ಮಣಗಣಕಪಾಲಾಸ್ಥಿ ಕಲಾಪಕಂ |
 ತ್ವಾದ್ರಶಾನಾಂ ಸುದುರ್ಧರ್ಶಂ ಮಾನ್ಯಂ ಕಿಂ ಮನ್ಯತೇ ಭವಾನ್ ೪೩
 ಉಕ್ತ್ವೇತಿ-ಮೌನತಾಂ ಯಾತೇ ಮುನೌ ಮುನಿಜನಪ್ರಿಯಃ |
 ಪ್ರಾವಿಶತ್ಸಹಿತಸ್ತಾಭ್ಯಾಂ ತಾಟಕಾಭವನಂ ವನಂ || ೪೪ ||
 ಚಾಪಂ ಚಾಪಧರಶ್ರೇಷ್ಠೇ ಜ್ಯಂಭಯತ್ಯದಹತ್ಕ್ಷಣಾತ್ |
 ಸ್ಫುಲಿಂಗವತ್ಸೇವಿಷ್ಣಾರಃ ತಾಟಕಾಕರ್ಣಕೋಟಿರಂ || ೪೫ ||
 ಯಾವದ್ವಿಷ್ಣಾರಸಂತ್ರಸ್ತಾ ವನಾನ್ಮೃಗಖಗಾದಯಃ |
 ನೋಕ್ತಿತಾಃ ಪ್ಲೋಕ್ತಿತಾತಾವದಾಸಪಾತಕ್ಷಪಾಚೇರಿ || ೪೬ ||
 ಮಹಾಕಾಯಾಂ ಮಹಾವೀರ್ಯಂ ವ್ಯಾತ್ತಾನನಮಹಾಗುಹಾಂ |
 ಅವೇಕ್ಷೋದ್ಯತಹಸ್ತಾಂ ತಾಂ ರಾಮಸ್ತಸ್ಯಾ ವನಾಕುಲಃ || ೪೭ ||
 ನಾತ್ಯೇವಾತ್ಯಂತಸಂವೇಗಾಭೂಯಃ ಕೋಲಾಹಲಃ ಸ್ವನಾಃ |
 ರಾಕ್ಷಸೀಸ್ಥಾರಜೋವರ್ಷಂ ರಾಜಪುತ್ರೇ ವನರ್ಷ ಹ || ೪೮ ||

- పునర్మాయావినిం దృష్ట్వా శీలాజాలాభివర్షిణీం |
 ಚಕರ್ತಾಸ್ಯಾಃ ಕರಾಘೋರಾಪತ್ರಿಭ್ಯಾಂ ಪತ್ರಿಕೇತನಃ || ೪೯ ||
 -ಸೌಮಿತ್ರೀಣಾ ವಿವೃಕ್ಣೇಷ್ಠ ನಾಸಿಕಾ ಕಾಮುರೂಪಿಣೀ |
 ಅಂತರ್ಹಿತಾಸಾಧ್ಯಹಿತಾಶಸ್ತ್ರವೃಷ್ಟಿಮವಾಕಿರತ್ || ೫೦ ||
 ಮುನಿರೂಚೀ ತದಾ ರಾಮಂ ವನಿತಾನಧಲಜ್ಜಿತಂ |
 ವತ್ಸೈ ಸಜ್ಜನಕೃತ್ಯೇಯಂ ಹನ್ಯತಾಂ ಹನ್ಯತಾಮಿತಿ || ೫೧ ||
 ಚಕ್ರವತ್ ಸರಿವೃತ್ತಾಂ ತಾಂ ಚಕ್రಭೃತ್ಪ್ರಹಸನ್ನಿವ |
 ಅಪ್ರయాಸಃ ಕ್ಷಣೇನೈವ ಚಕಾರ ಶರಸಂಜರೇ || ೫೨ ||
 ತಮಾಪತಂತಿಮನಲೋಕ್ಯವುಂಸಾ |
 ಸ್ವಧರ್ಮಮಾರ್ಗಂ ಭಗವಾನ್ విధిత్పుః
 ಉರಃ ಕನಾಟಂ ಖಲು ತಾಟಿಕಾಯಾಃ |
 ಸ್ವಪಾಟವಾತ್ಪಾಟಿತವಾಂಛರೇಣ || ೫೩ ||
 ಜಯ ಜಯ ಜಗತಾಂ ಪತೇ ನಮಸ್ತೇ |
 ಭವತು ಜಯಾಕುರ ಏಷ ಕಲ್ಪವೃಕ್ಷಃ

ಇತಿ ವದದಭಿನಂದಿನಾಕಿವೃಂದಂ |

ಕುಸಮಚಯಂ ಪ್ರವರ್ಷರಾಮಮೌಳಂ

|| ೫೪ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಂಗ್ರಹ ರಾಮಾಯಣೇ ಜಾಲಕಾಂಡೇ ರಾಮಾಂಕೇ

ಚತುರ್ಥಃ ಸರ್ಗಃ

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು

|| ಶ್ರೀಃ ||

ಸಾನುಜಃ ಸಜಗನ್ನಾಥೋ ಮಾನಿತೋ ಮುನಿನಾ ಭೃತಂ |

ಉಷಿತಸ್ತತ್ರೈತಾಂ ರಾತ್ರಿಂ ಪ್ರಭಾತೇ ನಿಯಮಂ ವ್ಯಧಾತ್ || ೧ ||

ಋಷೀರಹಸಿ ರಾಮಾಯ ದದಾವಸ್ತ್ರಾಣಿ ಸರ್ವಶಃ |

ವೈಷ್ಣವಂ ಬ್ರಾಹ್ಮಮಸ್ತ್ರಂಚ ಶೈವಾಗ್ನೇಯಾದಿಕಾನಿಚ || ೨ ||

ಉಪಸಂಹಾರರೂಪಾಣಿ ಜ್ಯಂಭಕಾಸ್ತ್ರಾಣ್ಯುಪಾದಿತತ್ |

ಸ್ವಕೀಯಕರ್ತವ್ಯತಯಾ ಸರ್ವಜ್ಞಾಯ ಜಗದ್ಭೃತೇ || ೩ ||

ಬ್ರಹ್ಮಾದಯೋ ಹ್ಯಸ್ತ್ರರೂಪಾಃ ಪರಿನಾರ್ಯಾರ್ಯಸಂಮತಂ |

ಪ್ರೀಚುಃ ಪ್ರಾಂಜಲಯಃ ಸ್ವಾಮಿನ್‌ಕಿಂಕರಾಸ್ತೇ ವಯಂತ್ರಿತಿ || ೪ ||

- ಸೌಮಿತ್ರೀರವ್ಯಮಿತ್ರೈಚ್ಛಿದ್ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಾದನಾಪ್ತವಾನ್ |
 ಸಮಸ್ತಾನಿ ಮಹಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಬ್ರಾಹ್ಮಾದಿನಿ ಬೃಹಸ್ಪತೋಃ || ೫ ||
- ತಾನನುಜ್ಞಾಪ್ಯಕಾಕುತ್ಸ್ಥೋಗಚ್ಛನ್ ಪಪೃಚ್ಛ ಸರೃವಿತ್ |
 ಪಶ್ಯನ್ನಾಶ್ರಮಮಾರಾತ್ರೇಃ ಕೋಯಂ ದೇಶ ಇತ್ತಿದ್ವಿಜಂ || ೬ ||
- ತಮಬ್ರವೀತ್ ಗಾಧಿಸುತಸ್ತಾತಾಯಂ ಪರಮಾಶ್ರಮಃ |
 ಅಧಿಸ್ಥಿತಃ ಪುರಾಸಾಕ್ಷಾತ್ಪುಣ್ಣನಾ ಪ್ರಭವಿಷ್ಣುನಾ || ೭ ||
- ಬಹವೋತ್ತತಸ್ಯಂತಃ ಸಿದ್ಧಾಃ ಸಿದ್ಧಾಃ ಸಿದ್ಧತ್ವಮಾಯಯಃ |
 ತಸ್ಮಾತ್ಸಿದ್ಧಾಶ್ರಮೋನಾಮ ಸಿದ್ಧೇದಾರ್ತಾಹ್ಯಧೋಕ್ಷುಜಃ || ೮ ||
- ಬಲೇರ್ಬಲೇನ ಸಂತ್ರಸ್ತೈರ್ದೇವೈರತ್ರಾರ್ಥಿತೋ ಹರಿಃ |
 ಕಶ್ಯಪೇನಾಪಿ ತಪಸಾ ತತೋದಿತ್ಯಾಃ ಸುತೋಭವತ್ || ೯ ||
- ವಾಮನೋ ವಾಮನೇತ್ಪ್ರೀಸೌ ವಾಮನವಾಮರದ್ವಿಷಾಂ |
 ಆಯಾಚತಬಲೇಸ್ತ್ರೀಣಿ ಪದಾನಿಕಿಲ ಲೀಲಯಾ || ೧೦ ||
- ದತ್ತಮಾತ್ರೇ ಬಲೀಂದ್ರೇಣ ಭೂಲೇ ತ್ರಿಪದಾಹ್ಲಯೇ |
 ಆಣೋರಣೀಯಾನ್ಯ ಹತೋ ಮಹೀಯಾನ್ ಭಗವಾನಭೂತ್ || ೧೧ ||
- ತಸ್ಯ ತ್ರಿವಿಕ್ರಮಸ್ಯಾಯ ಮಾತ್ರಮಶ್ಚಿತ್ತ್ರವಿಕ್ರಮ |
 ವಯಂಚಾನ್ಯೇ ಚ ಮುನಯೋ ವಸಾಮೋತ್ರಮಹಾಮುನೇ || ೧೨ ||

ಇತ್ಯಾಲಪಂತಸ್ತಾಲಾಪಾಂಶ್ಚೇ ತಮಾಶ್ರಮಮಾವಿಶನ್ |
 ಉತ್ಸ್ರವೋ ಮುನಿನೇತ್ರಾಣಾಂ ಭಾಸ್ವರೋವ್ಯಭಿಮಾವಿಶತ್
 ಸಪ್ತರ್ಷಿಭಿಃ ಸಮೇತೋಽಥ ಷಡ್ಧನ ಪರಿಕಲ್ಪಿತಂ |
 ಕೌಶಿಕಃ ಕೋಸಲೇಂದ್ರಸ್ಯ ಯಜ್ಞಮಾರಭತಾಜ್ಞಯಾ || ೧೪ ||
 ತತಃ ಪಷ್ಠೇಭ್ಯುಭೂಯಿಷ್ಠೈ ಸಂಪ್ರವೃತ್ತೇಕ್ರತೂತ್ತಮೇ |
 ಜಜ್ವಾಲ ವೇದಿಃ ಸಕಲಾ ಹಾಹಾಕಾರೋ ಮಹಾನಭೂತ್ || ೧೫ ||
 ಆಕರ್ಣ್ಯ ಪೇಕಲಕಲಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ದೃಷ್ಟ್ವಾ ಚ ರಾಕ್ಷಸೌ |
 ಉದ್ಯುಚ್ಛೇಲಕ್ವಣೇತ್ಯುಕ್ತ್ವಾ ಚಾಪಂ ಚಾದತ್ತ ರಾಘವಃ || ೧೬ ||
 ನಸ್ರಾದೂಷಯತಾಂ ಯಾವತ್ತೌಶೋಣಿತವಮದ್ರವೈಃ |
 ಯಜ್ಞಂ ಯಜ್ಞೇಶ್ವರಸ್ತಾವತ್ ಘೋರಂ ಶರಮಮುಂಚತ || ೧೭ ||
 ರಾಮ ಮುಕ್ತೇಷು ನಿರೈಣ ವಿದ್ರುತ್ಯತಯೋಜನಂ |
 ಮಾರಿತೋಸ್ಥೀತಿ ಮಾರೀಚೋ ಮಮಜ್ವಲವರ್ಣಾಣವೇ || ೧೮ ||
 ಜ್ವಲನಜ್ವಾಲಮಾದಾಯ ಸಪುನಃ ಸಾಯಕಾಂತರಂ |
 ಸುಬಾಹುಂಚಿ ಮಹಾಬಾಹುಂ ನಿನ್ಯೇ ಯಮನಿಕೇತನಂ || ೧೯ ||
 ಪುನಶ್ಚಾಪಾತಯದ್ಭಾಣೈಃ ಶಿರಾಂಸಿ ಪಿಶಿತಾನಾಂ |
 ತಾಲಾನಾಮಿವ ಪಕ್ವಾನಿ ರಾಮಃ ಕೇಚಿತ್ಪ್ರರಾದ್ರವನ್ || ೨೦ ||

ಉದವಸ್ಯ ದ್ವಿಜೋ ಯಜ್ಞಂ ಮುನಿಮಂಡಲಸಂವೃತಃ |
 ಪ್ರಶಶಂಸ ಭೃಶಂ ರಾನುಮಾಶೀರ್ಭಿರಭಿಪೂರಯಸ್ || ೨೧ ||
 ತಸ್ಯಾಂ ರಾತ್ರಾಂ ವ್ಯತಿತಾಯಾಂ ಮುನೀಂದ್ರೋ ಮುನಿಸಂಸದಿ |
 ಸಾನುಜಂ ಪ್ರತ್ಯುವಾಚೇದಂ ಮಧುರಂ ಮಧುಸೂದನಂ || ೨೨ ||
 ಸ್ವಯಂವರೋ ವರೋನಾಮು ಜಾನಕ್ಯಾ ಭುವಿ ಘೋಷ್ಯತೇ |
 ಮಹೋತ್ಸ್ರವೋತ್ಸ್ರಕಾಃ ಸರ್ವೇ ವಿದೇಹಾನ್ ಯಾಂತ್ಯಹೋಜನಾಃ
 ತಾಮಿಚ್ಛಂತೋ ಹಿ ಗಚ್ಛಂತಿ ರಾಜಾಸೋ ರಾಜನಂದನ |
 ಯಾಸ್ಯಾಮೋ ವಯಮಸ್ಯತ್ರ ದ್ರಕ್ಷ್ಯಾಮಸ್ತಂ ಮಹೋತ್ಸ್ರವಂ || ೨೪ ||
 ಏವಮುಕ್ತ್ವಾ ಮುನಿವರೋ ಮುನಿಭಿಃ ಪರಿವಾರಿತಃ |
 ಸ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ಪ್ರಾಯಾದುತ್ತರಾಂ ದಿಶಮುತ್ತಮಾಂ || ೨೫ ||
 ನದರಾಜಸ್ಯ ಶೋಣಸ್ಯ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಪ್ರಾಂತಂ ಮಹಾಮುನಿಃ |
 ಉವಾಸ ತತ್ರ ತಾಂ ರಾತ್ರೀಂ ಸಹಶಿಷ್ಯೈಃ ಸರಾಭವೈಃ || ೨೬ ||
 ಪುರಾ ಕುಶಿಕಪುತ್ರಾಣಾಂ ದೇಶಾಂಸ್ತಾನವಲೋಕಯನ್ |
 ಕಥಾಂ ಸಕಥನೀಯಾನಾಂ ಕಥಯಾಮಾಸ ತಾಪಸಃ || ೨೭ ||
 ಕುಶನಾಭಸುತಾದ್ಯುಪಾಕೃಶಪೌತ್ರಾನ್ಯಹಾಬಲಾತ್ |
 ಗಾಧಿನಾನ್ನೋನ್ನಿಜಂ ಜನ್ಯ ರಾನುಯಾಹಸ್ಯ ಕೌಶಿಕಃ || ೨೮ ||

ಪ್ರಾತಿಷ್ಠಂತೆ ತತಃ ಪ್ರಾತಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಃರಾಘವ್ಯಾನಿತಾಃ |
 ಅನಾಯ ಜಾನವಿಂಪ್ರಾಪ್ಯ ಮಧ್ಯಾನ್ಯೇ ವಿಶ್ರಮಂ ಯಯುಃ ೨೯
 ಸಾನುಜಪ್ತತ್ರ ಕಾರುತ್ಯೋ ಹವಿರ್ಭುಕ್ತಾ ಮೃತೋಪಮಂ |
 ಜ್ಞಾನಂಚ ಪಸೃಚ್ಛ ಮುನಿಂ ವಿಜ್ಞಾನಾಯ ಸತಾಂ ಪ್ರಭುಃ|| ೩೦ ||
 ಇಯಂ ಗಂಗಾ ಕುತೋ ಜಾತಾಗಾಂ ಜಗಾಮ ಕಥಂಪುನಃ |
 ರಾಘವೇಣೇತ್ಯಭಿಹಿತೋ ಹಿತಾಯೋಚೇ ಸತಾಂ ಮುನಿಃ || ೩೧ ||
 ಅಭೂತಾಮದ್ಭುತಗುಣೇ ಉಭೇ ಹಿಮವತಃ ಸುತೇ |
 ಗಂಗಾಗಮದ್ಯುಸಿಂಧುತ್ವಂ ಉಮಾಗಿರಿಶದಾರತಾಂ || ೩೨ ||
 ಶಿವಸ್ಯ ಶಿವಯಾ ಸಾರ್ಥಂ ರತಿಯೋಗೋನ್ಮವರ್ತತಃ |
 ದಿವ್ಯವರ್ಷಸಹಸ್ರಂಚ ನೈಕತ್ರಾಪಿ ಪರಾಜಯಃ || ೩೩ ||
 ತದ್ವೀರ್ಯಭೀರುಭಿದ್ಯವೇಃ ಸುರತೇ ವಿಹತೇ ಹರಃ |
 ವಿಸಸರ್ಜ ನಿಜಂವೀರ್ಯಂ ಜಾನ್ವವೀನ್ದ್ರಿ ಭೂಮಿಷು || ೩೪ ||
 ಸರ್ವ್ರಧಾರ್ಯಂ ತದ್ವೀರ್ಯಂ ಸಂಭೂತಂ ಭೂತಿದಂ ಸತಾಂ
 ಶ್ರೀಮಾನ್ ಕುಮಾರಃ ಸ್ಯಂದೋಭೂಚ್ಛಿ ವಯೋರ್ನಂದನಃ ಪ್ರಿಯಃ
 ತಂ ಕಾರ್ತಿಕೇಯಂ ಗಾಂಗೇಯಮಾಗ್ನೇಯಂ ಚ ಪ್ರಚಕ್ಷತೇ |
 ಸೇನಾಸತಿಂ ಸುರಪತಿಯಂ ಕೃತ್ವಾನ್ಯಹನದ್ರಿಪೂನ್ || ೩೫ ||

- ವಾಸುದೇವಪ್ರಸಾದಾಯ ಶಿವಾಭ್ಯಾಂ ತಪಸಿ ಸ್ಥಿತಂ |
 ॥ ೩೭ ॥
 ವಿವಂ ವಿಧಾ ಮಹಾದೇವೀ ಗಂಗಾವತರಣಂ ಶ್ರುಣು |
 ಪುರಾಪಾದೋದಕಂ ಗಂಗಾಚಕ್ರೀಣೋ ವಿಕ್ರಮತ್ರಯೇ |
 ॥ ೩೮ ॥
 ಕುತಶ್ಚಿತ್ತಾರಣಾಜ್ಞಾತಾ ಗಿರೀಭೂರ್ಯೋದಿವಂ ಗತಾ |
 ಭೂಪೋಭೂತ್ಕಗರೋನಾಮು ನಾರಾಯಣಪರಾಯಣಃ |
 ಪೂರ್ಮಜೋ ಭವತಾಂ ಪೂರ್ದಂ ತಪಸ್ತೇವೇ ಸುತೇಚ್ಛಯಾ |
 ॥ ೩೯ ॥
 ಏಕಸ್ಯಾಮೇಕಪುತ್ರೋ ಭೂದೇವನಂಶ್ಚೋಪಮಂಜಸಃ |
 ಅಪರಸ್ಯಾಂ ಪರಾಕ್ರಾಂತಂ ಪುತ್ರೇಷಷ್ಠಿ ಸಹಸ್ರಕಂ |
 ॥ ೪೦ ॥
 ಸಯೋಗೀ ಸಂಗಸಂವಿಗ್ನೋ ನೃಶಂಸತ್ತಂ ಪ್ರಕಾಶಯನ್ |
 ಏಕಪುತ್ರೋ ಜಾತಪುತ್ರಃ ಪಿತ್ರಾತ್ಯಕ್ತೋಽಗಮುದ್ಧನಂ |
 ॥ ೪೧ ॥
 ಅದೀಕ್ಷಿತಾಶ್ವಮೇಧೇನ ಸಗರಃ ಸ ಕದಾಚನ |
 ಶತಕ್ರತುರದೃಶ್ಯೋಸ್ಯ ಮೇಧ್ಯಂ ಹಯಮುಪಾಹರತ್ |
 ॥ ೪೨ ॥
 ಮೇಧ್ಯಮಶ್ವಮಭೀಷ್ಠಂತಃ ಸಾಗರಾ ಅಖನನ್ ಭುವನಂ |
 ಆಸಮುದ್ರಾದಹೋ ತಸ್ಯಾತ್ಪಾಗರಃ ಸಾಗರೋಭವತ್ |
 ॥ ೪೩ ॥
 ಕಸಿಲಾಖ್ಯಂ ಪರಂಜ್ಯೋತಿರಶ್ವಚೋರೋಯಮಿತ್ಯಮೇ |
 ಅಭಿವೇತುರ್ಜಿಘಾಂಸಂತಃ ಪತಂಗಾ ಇವ ಪಾನಕಂ |
 ॥ ೪೪ ॥

ವಾಸುದೇವಸ್ಯ ದೇವಸ್ಯ ಲೋಚನೋನ್ಮಿಲನಾನಲಃ |
 ಅದಹತ್ತಾನ್ವತಚ್ಚಿತ್ರಂ ಸ್ವಸ್ತಂಹಾರಿಣೋ ಹರೇಃ || ೪೫ ||
 ಅಶ್ವಾನೈಷೀ ತತಃ ಪಾರ್ಶ್ವಂ ಅಂಕುಮಾನಾಸಮಂಜಸಃ |
 ನನಾಮ ತಸ್ಮೈನಾಥಾಯ ಕ್ಷಮ್ಯತಾಂ ಕ್ಷಮ್ಯತಾಮಿತಿ || ೪೬ ||
 ಅನುಗ್ರಹಾದನುಗ್ರಾಂ ಗಾಂ ಕಯಣಾಮೃತವರ್ಷಿಣೀಂ
 ಊಚೇ ದೇವೋಹಯಸ್ತಾತ ಯಜ್ಞೇಯೋನೀಯತಾಮಿತಿ || ೪೭ ||
 ಅಶ್ವಾನೀಯ ಕುಮಾರೋಶ್ವಂ ಪಿತಾಮಹಮಖಂ ಮಹಾನ್ |
 ಸಾಧಯಾಮಾಸ ಶಾಂತಾತ್ಮಾ ಶಮೀಹಸ್ಯಾಶ್ವೈರಾಕ್ರಮೇ || ೪೮ ||
 ಸ್ವರ್ಗಮಾರ್ಗಂ ಗಮಯಿತುಂ ಬ್ರಹ್ಮದಂಡಹತಾನ್ ಪಿತೃನ್ |
 ಸದ್ವಿಜೀಂದ್ರಾಜ್ಞಯಾ ತೇವೇ ತವೋ ಗಂಗಾವತಾರಣಂ || ೪೯ ||
 ಕಾಲಧರ್ಮಂ ಗತೇ ತಸ್ಮಿನ್ ಅಕೃತಾರ್ಥೇ ನಬೇಶ್ವರೇ
 ತತ್ಪತೇ ಚ ದಿಲೀವಾಪ್ಯೇ ತಸ್ಯ ತಪಸಿ ತತ್ಪುತಃ | ೫೦ ||
 ಪ್ರಸಾದಾಭ್ಯುಹ್ಯಣೋ ಗಂಗಾಂ ಪ್ರಾಪ್ಯರಾಜಾ ಭಗೀರಥಃ
 ತಸ್ಯಾಃ ಪತಂತ್ಯಾಭರ್ಮಾರಂ ತ್ರಿಲೋಕ್ಯಾಂ ನಾಭ್ಯಸದ್ಯತೆ || ೫೧ ||
 ವಿಷ್ಣುಪದ್ಯಾಧೃತೌ ಯೋಗ್ಯಂ ವೈಷ್ಣವಾಗ್ರೇಸರಂ ಹರಂ
 ತೋಷಯಿತ್ವೈವ ತಪಸಾ ತಾಮವಾತಾರಯನ್ನದೀಂ || ೫೨ ||

ತಾಂ ಹಾರಗೌರಿಮತಿ ಚಿತ್ರಯಾತ್ರಾಂ ಜನ್ಮೋಶ್ರ ಕನ್ಯಾತ್ವಮುಪಾಗತಾಂಸಃ
 ನೀತ್ಯಾ ತದಂಭಃ ಪರಿಸಿಕ್ತದೇಹಂ ನಿನಾಯನಾಕಂ ನಿಜತಾತಜಾತಂ || ೫೩ ||
 ಹರಿಚರಣಸರೋಜಸಂಗಿನೀಯಂ ಹರತಿಮಹಚ್ಚಮಲಂ ನಚತ್ರಮೇತತ್
 ಶ್ರವಣಮನನಕೀರ್ತನಾನಿ ವಿಷ್ಣೋಃ ಪರಮಪದಾಯಮನೋಭಿರಾಮರಾಮಂ

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಂಗ್ರಹರಾಮಾಯಣೇ ಜಾಲಕಾಂಡೇ ರಾಮಾಂಕೇ

ಪಂಚಮಃ ಸರ್ಗಃ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು

|| ೨೪ ||

ಇತ್ಥಂ ಕಥಾ ಸಂಕಥಸ್ಯಃ ಪುಣ್ಯಶ್ಲೋಕಾನುವರ್ತಿನಾಂ |
 ಕ್ಷಣದಾಭೂತ್ಯೈಷಮಾ ಸರಾಮಾಣಾಂ ದ್ವಿಜಸ್ಮನಾಂ || ೧ ||
 ನಾನಾಮುನಿಯುತೌ ನಾವಾ ಕೋಸಲೀಂದ್ರೌ ಸಕೌಶಿಕೌ |
 ಉತ್ತರಂ ತೀರಮುದ್ವಿತ್ಯ ತೀರತುಃ ಸುರನಿವೃಗಾಂ || ೨ ||
 ಜೈಶಾಲೀ ನಾಮ ನಗರೀಂ ವಿಶಾಲೇನ ಪುರಾಕೃತಾಂ |
 ಚಾರುಶಾಲಾಂ ವಿಶಾಲಾಂ ಚ ವಿವಿಶುಸ್ತೇ ಮಹೋದಯಾಂ || ೩ ||

ಉತ್ತಮಶ್ಲೋಕಭಕ್ತಾನಾಮುತ್ಸುಹಿಂಸಂಪದಃ |
 ಅನ್ಯೇಷಾಮನ್ಯಭಾದೃಷ್ಟಾದೃಷ್ಟಾಂತಾಸ್ತತ್ರೇಹಿದೃಶಃ || ೧೨ ||
 ತಾಸಾಮನ್ಯರಸಾಂ ಮಧ್ಯೇ ರಮ್ಯಮಾಹುರಲಂಬುಸಾಂ |
 ತಸ್ಯಾಮಯಂ ವಿಶಾಲೋಭೂದಿಕ್ವಾಕ್ವೇಸ್ತವ ಪೂರ್ವಜಾತ್ || ೧೩ ||
 ಇತ್ಥಮಾಲಪತೋ ದೃಷ್ಟಾಪ್ರವಿಷ್ಟಾ ಪುರುಷರ್ಷಭಾನ್ |
 ಸುಮತಿರ್ಮತಿಮಾನ್ ಪುರ್ಯಾಂ ವೈಶಾಲಸ್ತಾನಪೂಜಯತ್ || ೧೪ ||
 ವಿಜಾನನ್ ವಿಪ್ರನಚನಾದ್ರಾಜಾ ತೌ ರಾಮಲಕ್ಷ್ಮಣೌ |
 ಅಲಾಲಯಜ್ಜಗಲ್ಲಾಲ್ಯೋ ಭೂಯೋ ಭುವನಸುಂದರೌ || ೧೫ ||
 ನಿರ್ವರ್ಮಶರ್ಮೀಂ ತತ್ರ ಪ್ರಭಾತೇ ನಿರ್ಗತಃ ಪುರಾತ್ |
 ಮಿಥಿಲೋಪವನಂ ಮಂದಪವನಂ ಪ್ರಾಪರಾಭವಃ || ೧೬ ||
 ಮಿಥಿಲೋಪವನಪ್ರಾಂತೇ ದರ್ಶಯನ್ಮಾಶ್ರಮಾಂತರಂ |
 ಗಾಧಿಸೂನುರುವಾಚೀದಂ ಮಧುರಂ ಮಧುಸೂದನಂ || ೧೭ ||
 ಅತಿರಿಕ್ತಂ ತಪೋ ಹರುಂ ಗೌತಮಸ್ಯಾಶ್ರಮೇರಿಹಾ |
 ಸುರಕಾರ್ಯಂ ಸುರಪತಿಃ ಕುರ್ವನ್ ಭಾರ್ಯಾಂ ಸಮಪ್ಯಶತ್
 ಋಷಿರಾಶ್ರಮನಾಶ್ರಿತ್ಯ ತಜ್ಜಾತ್ವಾ ಕುಪಿತೋಶಪತ್ |
 ವಿಫಲಃ ಸ್ಯಾದುಪಪತಿರುಪಲಾ ಭವ ಪುಂಶ್ಚಲೀ || ೧೮ ||

ರಾಮಾವಲೋಕನಾದ್ರಾಮಾ ಭವೇದಿತಿ ಕೃಪಾಕರಃ |
 ಶಾಪಮೋಕ್ಷಂ ಸ್ವಜಾಯಾಯೈ ಸೋಹಲ್ಯಾಯೈ ಪ್ರದತ್ತವಾಃ || ೨೦ ||
 ಪಿತೃದೇವಾಃ ಸುರೇಂದ್ರಾಯ ದದುರುತ್ಪ್ರತ್ಯೈ ಯೋಗತಃ |
 ನಿಜಮೇಷಸ್ಯ ವ್ಯಷಣಂ ಸಮೇಷವೃಷಣಸ್ತತಃ || ೨೧ ||
 ಮಹೇಂದ್ರಸ್ಯ ಮನಃಶಲ್ಯಂ ತ್ವದ್ಭಕ್ತಸ್ಯ ಸಮುದ್ಧರ |
 ಕರುಣಾಂ ಕುರು ಕಲ್ಯಾಣ್ಯಾಂ ಭವಾನ್ದಿ ಕರುಣಾಕರಃ || ೨೨ ||
 ಕೌಶಿಕೇನೈವಮುದಿತೋ ಮುದಿತೋಃ ಗತ ಆಶ್ರಮಂ |
 ಶ್ರೈಕ್ಷತ ಪ್ರೇಕ್ಷಣೀಯೇನ ತಾಮಸಾಂಗೇನ ಶಾಶ್ವಭೃತ್ || ೨೩ ||
 ಸಾ ತದ್ವರ್ತನಮಾತ್ರೇಣ ಕಾಂತಾ ಕಾಂತಪ್ರಿಯಾ ಬಭೌ |
 ನ ತಚ್ಚಿತ್ರಂ ಹರೌ ಏಶ್ವಂ ಯದ್ಭ್ರೂವಿಭ್ರಮಸಂಭವಂ || ೨೪ ||
 ಉದಾರಚರಿತಂ ರಾಮಂ ಸದಾರಃ ಪರ್ಮಪೂಜಯತ್ |
 ಗೌತಮೋ ಭಕ್ತಭರಿತೋ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಮಮಾನಯತ್ || ೨೫ ||
 ತತಃ ಪ್ರಾಗುತ್ಪರಾಂ ಪ್ರಾಪ್ತೋ ದಿಶಂ ದೇಶೇ ವಿಶಂಕಟೀ |
 ಯಜ್ಞವಾಟಂ ಸ ಯಜ್ಞೇಶೋ ಜನಕಸ್ಯ ಸಮೈಕ್ಷತ || ೨೬ ||
 ಜನತಾಪರಿಪೂರಸ್ಯ ಯಜ್ಞವಾಟಸ್ಯ ರಾಘವಃ |
 ನಾಶಿದೂರೇ ವಿವಿಕ್ತೇ ಸ್ಥ ಸ್ಥಲ ಆಸ್ತೇ ಸಕಾಶಿಕಃ || ೨೭ ||

ಅಪೂರ್ವ ಪುರುಷೋಪೇತಂ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಮುಪಾಗತಂ |
 ಜನಕೋಭಿಯಯೌ ಶ್ರುತ್ವಾ ಶತಾಂದಾದಿಭಿವ್ಯತಃ || ೨೮ ||
 ಮಹೋತ್ಸವಮುಪಾಯಾತಾ ನಾನಾಜನಪದಾಜನಾಃ |
 ದ್ರಷ್ಟುಮಭ್ಯಾಯಯೌ ರಾಸುಂ ಸಸ್ಮಿ ಬಾಲಾಶ್ಚ ನಾಗರಾಃ || ೨೯ ||
 ಅಭಿಪೂಜ್ಯ ಯಥಾನ್ಯಾಯಂ ಪರಿವಾರಯುತಂ ಮುನಿಂ |
 ಲೋಕನಾಥಂ ವಿಲೋಕ್ಯೇದಂ ವಾಕ್ಯಮೂಚೀ ಮುನಿಂ ನೃಪಃ || ೩೦ ||
 ಶ್ರೀಮಾರ್ಗ ಮರಕತಶ್ಯಾಮಃ ಪದ್ಯಪತ್ರನಿಭೇಕ್ಷಣಃ |
 ನವಯೌವನಸಂಪನ್ನಃ ಕ ಏಷ ಪುರುಷರ್ಷಭಃ || ೩೧ ||
 ಸಿಂಹಸ್ತಂಧೋ ಮಹೋರಸ್ಯಃ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನಿಭಾನನಃ |
 ಗಂಭೀರನಾಭಿಃ ಕೋನೈಷಃ ಕಂಬುಗ್ರಿವೋ ಮಹಾಭುಜಃ || ೩೨ ||
 ಅವಿಸ್ಮಿತ್ಸ್ಮಿತಮುಖೋ ಗಜರಾಜಗತಿಃ ಕವಿಃ |
 ಮುನೇ ಕೋಯಂ ವಿನಯವಾನಮಿತಾರ್ಥಂ ಮಿತಂ ವದನ್ || ೩೩ ||
 ಅಂಗನಾನಾಮನಂಗೋಯಂ ತ್ವಾದ್ಯಶಾನಾಂ ತು ಕಿಂಕರಃ |
 ವೈರಿಣಾಂ ಕೇವಲಂ ಕಾಲೋ ಯೋಗಿನಾಂ ಭಗರ್ವಾ ಹರಿಃ || ೩೪ ||
 ಸುಕುಮಾರಃ ಕುಮಾರೋಯಂ ಜನಾನಾಂ ನಯನೋತ್ಸವಃ |
 ಪಾದಪಲ್ಲವಯೋರಸ್ಯ ಭೂಪುತ್ರಂ ನ ಸಹಾಮಹೇ || ೩೫ ||

ಅಸ್ಯ ವಾಶ್ವೇ ಪರಃ ಕೋಯಂ ಅಸ್ಯ ಸಾದೃಶ್ಯವಾಂಸ್ಥಿತಃ |
 ಪ್ರತಿಬಿಂಬವದನ್ನೇತಿ ಬಿಂಬೋಷ್ಠೋ ಯಮಯಂ ಸದಾ || ೩೬ ||
 ಪೃಚ್ಛೇತಿ ಸ್ವಚ್ಛೈಕೃದಯೇ ರಾಜಸ್ಯೇವಂ ಜನಾಂತರೇ |
 ಕಿಂಚಿತ್ ಸ್ಮಿತ್ವಾನದದ್ವಾಣೀಂ ಪ್ರವೀಣೋ ಗಾಧಿನಂದನಃ || ೩೭ ||
 ಅಯಂ ದಶರಥಸ್ಯಾಂಗ ನಂದನಃ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ |
 ಚಿಕೀರ್ಷುಃ ಸುರಕಾರ್ಯಾಣಿ ರಾಮೋ ನಾಮ ಮನೋರಮಃ || ೩೮ ||
 ಅಯಂ ತಸ್ಯಾನುಜಃ ಶ್ರೇಷ್ಠೋ ಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ಶುಭಲಕ್ಷಣಃ |
 ಅಯೋಧ್ಯಾಯಾ ಮಯಾನಿತಾವೇತೌ ಸಿದ್ಧಾಶ್ರಮಂ ಪ್ರತಿ || ೩೯ ||
 ರಕ್ಷೋ ನಿಹತ್ಯ ಯಜ್ಞಂ ಮೇ ಲೀಲಯಾಯಮಪಿಪಲತ್ |
 ಅಪಾಂಗೇನ ಮುನೇಃ ಶಾಪಾದಹಲ್ಯಾಮೃತ್ಯುಮೂಮುಚಿತ್ || ೪೦ ||
 ಧನ್ವಿನಾಮಗ್ರಣೀರೇಷ ಧನುಸ್ತವ ದಿದೃಕ್ಷತೇ |
 ಧಾನುಷ್ಯಹಾಲಕಾನಾಂ ಚ ನಿಕಷಾಶ್ಮಾಯಿತಂ ಕಿಲ || ೪೧ ||
 ಸಮಸ್ತಗುಣಸಂಪೂರ್ಣಮೇನಂ ಜಾಮಾತರಂ ಕುರು |
 ವಿರಕ್ಷೀರಾಂಬುಧಿಂವ ಪುರಾಣವುಃಷಂ ಪುರಾ || ೪೨ ||
 ಗಾಮಿತ್ತಂ ಗಾಧಿಪುತ್ರಸ್ಯ ಶ್ರುತ್ವಾ ಗೌತಮನಂದನಃ |
 ಶತಾನಂದೋ ಮಹಾನಂದೋ ರಘನಂದನಮಬ್ರವೀತ್ || ೪೩ ||

ರಾಮ ದೇವ ಜಗನ್ನಾಥ ಸ್ವಾಗತಂ ಸಾಸ್ತುಜಸ್ಯ ತೇ |
 ದಿಷ್ಟ್ಯಾ ಮೇ ಜೀವಿತಾ ಮಾತಾ ಭವತಾ ಕರುಣಾನತಾ || ೪೪ ||
 ಮನ್ಯೇ ಧನ್ಯಮಿಮಂ ಲೋಕೇ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಂ ಮಹಾಮುನಿಂ |
 ಅಂತೇವಾಸಿದನ್ವೇತಿ ಯಂ ಭರ್ವಾ ಪುರುಷೋತ್ತಮಃ || ೪೫ ||
 ಏಷ ರಾಜಾ ಪುರಾ ರಾಮ ಗಾಧಿಸೂನುರ್ಮಹಾಬಲಃ |
 ವಸಿಷ್ಠಸ್ಯ ವರಿಷ್ಠಸ್ಯ ಗಾಂ ಕಾಮದುಹಮಾಹರತ್ || ೪೬ ||
 ಶಬಲಾ ಸಾ ಶಕಮ್ಲಂಭಯವಸೈವಲ್ಲವಾದಿಭಿಃ |
 ಆತ್ಮನೋವಯವೋದ್ಧೃತ್ಪ್ರಜ್ಞಾಘಾನ ಸೈವತೇರ್ಬಲಂ || ೪೭ ||
 ನರದೇವೋ ಮಹಾದೇವಂ ಪ್ರಸಾದ್ಯಾಸ್ತ್ರಾಣ್ಯವಾಪ್ತವಾಃ |
 ಸ ಬ್ರಾಹ್ಮಾಣ ಚ ಸರ್ವಾಣ ವಸಿಷ್ಠಂ ತ್ರೈಯ್ಯೋಧ ಸಃ || ೪೮ ||
 ಬ್ರಹ್ಮಜೋ ಬ್ರಹ್ಮದಂಡೇನ ವೈಷ್ಣವೇನ ತಮಭ್ಯಯಾತ್ |
 ಅಗ್ರಸತ್ತಾನಿ ಚಾಸ್ತ್ರಾಣಿ ಪರಬ್ರಹ್ಮಪ್ರಸಾದತಃ || ೪೯ ||
 ವೈಷ್ಣವೇನೈವ ತಪಸಾ ಸಮರ್ಥೋ ಗಾಧಿನಂದನಃ |
 ಚಂಡಾಲಿತಂ ಚ ವಾಸಿಷ್ಠೈಸ್ತು ಶಂಕುಸ್ವರ್ಗಮಾನಯತ್ || ೫೦ ||
 ಮಹೇ ಕ್ಲೃಪ್ತಂ ಪಶುತ್ಸೇನ ಶುನಶೇಪಮುವಾಹರತ್ |
 'ವುನಕೋ ಲಿತತಪ್ತೇನೇ ವಾಸುದೇವಮಸೌ ಸ್ವರ್ಗ || ೫೧ ||

ಮೇನಕಾಯಾಂ ತು ಕಾಮೇನ ರಂಭಾಯಾಂ ಕ್ರೋಧತೋಷ್ಯಸೌ |
 ದೈವೇಚ್ಛಯಾ ತಪೋನಾಶಂ ಪ್ರಾಪ್ತೈತೇವೇ ಪುನಸ್ತಪಃ || ೫೨ ||
 ನಿರಾಹಾರೋ ನಿರುಚ್ಛಾಸ್ತೋ ನಿರಾಸ್ವಂದೋ ನಿರಾಮಯಃ |
 ವರ್ಷಾಯುತಾನ್ಯನೇಕಾನಿ ತಪಶ್ಚಕ್ರೇಥ ಚಕ್ರಣೇ || ೫೩ ||
 ರಾಜರ್ಷಿತ್ವಮೃಷಿತ್ವಂ ಚ ಮಹರ್ಷಿತ್ವಂ ಮಹಾವ್ರತೈಃ |
 ಬ್ರಹ್ಮರ್ಷಿತ್ವಂ ಚ ಬ್ರಹ್ಮಾದೈಃ ಕ್ರಮೇಣಾಸ್ಯಾನ್ತಮೋದ್ಯತ || ೫೪ ||
 ವಾಸುದೇವಪ್ರಸಾದೋಯಮಿದ್ರಾಪಶೋ ಯಸ್ಯ ವಿದ್ಯತೇ |
 ಬ್ರಹ್ಮಣ್ಯಸ್ಯ ತವೈತಸ್ಮಿನ್ ಪ್ರಾಣಯೋ ನಾತಿವಿಸ್ತಯಃ || ೫೫ ||
 ಗೌತಮಾತ್ಮಜಗಿರಂ ಸ ರಾಘವಃ ಶುಶ್ರುವಾನಿತಿ ದದರ್ಶ ಕೌಶಿಕಂ |
 ತತ್ರತತ್ರ ಹಿ ಕಥಾ ವೃಣೋತ್ಯಸೌ ಸರ್ವವಿಚ್ಛ ಜಗತಾಂ
 ವಿಡಂಬಯ || ೫೬ ||

ಸಜ್ಜಾ ನರೂವೇ ಜಗದೇಕದೀವೇ
 ನಾಜ್ಞಾನಲೇಶೋಪಿ ಘಟೇತ ರಾಮೇ |

ಪ್ರಕಾಶಮೂರ್ತಾವಹಿಮಪ್ರಕಾಶೇ

ನ ಹಿ ಕ್ವಚಿದ್ವ್ಯಾಂತಲವೋಪಿ ಲಕ್ಷ್ಮಃ

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಂಗ್ರಹರಾಮಾಯಣೇ ಬಾಲಕಾಂಡೇ ರಾವಣಾಂಕೇ

ಷಷ್ಠಃ ಸರ್ಗಃ

ಶ್ರೀಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು

|| ಶ್ರೀ ||

ತತಃ ಪರಸ್ಮಿನ್ ದಿವಸೇ ಸ ರಾಜಾ ಸರಾಘನಂ ಕೌಶಿಕಮಾತ್ಮಶಾಲಾಂ
 ಅನೀಯ ನತ್ಯಾ ಪರಿಪೂರ್ಣಕಾಮುಃ ಸಪ್ರತ್ಯಯೋ ವಾಚಮುವಾಚ ವಾಗ್ಮೀ
 ಯಾಗಾಯ ಗಾಂ ಗಾಧಿಜ ಕರ್ಷತೇ ಮೇ ಬಭೂವ ಕನ್ಯಾ ಭುವನೇಷು ಧನ್ಯಾ
 ಸೀರಾಗ್ರಮಾಗಾರ್ಧತ ಏವ ಸೀತಾ ಮಹಾನಿಶ್ಚಿರೀವ ನಿರ್ಧನಸ್ಯ
 ಪೂರ್ಣಾ ಯದಾ ಚಂದ್ರಕಲೇವ ಬಾಲಾ ತದಾ ಚಿರಂ ಮಾಂ ಪ್ರವಿವೇಶ ಚಿಂತಾ
 ಇಮಾಮಯೋಗ್ಯಾಯ ಕಥಂನುದದ್ಯಾಂತ್ರಯಾಮಿವಾಂತ್ಯಾಯ ಕಥಂಚನೇತಿ
 ವರಂ ಧನೂರತ್ನಮಲಾಘಿ ಶಂಭೋಃ ಪ್ರಸಾದಿತಾನ್ವಸ್ತಪಸಾ ಚರೇಣ
 ವಿನಾ ಸಿನಾಕಾಸ್ತ್ರಮಚಾಲನೀಯಂ ವಿನಾ ಯಥಾ ಭೂತಲಮಾದಿಕೋಲಂ

ದಕ್ಷಾಧ್ವರೇ ಪೂರ್ವಮನೇನ ಶರಣ್ಯೋ ನ ಪ್ರಾಪ್ಯ ಭಾಗಂ ಶ್ರೀದಶಾಂತ್ ಕರ
 ಪ್ರಸಾದಿತಃ ಕ್ಷಿಪ್ರತರಪ್ರಸಾದಃ ಸ್ವಾಂಗಾನಿ ತೇಷಾಮಥ ಸಂದಧೇ ಚ
 ಆರೋಪಯೇಚ್ಛಾಪಮಿಮಂ ಯ ಏವ ತಸ್ಮೈ ಪ್ರದಾಸ್ಯಾಮಿ ಸುತಾಂನುಮೇತಿ
 ಪ್ರತಿಶ್ರವೋ ಮೇ ವಿಸಸಾರ ಲೋಕೇ ಸಹಸ್ರರಶ್ಮೀರಿವ ರಶ್ಮಿರಾಶಿಃ
 ವಿರಾಜಮಾನಾ ಇಹ ರಾಜಪುತ್ರಾಃ ಸಯಕ್ಷರಕ್ಷಪ್ರವರಾಶ್ಚ ದೈತ್ಯಾಃ
 ಸ್ವಯಂವರಂ ವಿರವರಾ ಉಪಾಯನ್ ಪದ್ಮಾಕರಂ ಹಂಸವರಾ ಇವಾಶು
 ಆಲೋಕ್ಯ ಕೇಚಿದ್ಧನುರಾಪ್ಯ ಕೇಚಿದನ್ಯೇ ಪರಿವೃಶ್ಯ ಪರೇ ಪ್ರಚಾಲ್ಯ
 ವಿರಾ ಅವೀರತ್ವಮವಾಪ್ಯ ಯಾತಾಃ ಕೇಚಿದ್ಗತಾಂಸ್ತಾನವಲೋಕ್ಯ ಭೀತಾಃ
 ಉದ್ಧತುರ್ಕಾಮಾ ಧನುರುದ್ಧತಾ ಯೇ ಸ್ಪಿನ್ನಾಃ ಕ್ಷಿತಾತ್ಪ್ರೇಷತಿತಾಃ ಸಮೂರ್ಘಾಃ
 ದಶಾನನಾದ್ಯಾಶ್ಚ ದಶಾಮಗಚ್ಛೈಶೋಚ್ಯಾಮಶೋಚ್ಯಾಃ

ಕಿಮುತಾನ್ಯಲೋಕಾಃ ||
 ಶತಾ ಹಲಾದಸ್ಯಪಹರ್ತುಕಾಮಾಃ ಕನ್ಯಾಂ ನ ಶೇಕುರ್ಬಲಿನೋಪಿ ಮತ್ತಾಃ
 ಸಂವತ್ಸರಂ ಸಂಯತಿ ಮಾಭಿಯಾತಾ ಬಲಂ ವಿರಿಂಚಿಸ್ಯ ವಶೋ ವಶೋ ಮೇ
 ಆರೋಪಯೇ ದ್ರಾಘವ ಏವ ಚಾಪಮನ್ವೇತು ಸೀತಾ ಪತಿಮೇನಮೇವ
 ಸಂಪೂರ್ಣಚಂದ್ರಂ ಪ್ರತಿಚಂದ್ರಿ ಕೇವ ಪ್ರಭಾ ಪ್ರಭಾನಾಥಮಿವಾಸುರೂಪಾ

ಇತಿ ಬ್ರುವಾಣಂ ನರದೇವಮೇನಮುದಾಹರದ್ವಿಪ್ಪ ಉದಾರಚೇತಾಃ
 ಶರಾಸನಂ ನೈರಿನಿರಾಸನಂ ತದಾನೀಯತಾಂ ದ್ರಾಗವನೀಶ್ವರೇತಿ
 ರಾಜಾಜ್ಞಯಾರ್ಥಾಚಕೃಷೇಷ್ಟಚಕ್ರಮಂಜೂಷಯಾ ಯಃ ಕೃತೆಯಾಭಿಗುಪ್ತಂ
 ವಿರೋತ್ತಮೈಃ ಪಂಚಸಹಸ್ರಸಂಖ್ಯೈವರಾಚ್ಛಿವಸ್ಯೈವ ಪರಂ ಶಿವಾಸ್ತ್ರಂ
 ಮುತಿರ್ಮುಕುಂದಂ ನಿಜಗಾದ ವತ್ಸೈ ರಾಮೇದಮಾಪೂರಯ ಚಾಪರತ್ನಂ
 ಇತಿರಿತೋಯಂ ನೃಪತೇಃ ಕುಮಾರೋ ಬ್ರುವಾಣ ಓಮಿತ್ಯುದತಿಷ್ಠದೀಶಃ
 ಶ್ಯಾಮಂ ಚಲತ್ಪುಂಡಲಜಾರುಗಂಡಂ ಲಾವಣ್ಯಸಿಂಧುಂ ಧನುರಾವ್ರಜಂತಂ
 ಲೋಕೇಶಮಾಲೋಕೈವಿಲಾಸಿನೀನಾಮನ್ಯೋನ್ಯಮಾಸೀದಿತಿ ತತ್ರ ವಾರ್ತಾ
 ಧನ್ಯಾ ಹಿ ಸಾ ಕೋಸಲರಾಜಕನ್ಯಾಯಾ ಸೂನುಮೇನಂ ಸುಷುನೇ ಸುನೇಶಂ
 ಸ ರಾಘವೋ ರಾಜವರೋಪಿ ಧನ್ಯಸ್ತಾತೇತಿ ಯಂ ತಾವಹರೋಯಮಾಹ
 ಸಂಚೀಯ ಸೌಂದರ್ಯರಸಾನ್ ಸಮಸ್ತಾನಿಮಃ ವಿಧಾತಾ ವ್ಯಧಿತೇತಿ ಮಿಥ್ಯಾ
 ಅಕೃತ್ರಿಮಂ ಪ್ರಾದುರಭೂದ್ಭುವಿವೇದಮಾಶ್ಚ ರ್ಯರತ್ನಂ ಜನಹರ್ಷಣಾಯ
 ಸೀತಾ ಚ ಸೀರಧ್ವಜಕನ್ಯಕೇಯಂ ಸಾಮಾನ್ಯಸಾರೀ ನ ಹಿ ಲೋಕಮಾನ್ಯಾ
 ಯಾಗಪ್ರಯೋಗೇ ಭುವ ಆವಿರಾಸೀದ್ಯಾ ದೇವನುಯಾ ಜಲಧೇರಿವ ಶ್ರೀಃ
 ಸೀತೈವ ರಾಮಸ್ಯ ಘಟೇತ ರಾಮಾ ತಸ್ಯಾಶ್ಚ ಯೋಗ್ಯೋ ನನು ರಾಮ ಏವ

ಸಲಕ್ಷ್ಮಣಃ ಶೋಭನಲಕ್ಷಣೋಯಂ ತಸ್ಮಾ ವಿಲೋಕ್ಯಾಸ್ಯಮುನೇ
 ಮುರ್ಫೀಂದುಂ
 ಅಥಾವಿರಾಸಿನ್ವ ರದೇವಕನ್ಯಾಭಲೇನ ದೇವೀ ಸ್ವಯ ಮಿಂದಿರೈವ
 ಅಂತಃಪುರಾನ್ನಿ ಗ್ಗತವತ್ಯುದಾರಾತ್ಪ್ರಾಪ್ತೇದಗರ್ಭಾದಿನ ವೇದವಾಣೀ
 ಮಂಜೀರಮಂಜುದ್ಧನಿಪೂರಿತಾಶಾ ಗತ್ರಿಯಾ ಲಜ್ಜಿತರಾಜಹಂಸೀ
 ಪದೇವದೇ ರಮ್ಯತೇರಾ ಪದಾಭ್ಯಾಂ ಸೀತಾಭಿರಾಮಂ ಶನಕೈರ್ಜಗಾಮ
 ಪುನರ್ನಿರೀಕ್ಷ್ಯಾಪಿ ಪುನರ್ನವಾ ಸಾ ಕಾಂತ್ಯಾ ಹಸಂತೀ ಚ ವಿನಾಪಿ ಹಾಸಂ |
 ದೃಷ್ಟ್ವಾಲಪಂತೀವ ವಿನಾಭಿಲಾಪಂ ಮಹೋತ್ಸ್ರವೋ ಭೂಜ್ಜನಲೋಚನಾನಾಂ
 ಔದಾರ್ಯಸೌಂದರ್ಯವಿಲಾಸಪೂರ್ವಾನ್ ಸರ್ವಾನ್ ಗುಣಾನ್ ಕಃ ಕಥಯೇತ
 ದೇವ್ಯಾಃ
 ಯಾನ್ ಪ್ರಬ್ರುವಾಣಶ್ಚ ತುರಾನನೋಪಿ ಕುತೂಹಲೇನಾಚಿತುರಾನನೋ
 ಭೂತ್
 ಲಜ್ಜಾನದೀಂ ಕ್ಷಿಪ್ರತರಪ್ರವಾಹಾಂ ನ್ಯಕೃರ್ವತಿ ಭಕ್ತಿಮಹಾಣವೋಽಪೈಃ
 ಶನ್ಯರಪಾಂಗೇನ ಸುಮಂಗಲಾಂಗಂ ದದರ್ಶ ದೇವಂ ಜಗದೇಕನಾಥಂ
 ಪ್ರಸನ್ನವಕ್ತ್ರಂ ಸರಸೀರುಹಾಕ್ಷಂ ಶ್ಯಾಮಂ ಸುಗಂಧಾಯಣ ಚಂದನಾಕ್ರಂ

ಶೂರಂ ಕಿಶೋರಂ ಶರಣಂ ಪ್ರಜಾನಾಂ ಕಾಂತಂ ವಿಲೋಕ್ಯಾಭಿನನಂದ
ಕಾಂತಾ

ಸೀತಾಥರಾಮೇ ನವಚಂದನಾದ್ರಾಫಂ ಹೇಮಾರವಿಂದ ಸ್ರಬಮಾಮು
ಮೋಚೆ

ರಾಮೋಪಿ ದೇವ್ಯಾಂ ಪ್ರಣಯಾಮೃತಾದ್ರಾಫಂ ದೃಷ್ಟಿಂ ಮನೋಜ್ಞಾಂ
ವಿದಧೇ ತದೈವ

ಶಂಭುಶಂಕರವೃಂದರಾದಯಃ ಸುಂದರೀಯುತಮನೇಕ್ವೈ ಸುಂದರಂ
ಆತ್ಮನಾಂ ಜನಕಮಾದಿಪೂರುಷಂ ತುಷ್ಪುಪುಶ್ಚ ತುತುಷುಶ್ಚ ಸಾನುಗಾಃ

ಗಂಧರ್ವಗೀತರುತಮಸ್ವರಸಾಂಚ ನೃತ್ತಂ

ದೇವೀಭಿರರ್ಪಿತಮುರುದ್ಯುತರು ಪ್ರಸೂನಂ

ವಾದ್ಯಸ್ವನಂ ಚ ನಿಜಪೂಜನಮಾಕಲಯ್ಯ

ರಾಮಶ್ಚ ರಾಮರಮಣೀ ಚ ಮುದಂ ದಧಾತೇ || ೩೫ ||

ಇತಿ ಶ್ರೀ ಸಂಗ್ರಹ ರಾಮಾಯಣೇ ಬಾಲಕಾಂಡೇ ರಾಮಾಂಕೇ

ಸಪ್ತಮಃ ಸರ್ಗಃ

ಶ್ರೀ ಕೃಷ್ಣಾರ್ಪಣಮಸ್ತು

|| ಶ್ರೀ ||

ಜನಕಂ ಪ್ರತಿ ರಾಮಸ್ಯ ಜನಕೋಥ ಜನೇಶ್ವರಃ |
 ದೂತಾನ್ ಸಂಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರಾಸುಮೋದಿತಃ || ೧ ||
 ಪ್ರಾಪ್ಯ ದೂತಾಸ್ತಿ ರಾತ್ರೇಣ ರಾಘವೇಂದ್ರ ನಿವೇಶನಂ |
 ಸಂಶ್ರಾಂತಾವಿಶ್ರಮಂ ಜಗ್ಮುರ್ಹಂಸಾಃ ಪ್ರಾಪ್ಯೇವ ಮಾನಸಂ || ೨ ||
 ಅಥೋಚುಸ್ತೇ ದಶರಥಂ ಮಂತ್ರಿಭಿಃ ಪರಿನಾರಿತಂ |
 ಅಂಜಸಾಂಜಲಿನಾಬಧ್ಯ ವಿದೇಹೇಶ ವಿವಸ್ವಿತಂ || ೩ ||
 ಉವ್ಯಾಘಂ ಸರ್ವೇ ಸಮಾಸಾದ್ಯ ಚಾಪಂ ವಿರಾ ವ್ಯಥಾ ಗತಾಃ |
 ರಾಮೋ ರಾಜೀವನಯನಃ ಕೋದಂಡಸಮುಂಡಯತ್ || ೪ ||
 ಸೀತಾ ಚಾತ್ರಾಸುರಕ್ತಾಸೀಚ್ಚಂತ್ಯತಾಮಿತಿ ಉತ್ತರಂ |
 ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರೋ ಭವನ್ಮಿತ್ರಂ ಭವಂತಂ ಸಂಪ್ರತಿಕ್ಷತೇ || ೫ ||
 ವಿನಾಹಾಯ ತಮಾಯಾಹಿ ನಂದನಸ್ಯ ಸ ಬಾಂಧವಃ |
 ಇತಿ ದೂತೋದಿತಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪರಿತುಷ್ಯನ್ನ ಜಾತ್ಯಜಃ || ೬ ||
 ಗಮನಾಯ ಮತಿಂ ಚಕ್ರೇ ಮಂತ್ರಿಭಿಃ ಸಹ ಮಂತ್ರಯನ್ |
 ತಸ್ಯಾಂ ರಾತ್ರಾಂ ವ್ಯತಿತಾಯಾಂ ಪ್ರೀತಿಮಾನ್ ಮಾನವೇಶ್ವರಃ ||

ಪ್ರಾಗೇವ ಪ್ರೇಷಯಾಮಾಸ ದೂತಾನ್ ಸಹ ಮಹಾಧನೈಃ |
 ಯುಯೇಜ ಯಾನಂ ತ್ವರಿತಂ ಸುಮಂತ್ರೋ ರಾಜ್ಞ ಆಜ್ಞಯಾ ||
 ಪುರೋ ನಿರ್ಯಾಸಯಾಮಾಸ ಚಕಮೂಂ ಚತುರಂಗೀಂ |
 ಮಂತ್ರಿಭಿಃ ಸಹವಿಪ್ರೈಶ್ಚ ಸಭಾರ್ಯಃ ಸಂವಿಧಾತ್ಯಜಃ || ೯ ||
 ರಥೇನಾಸೌ ದಶರಥೋ ಜಗಾಮ ಜನಕಾಲಯಂ |
 ಪ್ರವೇಕ್ಷ್ಯಂ ತಂ ಪುರೀಮಾರಾದ್ಭವಂ ದೃಷ್ಟ್ವಾಥ ನೈಥಿಲಃ || ೧೦ ||
 ಶತಾನಂದಾದಿಭಿಃ ಸಾರ್ಥಂ ಸಾನಂದೋಭಿಯಯೌ ದ್ರುತಂ |
 ಪುರೀಂ ಪ್ರವೇಶ್ಯ ಸಂಪೂಜ್ಯ ಯಥಾಶಾಸ್ತ್ರಂ ಸ ಶಾಸ್ತ್ರವಿತ್ || ೧೧ ||
 ರಾಘವಂ ಪ್ರಾವದದ್ರಾಜಾ ಮುನೀಂದ್ರಾಣಾಂಚಿ ಸಂಸದಿ ||
 ದಿಷ್ಟ್ಯ ದೃಷ್ಟೋಸಿ ರಾಜೇಂದ್ರ ದುರ್ಲಭಂ ಪ್ರಿಯದರ್ಶನಂ || ೧೨ ||
 ದಿಷ್ಟ್ಯ ಮೇ ರಾಘವಪ್ರೇಷ್ಟೈರಭೂದ್ಭಾಂಧವಮೀದೃಶಂ |
 ರಾಮಾಯ ಲಕ್ಷ್ಮಣಾಯಾಪಿ ಪ್ರದಾಸ್ಯಾಮಿ ಸುತೇ ಮನು || ೧೩ ||
 ಅವಸಾಯ ಮಹಾಯಜ್ಞ ಮಹಂ ಸೀತೋರ್ಮೀಲೇಧುವಂ |
 ಇತ್ಯುಕ್ತೋ ಜನಕೇನೋಚಿಃ ಕಿಂಚಿತ್ ಸ್ಮಿತ್ವಾ ಸ ರಾಘವಃ || ೧೪ ||
 ಪ್ರತಿಗ್ರಹೋ ದಾತ್ಯವಶಃ ತಸ್ಯಾದೇವಂ ಭವತ್ಪತಿ |
 ಸಾನಂದೋ ನಂದನೈಃ ಸಾರ್ಥಂ ರಾಜಾನೇಶ್ಯಾಂತರೇ ವಸತ್ || ೧೫ ||

ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರವಶಿಷ್ಠಾ ದೈಃ ಸಾಕಂ ಹರಿಕಥಾಪರೈಃ |
 ಪರೇದ್ಯುರ್ಭಾರ್ತರಂ ದೂತೈರುತ್ಸ್ರವಾರ್ಥಂ ಕುಶಧ್ವಜಂ || ೧೬ ||
 ವಿರಮಿಕ್ಷ್ವಮತಿತೀರಾದಾನಿನಾಯ ಸ ಮೈಥಿಲಃ |
 ಕುಲಾಚಾರ್ಯಃ ಕುಲೀನಾನಾಂ ಕುಲಧರ್ಮಂ ಸಮಾಚರತ್ || ೧೭ ||
 ಸಭಾಯಾಂ ಸನ್ನಿಧೌ ರಾಜ್ಞಾಂ ವರವಂಶಮವರ್ಣಯತ್ |
 ಯಸ್ಮಿನ್ನಿಕ್ಷ್ವಾಕುಮಾಂಧಾತ್ಯೈ ಸಗರಾಃ ಸಾಂಬರೀಷಕಾಃ || ೧೮ ||
 ರಘ್ವಜಾದ್ಯಾಃ ಸಾರ್ವಭೌಮಾ ಸಾರಾಯಣ ಪರಾಯಣಾಃ |
 ಜನಕಶ್ಚ ವಧೂವಂಶಂ ಮುನೀನಾಮಾಜ್ಞಯಾನವತ್ || ೧೯ ||
 ಯಸ್ಮಿನ್ನಿಮಿದೇವರಾತೋ ಕ್ರಸ್ತಪೋನಾದಯೋ ಸ್ತವಾಃ |
 ರಾಮುರಾಮಾನುಜಾಭ್ಯಾಂ ಸನಾಗ್ಧಾನಂ ಕಸ್ಯಯೋವ್ಯಾರ್ಥಾತ್ ||
 ವಿಶ್ವಾಮಿತ್ರವಶಿಷ್ಠಾ ತಾವೇನಂ ಮೈಥಿಲಮೂಚತುಃ |
 ಕುಶಧ್ವಜಸ್ಯ ತೇಭ್ರಾತುಭ್ರಾರ್ಜುನಸುತೇ ಉಭೇ || ೨೦ ||
 ದಾತವ್ಯೇ ಭರತಾಯಾಂಗ ತತ್ಪುಷ್ಪಾಯ ಚ ಶೋಭನೇ |
 ಋಷೀಂದ್ರಯೋರ್ವಚಃ ಶ್ರುತ್ವಾ ಮೈಥಿಲಾವಥ ಚೋಚತುಃ || ೨೧ ||
 ಅರ್ಥ್ಯಮಸ್ಮಾಭಿರೇನೇದಂ ಭವದ್ಭ್ರಾತೃಂ ವ್ಯಾಹೃತಂತ್ವತಿ |
 ಐಥ ಶ್ವೋಭಾವಿನಿಮಹೇ ನಾಂದೀಶ್ರಾದ್ಧಾನಿ ರಾಘವಃ || ೨೨ ||

- ನಿಮಂತ್ರೈ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಂಶ್ಚಕ್ರೇ ಚಕ್ರೇ ನಃ ಪ್ರೀಯತಾಮಿತಿ
ಚತುರ್ಣಾಮಸಿ ಪುತ್ರಾಣಾಂ ಭೂತೈವಿಪ್ರಗಣಾಯ ಸಃ || ೨೪ ||
- ಗವಾಂ ಚತುಃಸಹಸ್ರಾಣಿ ದದೌ ಸ ಸ್ವರ್ಣವಾಸಸಾಂ
ಧನೈರನ್ನಾದಿಭಿಶ್ಚಾಯಂ ಯದಾ ವಿಪ್ರಾನತೋಷಯನ್ || ೨೫ ||
- ಯುಧಾಜಿದಪಿ ತತ್ರಾಗಾತ್ತದಾ ಭರತನಗಾತುಲಃ
ಸಬಾಂಧವೋ ದಶರಥಃ ಕೃತಸ್ವಸ್ತ್ರೈಯನೋ ದ್ವಿಜೈಃ || ೨೬ ||
- ಭೂಷಣೈರ್ಭೂಷಯಾಮಾಸ ಪುತ್ರಾನ್ ಸ್ವಗುಣಭೂಷಣಾನ್
ಯಥಾದಶರಥಶ್ಚಕ್ರೇ ಚಕ್ರಾತೇ ಮೈಥಿಲಾ ತಥಾ || ೨೭ ||
- ಕನ್ಯಾನಾಂ ಸಾಧುಕೃತ್ಯಾನಿ ಶತಾನಂದಮತೇಸ್ವಿತಾ
ಉತ್ತರಾಭ್ಯಾಂ ಸ ಉದ್ವಾಹಫಲ್ಕನೀಭ್ಯಾಮುಭೂತ್ತದಾ || ೨೮ ||
- ಪ್ರಾಜಾಪತ್ಯೈಮಿದಂ ಕರ್ಮ ಯತ್ರ ಶಂಸಂತಿ ಪಂಡಿತಾಃ
ರಾಘವಾಣಾಂ ಚತುರ್ಣಾಂ ಚ ವಿವಾಹೋಯಂ ಜಗತ್ತ್ರಿಯ || ೨೯ ||
- ಅಸೀನ್ಮುಹೂರ್ತ ಏಕಸ್ಮಿನ್ ಬ್ರಾಹ್ಮಣೈರ್ಬ್ರಹ್ಮವಾದಿಭಿಃ
ಸಂಭಾರಾನಥಸಂಭೃತ್ಯೈ ಕುಲಧರ್ಮಾನುಕೂಲತಃ || ೩೦ ||
- ವಸಿಷ್ಠೋಪಿ ಜುಹಾವಾಥ ವಿಶ್ವಮಿತ್ರಾ ಭ್ಯನುಜ್ಞಯಾ |
ಚಕ್ರಾಂಕೇನ ಸರೋಜಾಂಕಂ ಸೀತಾಪಾಣಿಂ ಸ್ವಪಾಣಿನಾ || ೩೧ ||

- ಅರುಣೇನಾರುಣಂ ರಾಮೋ ಜಗ್ರಾಹ ಜಗದೀಶ್ವರಃ |
 ತ್ರಿವಾರಂ ಪರಿಣೀಯಾಥ ಸನ್ಯುಕ್ತ ಸಪ್ತ ಪದಾನಿ ಸಃ || ೩೨ ||
 ಗಮಯಿತ್ವಾ ಕ್ರಿಯಾಶೇಷಮಶೇಷಂ ಚ ಸಮಾಪಯತ್ |
 ಜನಕಂ ಜಗತಾಂ ರಾಮಂ ಜನನೀಮಪಿ ಜಾನಕೀಂ || ೩೩ ||
 ವಧೂವರತ್ನಮಾಯಾತಾವನ್ನೈಕ್ಷಂತ ಸುರೋತ್ತಮಾಃ |
 ರತ್ನೈರ್ದೇವೀಶ್ಯಮಾನಾನಾಂ ವಿಮಾನಾನಾಮುಥಾವಲಿಃ || ೩೪ ||
 ಅಲಂಚಕಾರ ಗಗನಂ ದೇವದೇವಾನುಗಾ ಕುಲಂ |
 ದೇವೈರ್ವಾದ್ಯಾನ್ಯವಾದ್ಯಂತ ಗೀತಂ ಗಂಧರ್ವಪುಂಗವೈಃ || ೩೫ ||
 ಪ್ರವೃಷ್ಟಾನಿ ಪ್ರಸೂನಾನಿ ಪ್ರಸೃತೈಂ ಚಾಸ್ಪರೋಗಣೈಃ |
 ಲೋಕಾನಾಂ ಲೋಚನಾನಂದಾಃ ಸರ್ವಾಭರಣಭೂಷಿತಾಃ || ೩೬ ||
 ವಿಚೇರು ಪರಿಚಾರ್ಪಂಗ್ಯೋ ದಿವಿ ದೇವ್ಯ ಇವೋತ್ಸವೇ |
 ಊರ್ಮಿಲಾ ಲಕ್ಷ್ಮಣಸ್ಯಾಸೀನ್ಯಾಲವೀ ಭರತಸ್ಯ ಚ || ೩೭ ||
 ಭಾರ್ಯಾಥ ಶ್ರುತಕೀರ್ತಿಶ್ಚ ಶತ್ರುಷ್ಣ ಸ್ಯಾಭವಚ್ಚುಭಾ |
 ಪುರೋಹಿತಾಃ ವಸಿಷ್ಠಾದೀನ್ ವಿತ್ತೈರುತ್ತಮಕಲ್ಪಕೈಃ || ೩೮ ||
 ಅಮಾನರ್ಯ ಮಹಿಪಾಲೋ ಬ್ರಾಹ್ಮಣಾಸರಾನಪಿ |
 ಅಪೃಚ್ಛೈತ್ಸುಷ್ಪಹೃದಯೋ ಸವಸಿಷ್ಠಂ ಮಹೀಪತಿಂ || ೩೯ ||

ವಿತ್ಯಾಮಿತ್ರೋ ಯಯೌ ಪ್ರಾತರುಕ್ತಃ ಸಾಸ್ರೇಣ ಭೂಭೃತಾ |
 ಸಾರಿಬರ್ಹಂ ಹಿ ಜನಕೋ ರಾಘವೇಭ್ಯೋ ದದೌ ಸ್ಯಸಃ || ೪೦ ||
 ಕ್ಷೌಮಾಣಿ ಮಣಿರಾಶೀಂಶ್ಚ ಕಂಬಲಾನಂಬರಾಣಿ ಚ |
 ಗವಾಂ ಲಕ್ಷ್ಮಾಣಿ ಲಕ್ಷ್ಮೀರ್ವಾ ಚಮೂಂ ಚ ಚತುರಂಗಿಣೀಂ || ೪೧ ||
 ನಿಯುತಂ ಚ ಹಿರಣ್ಯಾನಿ ದದೌ ದಾಸೀಃ ಸ ಮೈಥಿಲಃ |
 ದಕ್ಷಿಣೇವ ಪ್ರಭುಂ ಯಜ್ಞಂ ದಾನೋದರಮಿವೇಂದಿರಾ || ೪೨ ||
 ಜಯಂತೀ ಋಷಭಂ ದೇವಂ ಸೀತಾ ರಾಮನುಪಾಗಮತ್ |
 ನ ಜರಾ ನ ಪರಿಸ್ಪಂದೋ ನ ಮಲಂ ವಿಮಲಾತ್ಮನೋಃ || ೪೩ ||
 ಅನಯೋಃ ಕಿಲ ದಂಪತ್ಯೋರಗಣ್ಯಗುಣಪೂರ್ಣಯೋಃ |
 ಜಗತಾಂ ಪಿತರಾವೇತೌ ಕಮಲಾಕಮಲೇಕ್ಷಣೌ || ೪೪ ||
 ಪ್ರಾರ್ಥಿತೌ ಕಿಲ ನಾಕೀಂದ್ರೈರವನ್ಯಾಮನತೀರತುಃ |
 ಕಿಂವದಂತೀತಿ ವನ್ವತೇ ದಂಪತ್ಯೋಶ್ಚ ಗೃಹೇಗೃಹೇ || ೪೫ ||
 ಅಪಿ ತ್ರೈಲೋಕ್ಯಸಾವಿಭ್ವೀಂ ನಿಶ್ರೇಣೀ ಮುಕ್ತಿಸದ್ಧತೇಃ |
 ಅಥಾನುಜ್ಞಾಯ ಜನಕಂ ದ್ವಿಜೈಃ ಸಾರ್ಥಂ ಬಲ್ಯೈರಪಿ || ೪೬ ||
 ಸಸೂನುಃ ಸಸ್ತುಷೋ ರಾಜಾ ಸಭಾಯಃ ಸ್ವಪುರಂ ಯಯೌ |
 ನಿಮಿತ್ತಾನಿ ನಿಮಿತ್ತಜ್ಞಃ ಸ ನಿರೀಕ್ಷ್ಯ ನರಾಧಿಪಃ || ೪೭ ||

